

ผลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
ในชุมชนแออัดคลองเตย

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศศินันท์ นิลจันทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มีนาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
ในชุมชนแออัดคลองเตย

~~บทคัดย่อ~~

ของ

ศศิพันธ์ นิลจันทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มีนาคม 2547

ศศินันท์ นิลจันทร์. (2547). ผลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์, รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานในแต่ละช่วงสัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชาย-หญิงที่มีอายุระหว่าง 3-4 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 สุ่มแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ๆ ละ 35 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมเล่นิทานหนังสือภาพ และแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ได้ค่าความเชื่อมั่น $RAI = .86$ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบผลในระหว่างสัปดาห์โดยใช้ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One -way Repeated - Measure ANOVA) และ t - test แบบ Dependent Sample

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานในแต่ละช่วงสัปดาห์ที่แตกต่างกันมีระดับคะแนนของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ และมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

THE EFFECTS OF STORY TELLING ON THE SELF-DISCIPLINE'S
YOUNG CHILDREN IN KLONG-TOEY SLUM

AN ABTRACT
BY
SASINAN NILCHAN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
March 2004

Sasinan Nilchan. (2004). *The Effects of Story Telling on The Self-Discipline's Young Children in Klong-Toey Slum*. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr.Sirima Pinyoanuntapong, Assoc.Prof. Dr.Booncherd Pinyoanuntapong

This study aimed of the research was to compare difference and changing of level score behavior of self-discipline's young children in Klong-Toey Slum by using story telling activity in each period of week. The sample was 15 boys and girls aged between 3-4 yerars kindergarten 1, during first semester of the academic year 2003, of Duang Prateep Child Care, Duang Prateep Foundation, Klong-Toey Slum, Bangkok. The selected by the simple random sampling technique. The experiment was carried 24 times, 35 minutes a day, three times a week for eight consecutive weeks. The instrument for collecting data included picture story telling activity plan and self discipline's behavior observation scale. The reliability was that RAI = .86. Then data were analyzed by mean, standard deviation, and One Way Repeated-Measure ANOVA and t – test Dependent Sample.

The results revealed that self-discipline's young children in Klong-Toey Slum after attending story telling within each period of weeks had a level score was significant difference at $P < .01$ level, whereas those of self disciplines behavior on responsibility, honesty, being on time, and self-control, was significant higher at $P < .01$ level.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ผลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
ในชุมชนแออัดคลองเตย

ของ

นางสาวศศิรินทร์ นิลจันทร์

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)

วันที่ 15 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2547

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำ เสนอแนวคิด และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอดในการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จสมบูรณ์และมีคุณค่ายิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้างในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ และอาจารย์ ดร. พัฒนา ชัชพงศ์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยและคณาจารย์สาขาวิชาอื่น ๆ ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่ดี มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัยจนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์วราภรณ์ รักวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกริก บัณฑิตย ธร.ภัทรพร เกษสังข์ อาจารย์นพดล กองศิลป์ อาจารย์ปริญญาจน ประโมจน์ย์ และ อาจารย์บุบผา พรหมศรี ที่ได้กรุณาตรวจและให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ชาญวิทย์ จรัสสุทธิวิตร และคุณอนันต์ชนก วิจิตรนิเทศ ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ และอาจารย์ ดร.วิทวัส คงคากุล ที่ให้ความกรุณาให้คำแนะนำ และให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์เสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กดวงประทีป และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1-2-3 คุณครูทองวาด พี่เมือง คุณครูทัศนีย์ โกมลไพศาล และคณะครู พี่เลี้ยงเด็ก และขอขอบคุณนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2546 ที่ได้ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติการวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ให้กำลังใจซึ่งกันและกันด้วยดีเสมอมาและขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์อีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ ส่วนสนับสนุนในการทำปริญญานิพนธ์สำเร็จด้วยดี

การศึกษาและการทำปริญญานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากคุณแม่ ประครอง อึ้งทรงธรรม ตลอดจนได้รับทุนอุดหนุนจากมูลนิธิดวงประทีป และได้รับการส่งเสริมจากคุณย่า ปาเลียด นิลจันทร์ คุณพ่อไพโรจน์ นิลจันทร์ น้องๆ หลานๆ และนท.อิทธิพงษ์ สว่างศรี ที่ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา คุณย่าที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความเอาใจใส่ให้การศึกษาและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง

ศตินันท์ นิลจันทร์

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้
ได้รับทุนอุดหนุนส่วนหนึ่งของมูลนิธิดวงประทีป

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
	ความสำคัญของการวิจัย.....	3
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
	ตัวแปรที่ศึกษา	4
5	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
	สมมติฐานในการวิจัย	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและความมีวินัยในตนเอง	8
	พัฒนาการเด็กปฐมวัย	8
	การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย.....	10
	การเล่นกับพัฒนาการทางสังคม.....	13
	ความสำคัญและคุณค่าประโยชน์ของการเล่น.....	15
	ความหมายของวินัยในตนเอง.....	18
	ความสำคัญของวินัยในตนเอง.....	19
	ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง.....	20
	ประเภทความมีวินัย.....	22
	คุณลักษณะของความมีวินัยในตนเอง.....	23
	การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง.....	25
	การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง.....	26
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง.....	27
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับนิทาน.....	29
	ความหมายของนิทานและการเล่านิทาน.....	29
	จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการเล่านิทาน.....	30
	คุณค่าของการเล่านิทาน.....	31
	ประเภทของนิทาน.....	32
	การเลือกนิทานสำหรับเด็ก.....	33
	รูปแบบของการเล่านิทาน.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)	เทคนิคการเล่านิทาน.....	34
	การเล่านิทานกับการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก.....	35
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับนิทาน.....	36
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	38
	การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	38
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	38
	แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง.....	41
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	54
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	54
	สมมติฐานของการวิจัย.....	54
	ขอบเขตของการวิจัย.....	54
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
	สรุปผลการวิจัย.....	55
	อภิปรายผล.....	56
	ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	61
	ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	61
	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย.....	62
	บรรณานุกรม.....	63

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	69
ก คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมเล่นิทาน.....	70
ข แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง.....	77
ค บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	84
ง บัญชีรายชื่อผู้ช่วยผู้วิจัย.....	89
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	92

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	ลำดับขั้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย.....	9
2	แบบแผนการทดลอง.....	41
3	กำหนดระยะเวลาดำเนินการทดลอง.....	43
4	การหมุนเวียนลำดับการสังเกตพฤติกรรม.....	44
5	คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัด คลองเตยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่นิทาน.....	48
6	การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัด คลองเตย.....	48
7	คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความมีวินัยในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย ในชุมชนแออัดคลองเตยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่นิทาน.....	49
8	ความแตกต่างของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยแยกรายด้าน...	50
9	การเปลี่ยนแปลงความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย.....	51
10	การเปลี่ยนแปลงความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยแยกรายด้าน....	52

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 เส้นแสดงภาพการเปลี่ยนแปลงความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัด
 คลองเตย..... 51
- 2 เส้นแสดงภาพการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยใน
 ชุมชนแออัดคลองเตยแยกראדאן..... 52

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เด็กมีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออนาคตของประเทศชาติและสังคมไทย เด็กเป็นความหวังของประเทศที่กำลังพัฒนา เด็กคือ หน้าต่างแห่งโอกาส การวางรากฐานชีวิตที่ดีแก่เด็กปฐมวัยจึงเป็นความจำเป็น ซึ่งเด็กวัยนี้เป็นช่วงวัยสำคัญและจำเป็นที่สุดของการพัฒนาสมอง คือ ช่วงเวลา 5 ปีแรกของชีวิต เพราะถือว่าเป็นช่วงวัยที่มีอัตราของพัฒนาการสูงสุด เป็นจังหวะทองของการวางรากฐานการพัฒนาความเจริญเติบโตในทุกด้าน เด็กจึงควรได้รับการเลี้ยงดูที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546 : 1) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาตาม หมวด 2 มาตรา 10 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือ บุคคลด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวได้รับสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และมาตรา 6 บัญญัติว่า "การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข" ในหมวด 4 มาตรา 22 และ 24 บัญญัติว่า "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพและจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง โดยผสมผสานสาระความรู้ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์" (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2542 : 13-14, 24-25)

การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจัดว่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญระดับหนึ่ง เพราะเด็กปฐมวัยอยู่ในช่วงที่มีพัฒนาการทุกด้านเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งทางร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นทรัพยากรบุคคลรุ่นใหม่ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยกลุ่มด้อยโอกาสในชุมชนแออัด ซึ่งถือว่าควรให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศเพื่อพัฒนาให้คนระดับล่างกลุ่มนี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากเป็นประชากรที่มีจำนวนมากกลุ่มหนึ่งของประเทศอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่นในชุมชนต่างๆ ในเขตพื้นที่คลองเตยรวมทั้งสิ้นถึง 40 ชุมชน จัดว่าเป็นชุมชนเมืองแออัดขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศ ในปี พ.ศ. 2545 มีประชากรจำนวนถึง 92,661 คน เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงปฐมวัยที่เข้ารับการดูแลจากศูนย์พัฒนาเด็กที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตคลองเตย จำนวน 1,836 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กจำนวน 13 แห่ง (สำนักงานเขตคลองเตย, 2546 : 7) ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจึงมีความหมายและเป็นการลงทุนที่คุ้มค่ามีคุณค่าต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดเป็นอย่างมาก จากสภาพปัญหาของคนส่วนใหญ่ในชุมชนแออัดอ่อนด้อยการศึกษา และขาดพื้นฐานความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง พ่อแม่ ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจและขาดทักษะในการอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างถูกวิธีที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ทำให้เด็กๆ เติบโตขึ้นด้วยการเรียนรู้ตามธรรมชาติจากวิถีชีวิตของบุคคลในครอบครัวและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนด้วยวิธีการเลียนแบบพฤติกรรมจากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลใกล้ชิด หล่อหลอมให้เด็กเรียนรู้วิธีการพึ่งพิงตัวเองอย่างเอาตัวรอด สังคมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตั้งแต่วัยเตาะแตะ ซึ่งกลายเป็นปัญหาด้านพฤติกรรมทางสังคมของเด็กในชุมชนแออัดที่ติดตัวเด็กมาจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นกระบวนการเรียนรู้

จากการเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัวและจากสิ่งแวดล้อมในชุมชนทั้งสิ้น ส่งผลต่อการพัฒนาอุปนิสัยและคุณลักษณะ บุคลิกภาพการปรับตัวและพฤติกรรมทางสังคมความมีวินัยในตนเองของเด็กในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยาก ดังที่ ฟรอยด์ (Freud) ได้กล่าวไว้ว่า เด็ก ๆ เริ่มเรียนรู้และทำความเข้าใจกับสังคมวัฒนธรรมของตนมากขึ้นเมื่อเด็กย่างเข้าอายุระหว่าง 3 - 5 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่เด็กเริ่มเรียนรู้และได้รับการอบรมให้รู้จักบทบาทของตน ถูกสอนให้ประพฤติตนเป็น “เด็กชาย” หรือ “เด็กหญิง” ที่ดีตามที่วัฒนธรรมได้กำหนดเอาไว้ กระบวนการเรียนรู้ของเด็กในช่วงเวลานี้อาจแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ (1) เด็กเริ่มเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างชายและหญิง และ (2) เด็กเริ่มเรียนรู้พฤติกรรมที่ถูกตีความโดยสังคม (พ่อแม่) ว่า “ดี” หรือ “เลว” แบบอย่าง que เด็กเรียนรู้ในเรื่องนี้คือ ตัวอย่างที่เด็กได้เห็นจากพฤติกรรมของพ่อแม่ของตน (ยศ สันตสมบัติ. 2542 : 41-42)

เด็กในชุมชนแออัดถูกกำหนดพฤติกรรมโดยโครงสร้างของสังคมในชุมชน คนใกล้ชิดรอบตัว ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ เด็กจึงเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม แท้จริงแล้วเด็กในช่วงวัยแรกเกิดถึง 6 ปีนี้ ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ดังนั้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดจึงต้องเริ่มที่การวางรากฐานชีวิตแห่งการเรียนรู้ที่ดี ให้เด็กด้อยโอกาสเหล่านี้ได้รับสิทธิทัดเทียมกับเด็กทั่วไปทุกคน การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดจึงมุ่งเน้นที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม การฝึกลักษณะนิสัย สร้างวินัยในตนเอง เรียนรู้กฎเกณฑ์ ตามที่ (Hurlock. 1959: 115) กล่าวว่า วัยนี้เป็นวัยสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นระยะพื้นฐานของจิตใจในวัยผู้ใหญ่ต่อไป แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ในระยะแรกของชีวิตมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดเป็นอย่างมาก ถ้าเด็กได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้มีพัฒนาการทางสังคมที่เหมาะสม จะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่รับบทบาทหน้าที่ของตน เป็นบุคคลมีความรับผิดชอบต่องานและสังคมสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (เบญจวรรณ ศรีมารุต. 2541 : 17-19) และการพัฒนาคนให้มีระเบียบวินัยมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม การเคารพและรักษากฎเกณฑ์ของสังคมเป็นสิ่งสำคัญ รัฐบาลจึงมีนโยบายมุ่งไปที่การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย ดังเห็นได้จากแนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น การช่วยเหลือตนเองและส่วนรวม (กรมวิชาการ. 2539 : 10) ตามนโยบายของรัฐบาลจึงจัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดได้รับการพัฒนารากฐานชีวิตที่เหมาะสม ฝึกอุปนิสัยพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัยในตนเองให้เด็กได้รับการกล่อมเกลา มีคุณลักษณะและคุณสมบัติ มีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย เพื่อพัฒนาเด็กให้เติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

การจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งสำหรับเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดโดยใช้กิจกรรมเล่านิทานจบเรื่อง เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถสื่อสารและนำเด็กปฐมวัยไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมในด้านความมีวินัยในตนเองที่เหมาะสม เพราะนิทานอยู่ในความสนใจของเด็กและอยู่คู่กับเด็กตลอดมา นิทานจึงเป็นเสมือนการเปิดหน้าต่างการเรียนรู้แห่งโลกจินตนาการ ของเด็ก ๆ ทุกคนไปสู่ความเป็นจริง ดังที่ มิทลีเอะ อธิทาเกะ. (2541 : 22) กล่าวไว้ว่า นิทานเป็นพื้นฐานของการศึกษาเรียนรู้ และเป็นการสื่อสารสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และเกริก บัณฑิต. (2542 : 6-7) กล่าวถึง นิทานว่า นิทานเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นใหม่ แฝงคำสอนจรรยา ความคิดแทรกจริยธรรมและการปฏิบัติ ให้ผู้ฟังได้รับเรื่องที่ดีงาม ดังนั้นครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย จึงมีหน้าที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดู ชักกล่อมเพาะลักษณะนิสัย พฤติกรรมทางสังคมความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเองที่เหมาะสม โดยผ่านการจัดกิจกรรมเล่านิทานจบเรื่อง เล่านิทานให้เด็ก ๆ ฟังทุกวัน ฝึกหัดเด็กเมื่อมา

โรงเรียน ถ่ายทอดให้เด็กซึมซับเรื่องราวจากนิทาน เพราะนิทานเป็นตัวกระตุ้นเร้าความสนใจให้เด็กอยากกระทำ
อยากปฏิบัติตามตัวละครในเรื่องที่ประทับใจด้วยตัวของเด็กเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ
แบนดูรา (Albet Bandura) ที่ได้ไว้กล่าวว่า “ การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจากพฤติกรรมบุคคลมีปฏิสัมพันธ์
(Interaction) อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลนั้นและสิ่งแวดล้อม (Environment) ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นบุคคลเกิดการ
เรียนรู้โดยการให้ตัวแบบ (Learning Through Modeling) โดยผู้เรียนจะเลียนแบบจากตัวแบบ และการเลียน
แบบนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ ” (สิริมา ภิญโญนันต
พงษ์. 2545 : 50)

การจัดกิจกรรมเล่านิทาน จัดว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของ
เด็ก ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น เกิดทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม
เข้าใจบทบาทหน้าที่สิทธิของบุคคล มีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ การวางตัวและการปรับตัว การควบคุม
ตนเอง การเป็นผู้นำ-ผู้ตาม ยอมรับกฎเกณฑ์ ได้ร่วมคิด ได้ตอบ สรุปความหมาย ซึมซับสิ่งดีงามที่ควรปฏิบัติ
อย่างเหมาะสม เป็นกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ใหม่ เรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของตัวละคร ซึ่ง
เป็นตัวอย่างที่ประทับใจ จนเกิดการเลียนแบบตัวละครในนิทานนั้น ครูจึงควรส่งเสริมให้เด็กการกระทำดีด้วยการ
ชมเชยกระตุ้นให้ทำซ้ำๆ สามารถพัฒนาศักยภาพของเด็กได้ไม่สายเกินไปสำหรับวัยเริ่มแรกแห่งการเรียนรู้ใน
การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์

จากสภาวะของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดที่มีปัญหาพฤติกรรมทางสังคม อ่อนด้อยด้านความมีวินัย
ในตนเอง จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยด้านความมีวินัยในตนเอง โดยจัดกิจกรรม
เล่านิทานจบเรื่องราวมีผลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย
อย่างไรมาน้อยเพียงใด ผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการ
จัดการศึกษาพัฒนาเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดให้สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยได้เต็มตามศักยภาพในการส่งเสริม
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองที่พึงประสงค์ให้แก่เด็กในชุมชนแออัดต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย แต่ละช่วงสัปดาห์ว่ามีผลแตกต่างกัน
หรือไม่ โดยกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยที่ได้
รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลอง
เตย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทาน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับครู ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก
ปฐมวัยนำไปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและการจัดกิจกรรมอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในชุมชน
แออัด ด้านการส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้วยการจัดกิจกรรมเล่านิทานในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม
ให้สอดคล้องกับระดับพัฒนาการและความสนใจของเด็กปฐมวัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ภายในตนเอง ให้เด็กมี
พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นการเรียนอย่างสนุกมีความสุข สามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 สถานรับเลี้ยงเด็กดงประทีป มูลนิธิดงประทีป ชุมชนแออัดคลองเตย กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียนมีจำนวนทั้งสิ้น 62 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา-2546 สถานรับเลี้ยงเด็กดงประทีป มูลนิธิดงประทีป ชุมชนแออัดคลองเตย กรุงเทพมหานคร โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลากห้องเรียนมา 1 ห้อง จากประชากรจำนวน 2 ห้องเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองจำนวน 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมการเล่นทาน
2. ตัวแปรตาม คือ ความมีวินัยในตนเอง ได้แก่
 - 2.1 ความรับผิดชอบ
 - 2.2 ความซื่อตรง
 - 2.3 การตรงต่อเวลา
 - 2.4 การควบคุมตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย หมายถึง เด็กนักเรียนหญิง - ชาย อายุระหว่าง 3-4 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของสถานรับเลี้ยงเด็กดงประทีป มูลนิธิดงประทีป ที่มาจากชุมชนแออัดคลองเตย บ้านที่อยู่อาศัยแออัดหนาแน่นไม่มั่นคงปลอดภัย ชีวิตความเป็นอยู่อัตคัดขัดสนยากจนสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ขาดโอกาสทางการศึกษาในระดับสูงและสิทธิความเท่าเทียมทางสังคม

2. วินัยในตนเอง หมายถึง การกระทำและการแสดงออกของเด็กที่สามารถประพฤติปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงร่วมกันด้วยความเต็มใจโดยไม่มีการบังคับ ซึ่งในการวิจัยความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเอง

2.1 ความรับผิดชอบ ได้แก่ พฤติกรรมการแสดงออกที่สามารถปฏิบัติตามกติกาข้อตกลง

ในการเล่นและการทำกิจกรรม บอกรับผลจากการกระทำของตนเอง สามารถจัดเก็บของเล่น อุปกรณ์-ของใช้ หลังเลิกเล่นไว้ที่เดิมได้ในสภาพที่เรียบร้อย มีความตั้งใจในการเล่นและทำกิจกรรมจนเสร็จโดยไม่มีใครบังคับ รู้จักช่วยเหลือตนเอง

2.2 ความซื่อตรง ได้แก่ พฤติกรรมการแสดงออกด้วยการขออนุญาตก่อนนำของเล่น อุปกรณ์ ออกไปเล่นนอกห้อง ไม่นำของเล่นที่เป็นสมบัติส่วนรวมไปเป็นของตนเอง บอกเมื่อเห็นเพื่อนนำของเล่นอุปกรณ์ ออกจากห้อง รู้จักลำดับก่อน-หลัง เมื่อพบของเล่นอุปกรณ์ สิ่งของหล่นอยู่ที่ไม่ใช่ของตนเองสามารถนำมาส่งคืน

2.3 การตรงต่อเวลา ได้แก่ พฤติกรรมการแสดงออกตามกฎเกณฑ์เวลาที่กำหนด ทำกิจกรรม และเล่นตามขั้นตอนในเวลาที่กำหนดได้ เมื่อได้ยินสัญญาณหมดเวลาหยุดทำกิจกรรมและเลิกเล่นทันที เก็บของ เล่นทันทีที่เลิกเล่นตามเวลาที่กำหนดและไม่ตอรองขอยืดเวลาในการเล่นต่อ

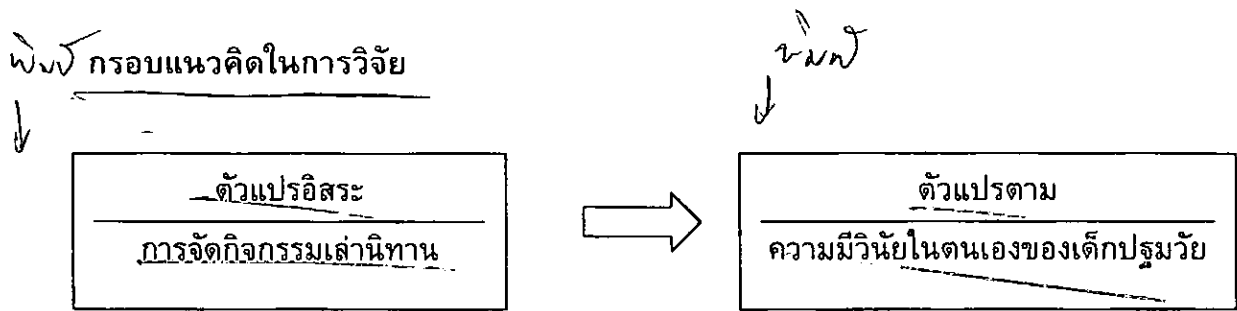
2.4 การควบคุมตนเอง ได้แก่ พฤติกรรมการแสดงออกทางด้านอารมณ์ การกระทำ มารยาท ทางสังคมได้อย่างเหมาะสมต่อตนเองและต่อผู้อื่น โดยไม่แย่งของเล่นจากเพื่อน จนกว่าจะถึงโอกาสของตน (รอคอย อดทน) รู้จักขออนุญาตก่อนเข้าและออกจากห้อง รู้จักถอยร่อนเท้าก่อนเข้าห้องจัดวางรองเท้าได้ เรียบร้อย และไม่เล่นรุนแรงหรือส่งเสียงดังแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวรบกวนผู้อื่น และสามารถเล่นหรือทำกิจกรรม ร่วมกับผู้อื่นได้

3. การจัดกิจกรรมเล่านิทาน หมายถึง การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย โดยใช้ การจัดกิจกรรมเล่านิทานจบเรื่อง นิทานที่คัดเลือกมามีเนื้อหาเรื่องราวที่สอดแทรกสาระเน้นด้านการแสดง พฤติกรรมที่ครอบคลุมความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลาและการ ควบคุมตนเอง เนื้อหาเหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการช่วงวัยของเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 3-4 ปี ซึ่งมีวิธี ดำเนินการจัดกิจกรรมเล่านิทานตามลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม และขั้นสรุป

ขั้นนำ เป็นการนำเข้าสู่กิจกรรม โดยการให้เด็กปรับเปลี่ยนนิริยาบทในท่านอนหลับตา แขนขาเหยียด ตรงตามสบาย ฟังเพลงบรรเลงเบาๆ เพื่อปรับคลื่นสมองให้เด็กได้ผ่อนคลาย ประมาณ 3 นาที หลังจากนั้นให้ เด็กเปลี่ยนนิริยาบทในท่านั่งเป็นครึ่งวงกลม เริ่มการสนทนาทักทายและนำเด็กเข้าสู่กิจกรรมเรื่องราวของนิทาน ที่จัดเตรียมไว้

ขั้นดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นที่ครูเล่านิทานโดยใช้หนังสือภาพที่เตรียมไว้ ซึ่งเนื้อหาเรื่องราวของนิทาน เน้นเกี่ยวกับการส่งเสริมลักษณะนิสัย พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การ ตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเอง โดยครูเล่านิทานจบเรื่อง และในช่วงของการเล่านิทานนั้น ครูสร้าง ปฏิสัมพันธ์กับเด็กโดยตั้งคำถามเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ตอบ พุดคุย ชักถาม เกี่ยวกับตัว ละครและเรื่องราวสาระที่เป็นตอนสำคัญ ๆ ที่เป็นแบบอย่างที่ดีควรกระทำและปฏิบัติตาม หรือไม่ควรกระทำตาม

ขั้นสรุป เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิด ถึงเรื่องราว ตัวละครในนิทานที่เล่าจบลง บำทวนเน้น ตอนสำคัญที่บ่งบอกถึงตัวละครที่มีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองที่ดีควรกระทำ และปฏิบัติ ตามในด้านความรับผิดชอบ เมื่อเลิกเล่นแล้วเก็บของเล่นคืนที่ ด้านความซื่อตรง ไม่นำของผู้อื่นมาเป็นของตน ขอยืมของจากผู้อื่นต้องคืนเจ้าของทุกครั้งหลังเลิกใช้ การตรงต่อเวลา เมื่อหมดเวลาเล่นแล้วเลิกเล่นทันทีและ การควบคุมตนเอง ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น

สมมติฐานในการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานมีระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองในแต่ละช่วงเวลาแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยมีการเปลี่ยนแปลงของระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทาน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและความมีวินัยในตนเอง
 - 1.1 พัฒนาการเด็กปฐมวัย
 - 1.2 การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.3 การเล่นกับการพัฒนาการทางสังคม
 - 1.4 ความสำคัญและคุณค่าประโยชน์ของการเล่น
 - 1.5 ความหมายของวินัยในตนเอง
 - 1.6 ความสำคัญของวินัยในตนเอง
 - 1.7 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง
 - 1.8 ประเภทของความมีวินัยในตนเอง
 - 1.9 คุณลักษณะของความมีวินัยในตนเอง
 - 1.10 การสร้างเสริมความมีวินัยในตนเอง
 - 1.11 การจัดกิจกรรมสร้างเสริมความมีวินัยในตนเอง
 - 1.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง
2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน
 - 2.1 ความหมายของนิทานและการเล่านิทาน
 - 2.2 วัตถุประสงค์และประโยชน์ของการเล่านิทาน
 - 2.3 คุณค่าของการเล่านิทาน
 - 2.4 ประเภทของนิทาน
 - 2.5 การเลือกนิทานสำหรับเด็ก
 - 2.6 รูปแบบของการเล่านิทาน
 - 2.7 เทคนิควิธีการเล่านิทาน
 - 2.8 การเล่านิทานกับการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก
 - 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยและความมีวินัยในตนเอง

1.1 พัฒนาการเด็กปฐมวัย

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545 : 27-29) กล่าวว่า การเจริญเติบโตพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปฏิสนธิ ตลอดจากครรภ์มารดาสู่โลกภายนอก จากทารกเติบโตเป็นผู้ใหญ่ สำหรับคำว่าพัฒนาการเด็กปฐมวัย นับช่วงตั้งแต่เด็กปฏิสนธิจนถึงอายุ 8 ปี การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเจริญเติบโตพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยนั้น จะช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก เพื่อจัดประสบการณ์ให้เด็ก และมีวิธีที่จะวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ในแต่ละด้านได้อย่างเหมาะสม

พัฒนาการ (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ด้านการทำหน้าที่ (Function) และวุฒิภาวะ (Maturation) ของอวัยวะระบบต่างๆ ในด้านโครงสร้างการจัดระเบียบส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย รวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออก มีลักษณะและทิศทางที่แน่นอนสัมพันธ์กับเวลา ทำให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ ทำสิ่งที่ยากสลับซับซ้อนมากขึ้น ตลอดจนการเพิ่มทักษะใหม่ ๆ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม ผลผสมผสานก้าวหน้าเป็นลำดับขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยพัฒนาการครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา (Physiological development) ของระบบอวัยวะ เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณ (Quantitative Change) ได้แก่ การเพิ่มจำนวนเซลล์ประสาทในสมอง ขนาดของรูปร่างสูงขึ้น การขยายส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และการเกิด/การเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของมนุษย์ (Human Development) เป็นความสามารถในการทำหน้าที่ด้านต่างๆ จากพฤติกรรมและผลงาน สิ่งใหม่ ๆ ทางด้านคุณภาพ (Qualitative Change) ได้แก่ ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน การคิดเลข การแก้ปัญหา ทักษะการช่วยเหลือตนเอง การทรงตัว การเคลื่อนไหว การรู้จักแบ่งปัน มีน้ำใจ ยิ้มแย้ม ซึ่งพัฒนาการทุกด้านของมนุษย์ ถ้าได้รับการตอบสนองตรงตามความต้องการแล้ว พัฒนาการของมนุษย์จะเป็นไปอย่างสมวัย พัฒนาการเด็กปฐมวัยแบ่งออกเป็น 4 ด้านคือ

1. พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง ความสามารถในการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ที่ใช้ในการเคลื่อนไหว ทรงตัว ยืน วิ่ง รวมทั้งความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัส เช่น หยิบของ ชิดเขียน เป็นต้น

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ หมายถึง ความสามารถในการรู้สึกและแสดงความรู้สึกของเด็ก เช่น พอใจ ไม่พอใจ รักชอบ สนใจ เกลียด โดยที่เด็กรู้จักควบคุมการแสดงออกอย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกที่ดีและนับถือตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม จึงรวมเป็นพัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจและสังคม (Psycho-social Development)

3. พัฒนาการทางสังคม หมายถึง ความสามารถของเด็กในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน การปรับตัวในการเล่นหรืออยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำหน้าที่ตามเวลา มีความรับผิดชอบ รู้จักกาลเทศะ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ การเข้าใจสิ่งต่าง ๆ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา ซึ่งแสดงออกโดยการใช้ภาษาในการสื่อความหมายเป็นส่วนใหญ่

การเจริญเติบโต (Growth) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณ เช่น ขนาดของร่างกายและอวัยวะ เกิดจากการเพิ่มจำนวนและขนาดของเซลล์ และส่วนหล่อเลี้ยงทำให้รูปร่างเปลี่ยนในเรื่องของน้ำหนักส่วนสูง ขนาดลำตัว รวมทั้งอวัยวะและโครงสร้างภายใน เพื่อทำหน้าที่ให้เหมาะสม แต่ไม่รวมถึงจุดสูงสุดของวุฒิภาวะทางร่างกาย เมื่ออายุประมาณ 21 ปี พัฒนาการนั้นจะดำเนินไปทุก ๆ ช่วงอายุของชีวิตในทุก ๆ ส่วนของร่างกาย และพัฒนาการเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องอาศัยการเจริญเติบโตเป็นพื้นฐาน

วุฒิภาวะ (Maturation) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ เป็นผลรวมที่เกิดจากอิทธิพลของ ยีน (Gene) ซึ่งถ่ายทอดทางพันธุกรรม วุฒิภาวะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเรียนรู้ แต่ไม่ได้เป็นผลมาจากการเรียนรู้ ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง ความสามารถบางอย่างอาจจะไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นช้ากว่าที่ควร

การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง กระบวนการที่มนุษย์มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิมเป็นพฤติกรรมค่อนข้างถาวร ซึ่งแบบนุรา (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2536) กล่าวว่า มนุษย์สามารถเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่น ดังนั้นพฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์จึงได้รับอิทธิพลมาจากการสังเกตพฤติกรรมและผลของการแสดงพฤติกรรมของบุคคลอื่น ดังนั้นการเรียนรู้ของเด็กจึงเป็นผลมาจากประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมและการฝึกฝนตั้งแต่วัยทารก สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ได้แก่ สภาพแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ ความต้องการและความสนใจของเด็ก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ความสามารถต่าง ๆ ของเด็กถูกนำออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีขอบเขต คือ ใช้ช่วงเวลาสั้น รับรู้เนื้อหาแบบรูปธรรม วิธีการเรียนรู้ในแบบของการเล่น ลงมือปฏิบัติ สำรวจสิ่งรอบตัวตามความพอใจของตน

กรมวิชาการ (2540) กล่าวว่า พัฒนาการ คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงและความสามารถของบุคคลให้ทำสิ่งต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และทำสิ่งที่ยากซับซ้อนขึ้นได้

ตาราง 1 ลำดับขั้นพัฒนาการเด็กปฐมวัย

อายุ (ปี)	พัฒนาการร่างกาย	พัฒนาการอารมณ์ จิตใจและสังคม	พัฒนาการสติปัญญา
2-3	●เดินลงบันไดได้เอง วางขา 2 ข้าง บนขั้นเดียวกัน ●วิ่งได้แต่ไม่สามารถหยุดได้ทันที ●หยิบของชิ้นเล็กๆ ได้ แต่หลุดมือง่าย ●หมุนลูกบิดประตูได้	●กลัวตามสิ่งที่ผู้ใหญ่กลัว ●มีความรู้สึกดีต่อตนเอง ถ้าได้รับการยอมรับหรือชมเชย ●ฝึกเข้าห้องน้ำได้ ●พยายามช่วยตัวเองในการแต่งตัว ●เป็นตัวของตัวเอง ●ชอบจ้องสำรวจคนอื่น	●มีความสนใจนานกับของบางอย่าง ●เรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยการเลียนแบบจากผู้ใกล้ชิด ●ชอบดูหนังสือภาพ ฟังเพลง บทกลอน นิทาน ●สนใจสำรวจสิ่งต่างๆ เริ่มประโยคคำถาม “อะไร” ●ขีดเขียนเส้นต่างๆ แต่ไม่ชัดเจน
3-4	●เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ ●วิ่งแล้วหยุดได้โดยไม่ล้ม ●ใช้กรรไกรมือเดียวได้ ●วาดและระบายสีอิสระได้	●พอใจคนที่ตามใจ ●ชอบทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม ●ช่วยตนเองได้ ●ชอบเล่นแบบคู่ขนาน(เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น)	●สนใจนิทานและเรื่องราว ●อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว ●ชอบถาม “ทำไม” ตลอดเวลา ●ร้องเพลงง่ายๆ แสดงท่าทางเลียนแบบ ●พูดประโยคยาวขึ้น

ตาราง 1 (ต่อ)

อายุ (ปี)	พัฒนาการร่างกาย	พัฒนาการอารมณ์ จิตใจและสังคม	พัฒนาการสติปัญญา
4-5	●เดิน วิ่ง กระโดดได้ดี ●กระโดดกระเด้งไม่ชอบอยู่นิ่ง ●ใช้กรรไกรตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้	●มีความมั่นใจตนเองสูงมาก ●ชอบท้าทายผู้ใหญ่ ●ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ ●สนใจผู้อื่น ●ชอบเล่นบทบาทสมมติ ●ชอบเล่นเป็นกลุ่ม	●เปรียบเทียบได้ ●เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ ●เริ่มเข้าใจสิ่งที่เรานามธรรม ●ชอบถาม"ทำไม"จากเริ่มเรียนรู้ได้แล้ว ●เข้าใจความเป็นเหตุเป็นผลได้ ●พูดเป็นประโยคได้
5-6	●เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้คล่องแคล่ว ●กระโดดกระเด้งไม่อยู่เฉย ●ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้าฯ ●ปีดตัว คล่องแคล่ว	●ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง ●ชอบเล่นกับเด็กอื่น ●ช่วยตัวเองได้ ●ชอบสร้างความพอใจให้ผู้อื่น ●ชอบแสดงออกและทำสิ่งที่ถูกต้องเพื่อให้ผู้ใหญ่ชมเชย	●พูดประโยคได้ยาวขึ้น ●รู้คำศัพท์มากขึ้น ●ร้องเพลง ท่องคำคล้องจองได้ ●บอกชื่อ นามสกุล ของตนได้ ●นับ 1-20 ได้ ●บอกความแตกต่างของ กลิ่น สี รส รูปร่าง จำแนก และจัดหมวดหมู่สิ่งของได้

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า เป็นการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญาของเด็กควบคู่ได้กับพัฒนาการทางด้านสังคมและพฤติกรรมของเด็กที่มีผลมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นอย่างต่อเนื่องทุกช่วงอายุ รวมถึงวุฒิภาวะการเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

1.2 การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมที่จัดควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางภาษา ทักษะในการคิดแก้ปัญหา ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ได้กำหนดกิจกรรมที่เป็นสาระสำคัญหลัก 6 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่น มุมประสบการณ์ หรือ

ศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จัดภายในห้องเรียน เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เกิดความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง กิจกรรมที่จัดให้เด็กในมุมเล่น มุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ มุมบล็อก มุมหนังสือนิทาน มุมบทบาทสมมติ มุมบ้าน มุมร้านค้า มุมวิทยาศาสตร์ มุมธรรมชาติ มุมคณิตศาสตร์ มุมดนตรี มุมภาษาไทย มุมเล่นน้ำเล่นทราย เป็นต้น

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ เช่น การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ฉีก ตัดปะ การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งแปลกใหม่ เป็นต้น การทำกิจกรรมสร้างสรรค์นี้จะเน้นที่กระบวนการทำงานมากกว่าผลงานของเด็ก ครูควรจัดกิจกรรมดังกล่าวทุกวัน และเลือกจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม

3. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมวงกลม หรือกิจกรรมกลุ่มที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ ซึ่งจัดให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิดและปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนรู้ โดยจัดในรูปแบบต่างๆ เช่น การสนทนา อภิปรายซักถาม สาธิต ทดลอง เล่านิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง เล่นเกม ศึกษาเอกสารที่ เป็นต้น กิจกรรมกลุ่มย่อยเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 4-7 คน ระหว่างเด็กกับครู หรือระหว่างเด็กกับเด็ก โดยมีจุดประสงค์ร่วมกัน

5. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการทำงานประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่าง ๆ การเล่นกลางแจ้งเป็นการตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก ช่วยให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง อารมณ์ จิตใจเบิกบาน สดชื่น แจ่มใส มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กและผู้ใหญ่ ทำให้รู้บทบาทของการเล่นและการอยู่ร่วมกัน กิจกรรมกลางแจ้ง ได้แก่ การเล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นของเล่นประเภทเคลื่อนไหวยาวข้ามเครื่องกีดขวางอย่างง่าย ถีบจักรยานสามล้อ ลาก จูง เข็น เล่นน้ำ เล่นทราย และเล่นเกมการละเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ

6. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่让孩子ได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามจังหวะอย่างอิสระ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่น ๆ ประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ รู้จักจังหวะและควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเอง

7. กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ฝึกการสังเกต พัฒนาระบวนการคิด และเกิดความคิดรวบยอด เกมการศึกษามีกฎ กติกาต่าง ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ เกมการจับคู่สิ่งที่เหมือนกัน เกมการแยกประเภท จัดหมวดหมู่ เกมการเรียงลำดับ เกมการสังเกตรายละเอียดของภาพ เกมการหาความสัมพันธ์ เป็นต้น เกมที่จัดให้เด็กเล่นควรเริ่มจากง่ายไปหายาก จากภาพไปสู่รูปทรงและสัญลักษณ์ที่ซับซ้อนขึ้น ครูควรแนะนำวิธีการเล่นให้เด็ก และควรตรวจสอบความถูกต้อง

เยาวยุพา เดชะคุปต์ (2542 : 12-14) กล่าวถึง การเลือกกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูควรเลือกกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก คือ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ตามที่ ดร.นิร์-จาร์นีฟ (Dr.Nir-Jerniv : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2523 : ปร./2523) กล่าวถึงการเลือกกิจกรรมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กปฐมวัยว่า ควรให้สอดคล้องกับเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการของเด็ก (Developmental Criteria)
2. วัฒนธรรมของชาติ (Cultural Criteria)
3. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา (Cognitive Criteria)

เทย์เลอร์ และ ยัง (Taylor & Young. 1972 : 39) ได้ศึกษาคุณค่าของกิจกรรมที่มีส่วนส่งเสริมทักษะ
ด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย โดยกิจกรรมที่ เทย์เลอร์ และ ยัง เสนอไว้มี 13 ประการ คือ

1. การเล่นบล็อกขนาดใหญ่
2. การเล่นบล็อกขนาดเล็ก
3. การวาดภาพด้วยชอล์ก
4. การเล่นดินเหนียว
5. การประดิษฐ์ภาพ
6. การระบายสีด้วยสีเทียน
7. การตัด-ปะ
8. การเล่นมุมบ้าน
9. การวาดภาพ
 - 9.1 ใช้กระดานขาหยั่ง
 - 9.2 ใช้นิ้ว
 - 9.3 ใช้ฟองน้ำหรือบล็อก
 - 9.4 ใช้วัสดุอื่นๆ
10. การเล่นทราย
11. การร้อยลูกปัด
12. การเล่นน้ำ
13. งานไม้

นอกจากนี้เทย์เลอร์และยัง ได้นำกิจกรรมทั้ง 13 ด้านดังกล่าวมาวิเคราะห์ว่าจะมีส่วนพัฒนาทักษะ
ด้านต่าง ๆ 15 ด้าน ดังนี้

1. ด้านประสาทสัมผัส
2. การสำรวจค้นคว้า
3. การสนองความพอใจ และความสนุกสนาน
4. การแสดงออก
5. การสร้างความชำนาญ
6. การลดอารมณ์
7. ความคิดริเริ่ม และจินตนาการ
8. ลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน
9. การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้
10. ทักษะ และสมาธิ
11. ความสัมพันธ์ระหว่างมือ และตา
12. ความผสมกลมกลืน จังหวะและสมดุล
13. ความเข้าใจถึงความรู้สึกรู้สึกของตน
14. การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก
15. การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่

จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ทักษะและ

ประสบการณ์ของเด็กด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมากส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จินตนาการ การคิดแก้ปัญหา การช่วยเหลือตนเอง ความพยายามในการประสานความสัมพันธ์ของการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กและอวัยวะต่าง ๆ ลักษณะนิสัยในการทำงาน ความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ซึ่งจะส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึก ความเข้าใจต่อตนเองและต่อสิ่งที่ได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งจะพัฒนาไปสู่การยอมรับตนเอง ยอมรับผู้อื่น ยอมรับในเหตุและผลที่เกิดขึ้น ครูปฐมวัยจึงเป็นบุคคลผู้มีความพิเศษและมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยเด็กให้ได้ รับการพัฒนาอย่างเต็มที่เต็มศักยภาพของเด็กให้มีพัฒนาการสมดุทุกด้าน ด้วยการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสม

1.3 การเล่นกับพัฒนาการทางสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528 : 220) กล่าวว่า พัฒนาทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในพฤติกรรมของมนุษย์ให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อสามารถเข้าสังคมได้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 11) กล่าวว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่เด็กต้องกระทำด้วยตนเอง การที่เด็กได้เล่นกับเพื่อน เล่นเป็นกลุ่มสิ่งที่เด็กเรียนรู้ คือ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน การรู้จักกฎเกณฑ์ การแบ่งปัน การเอื้อเฟื้อต่อกันด้วย

เยาวพา เตชะคุปต์ (2542 : 22-24) ได้กล่าวถึง ลำดับขั้นพัฒนาการทางการเล่นของเด็กไว้ว่า การเล่นเป็นแนวทางหรือวิธีการที่เด็กแปลและถ่ายทอดความหมาย ความเข้าใจ และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ รอบ ๆ ตัวออกมาเป็นการกระทำ เพื่อให้ตนเองเรียนรู้และให้ผู้อื่นรับรู้ความสามารถของตน พฤติกรรมการเล่นของเด็กเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจและทางสังคม ซึ่ง

เลขา ปิยะอัจฉริยะ (อ้างอิงจากคณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาการการเล่นของเด็ก. 2524 : 21-22) รวบรวมได้ดังนี้

1. พัฒนาการทางการเล่นกับพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจ ซึ่งเปียเจต์ (Piaget) ได้วิเคราะห์ และแบ่งแยกพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจของเด็กออกเป็นลำดับขั้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของเขา ด้านพัฒนาการทางสติปัญญา ดังนี้

1.1 ขั้นการเล่นที่ใช้ประสาทสัมผัสรู้สึกและกลไกเคลื่อนไหวต่าง ๆ (Sensorymotor Stage)

ระยะระหว่างวัยก่อน 4 ขวบ

1.2 ขั้นการเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ (Representational Stage) ระยะระหว่างวัย 2 – 7 ขวบ

1.3 ขั้นการเล่นที่สื่อความคิดความเข้าใจ (Reflective Stage) อายุประมาณ 7 ขวบ จะต่อเติมความคิด การเกิดความคิดรวบยอดและคิดได้สลับซับซ้อนยิ่งขึ้น

2. พัฒนาการทางการเล่นที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม ลักษณะการเล่นของเด็กเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม สามารถแบ่งออกได้เป็นลำดับขั้น เริ่มต้นจากเล่นคนเดียว (Solitary Play) เล่นใกล้ ๆ คนอื่น (Parallel Play) สนใจการเล่นกับผู้อื่นโดยเป็นเพียงส่วนประกอบการเล่นนั้น (Complementary Play) และร่วมเล่นกับผู้อื่นอย่างมีบทบาทเต็มที่ (Cooperative Play) และ แฮมมอนด์ (Hammond. 1967 : 244) ได้กล่าวว่า พัฒนาการเล่นของเด็กที่เกี่ยวข้องกับสังคมไว้ 4 ประการดังนี้

2.1 การเล่นคนเดียว (Solitary Play) เป็นชนิดของการเล่น เมื่อเด็กเริ่มรู้จักการเล่น จนถึงอายุราว 2 ขวบ การเล่นในขณะนี้เป็นการที่เด็กจะเล่นตามลำพังคนเดียว เพราะพัฒนาการทางภาษาของเด็กยังไม่อยู่ในขั้นที่จะใช้ภาษาเป็นสื่อกลางให้ผู้อื่นเข้าใจได้

2.2 การเล่นคู่ขนาน (Parallel Play) การเล่นในลักษณะนี้จะเริ่มต้นเมื่ออายุ 2 ขวบ เด็กพอใจที่จะเล่นตามลำพังคนเดียว แต่มีผู้อื่นหรือเด็กคนอื่นอยู่ข้างๆ โดยต่างคนต่างเล่น

2.3 การเล่นโดยมีผู้อื่นเป็นส่วนประกอบ (Complementary Play) เมื่อเด็กอายุ 3 ขวบ เด็กจะเริ่มสนใจที่จะเล่นกับเด็กอื่น ๆ ประมาณ 2-3 คน แต่กิจกรรมและกลุ่มจะเปลี่ยนอยู่บ่อย ๆ เกเซล กล่าวว่า ช่วงนี้ การเล่นสมมติและจินตนาการจะเริ่มเข้ามามีบทบาทในการเล่นของเด็ก โดยเด็กจะพอใจ รอคอยที่จะเล่นและนำของเล่นกลับไปบ้าน เมื่อเด็กอายุ 4 ขวบ จะเริ่มเล่นเป็นกลุ่มที่มีเพศเดียวกัน ประมาณ 2-3 คน แต่ยังไม่สามารถปรับตัวและมีส่วนร่วมในกลุ่มได้ มักแสดงตัวเป็นหัวหน้าและผู้อื่นเป็นส่วนประกอบ กิจกรรมการเล่น ในช่วงนี้เด็กจะเริ่มรู้จักเล่นของเล่นในทางสร้างสรรค์และรู้จักใช้เครื่องแต่งกายในการเล่นสมมติหรือการแสดงละคร

2.4 การเล่นเป็นกลุ่ม (Group Play หรือ Cooperative Play) การเล่นช่วงนี้เริ่มเมื่อเด็กอายุ 5 ขวบ

เออร์ลอค (Hurlock, 1978 : 228) ให้ความหมายพัฒนาการสังคมไว้ว่า การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อจะเข้าสังคมได้ และการที่เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม เด็กจะเข้าสังคมได้ดีต้องปฏิบัติตามแนวที่สังคมยอมรับ
2. บทบาทในสังคม เด็กต้องปฏิบัติตนได้สอดคล้องกับบทบาทที่สังคมยึดถือปฏิบัติ
3. ทักษะติดต่อสังคม เป็นความรู้สึกที่ดีของเด็กที่มีต่อบุคคลและกิจกรรมในสังคม รู้สึกว่าตนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและให้ความร่วมมือต่างๆ ในสังคม

การเล่น จะส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมที่พึงประสงค์ การเล่นสอนให้เด็กรู้จักเหตุผล รู้จักสัมพันธ์กัน รู้จักให้อภัย รู้จักการอยู่ร่วมกัน ฝึกให้รู้จักความสามัคคี การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รู้จักเสียสละ ฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ฝึกให้รู้จักการรอคอย อดทน มีความพอใจและยอมรับความจริง สามารถจัดหรือปรับตัวเองให้เข้ากับสังคม ทำให้เกิดความเข้าใจ เห็นใจผู้อื่น มีความอบอุ่นทางใจ ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขทั้งนี้เนื่องจากการเล่นของเด็กจะต้องมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กหรือบุคคลอื่น การเล่นของเด็กกับการพัฒนาการทางด้านสังคม แบ่งได้ดังนี้

ระยะแรก - 1 ขวบ	เด็กจะเล่นตามลำพัง
1 - 2 ขวบ	เด็กจะพอใจถ้ามีใครอยู่ด้วยในขณะที่เล่น แต่ต่างคนต่างเล่น และจะมีการแย่งของเล่นกัน
2 - 3 ขวบ	เด็กเริ่มจะเล่นด้วยกัน เริ่มเรียนรู้ที่จะเข้ากับผู้อื่น เรียนรู้การแบ่งปัน การให้-การรับ การรอคอย
3 - 5 ขวบ	เด็กเริ่มมีกลุ่มแต่ไม่ใหญ่ ไม่เล่นแบ่งเพศ
6 - 7 ขวบ	เริ่มรู้จักการเล่นกับเพศเดียวกัน
7 ขวบขึ้นไป	เด็กจะเล่นกับเด็กที่มีอายุมากกว่า และเล่นเป็นหมู่ ไม่ชอบเล่นตามลำพัง เริ่มเล่นในกิจกรรมที่ค่อนข้างยุ่งยากขึ้น มีจุดหมายในการเล่น ร่วมกันมีการแข่งขัน มีการจัดระเบียบในการเล่นมีกฎเกณฑ์ในการเล่น

อย่างไรก็ตามขั้นตอนของการเล่นกับพัฒนาการทางสังคมนี้ อาจจะแตกต่างกันไปในเด็กแต่ละคน เนื่องจากนิสัยหรือความเคยชิน รวมถึงระดับพื้นฐานทางสังคมของเด็กแต่ละคนด้วย นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความพร้อมและความสามารถทางด้านภาษาของเด็กด้วย (วราภรณ์ รักวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2529 : 94-95)

เออร์บาด (ตรัญ ทติบาทติ. 2544 : 22 ; อ้างอิงจาก Auerbach. 1998 : 5) ในสถานการณ์เล่น (Play Situation) ของเด็กสามารถบอกสิ่งต่างๆ เกี่ยวกับตัวเด็กได้มากมาย ลองสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็กจะพบลักษณะต่าง ๆ ที่เด็กแสดงออกผ่านการเล่นดังนี้

1. บุคลิกภาพ (Personality)
2. ระดับสติปัญญา (Intelligence)
3. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
4. การเข้ากลุ่มสังคม (Socialization)
5. การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional State)
6. การประสานกันของกล้ามเนื้อ ประสาทสัมผัส (Physical Coordination)
7. ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity)
8. ความสามารถในการสื่อสาร (Communication)

สรุปได้ว่า การเล่นของเด็กปฐมวัยกับพัฒนาการทางสังคม เป็นกระบวนการในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กด้วยตนเองและพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในทางสร้างสรรค์ที่เป็นการยอมรับของสังคม พัฒนาความพร้อมด้านทักษะ ประสบการณ์และความสามารถให้เกิดความรู้ความเข้าใจ พัฒนาการเล่นของเด็กจะเป็นไปอย่างมีลำดับและขั้นตอนสัมพันธ์กับอายุของเด็กแต่ละวัย

1.4 ความสำคัญและคุณค่าประโยชน์ของการเล่น

การเล่นช่วยพัฒนาผ่อนคลายและสนองตอบความต้องการของเด็กและพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนการเรียนรู้ทางด้านจริยธรรม และช่วยให้เด็กได้รับความสนุกสนาน การเล่นของเด็กมีทั้งเล่นกลางแจ้งและเล่นในร่ม เด็กทุกคนจะเล่นทุกอย่างที่เขาพอใจ ถ้าผู้ใหญ่คอยแนะนำให้เขารู้จักการเล่น ควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด การเล่นนั้นก็จะประโยชน์แก่เด็กและเด็กจะปลอดภัยไม่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นการเล่นจึงมีบทบาทและอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ สำหรับเด็กมาก (วราภรณ์ รักวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-วิโรฒ. 2529 : 92)

การเล่นมีประโยชน์ต่อพัฒนาการของเด็ก และเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะช่วยให้เด็กได้รู้จักค้นคว้าสำรวจสิ่งต่าง ๆ เรียนรู้ตนเองและบุคคลอื่น ซึ่งจะทำให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ดังที่สุภาษิตตะวันตกกล่าวว่า "All Work and No Play Make Jack a Dull Boy" หมายถึง การที่เด็กทำงานแต่อย่างเดียวโดยไม่มีการเล่น จะทำให้เด็กโง่เขลาเบาปัญญา (ฉวีวรรณ กินาวงศ์. 2526 : 139) นอกจากนี้แพนดา (วิจิตตรา เอื้อวิจิตราเจริญ. 2529 : 15 ; อ้างอิงจาก Panda. 1981 : 89-90) กล่าวถึงคุณค่าของการเล่นว่า การเล่นส่งผลต่อร่างกาย สังคม ความคิดสร้างสรรค์ และถือเป็นกระบวนการการศึกษาของเด็กด้วย การเล่นนอกจากจะตอบสนองต่อความต้องการทางจิตใจของเด็กแล้ว ยังช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่าง และเด็กมีโอกาสนำไปสร้างสรรค์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2525 : 58-59) การเล่นจากสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือจากที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้น จะเห็นได้ว่าการเล่นมีส่วนช่วยการเติบโตและพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างมาก ซึ่งสรุปคุณค่าการเล่นของเด็กได้ดังนี้ (กอบรัตน์ เรืองผกา. 2526 : 118-120 ; อ้างอิงจาก ชมรมไทย-อิสราเอล. 2526)

1. การเล่นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เด็ก ๆ เล่นสำรวจ ค้นหา ทดลองสิ่งใหม่ ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในสิ่งนั้น
2. การเล่นส่งเสริมให้เด็กรู้จักการสังเกต

3. การเล่นส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
4. การเล่นช่วยสร้างเสริมความมั่นใจให้กับตัวเอง การที่เด็กประสบความสำเร็จจะค่อย ๆ สร้างความมั่นใจให้กับเด็กทีละน้อย
5. การเล่นช่วยลดความเครียด ความวิตกกังวล ความคับข้องใจ เพราะเด็กได้ระบายออกมาขณะเล่น
6. การเล่นช่วยเสริมสร้างพัฒนาทางสังคมของเด็ก
7. การเล่นช่วยส่งเสริมพัฒนาทางด้านร่างกาย กับการเคลื่อนไหวมือ
8. การเล่นส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสติปัญญา
9. การเล่นช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษา
10. การเล่นเป็น คือเล่นแล้วไม่เกิดอันตรายต่อตนเอง ต่อเพื่อน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 14) ได้กล่าวถึง คุณค่าของการเล่นไว้ว่า การเล่นที่ดีต้องมีความหลากหลาย ไม่จำเป็นต้องให้รางวัล แต่ต้องเหมาะสมกับอายุ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับความสำเร็จจากการเล่น ความสำเร็จจากการเล่นนี้เป็นกิจกรรมสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้ของเด็กจากการเล่น และการเล่นที่ให้ความงอกงามทางปัญญามาก คือ การเล่นที่ให้เด็กสร้างและคิดค้นด้วยตนเอง

สุชา จันทรเฒ (2538 : 81-82) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นไว้ดังนี้

1. การเล่นช่วยพัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้แข็งแรง เป็นการออกกำลังกายไปในตัว
2. การเล่นช่วยให้เด็กรู้จักการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ช่วยให้เด็กได้รู้จักตัวเอง รู้จักการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักการให้และการรับ และการร่วมมือกับผู้อื่น
3. การเล่นเป็นสื่อในการสร้างมิตรภาพระหว่างเด็ก ลดความเป็นศัตรูระหว่างกัน และการเล่นระหว่างพี่น้องในครอบครัวจะทำให้พี่น้องไม่รู้สึกอิจฉากัน
4. การเล่นที่เด็กได้สมมติตนเองเป็นบุคคลต่าง ๆ เช่น ครู หมอ พยาบาล ตำรวจ ฯลฯ ทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของบุคคลต่างๆ เป็นการสร้างจินตนาการในงานอาชีพและเป็นการเตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต
5. การเล่นเป็นการชดเชยสิ่งที่เด็กขาดไป ทำให้เด็กได้ระบายอารมณ์ และความรู้สึกผ่านการเล่น อันเป็นการผ่อนคลายไม่ให้เกิดเครียดจนเกินไป

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542:15) กล่าวว่า ครูมีบทบาทในการเล่นกับเด็ก 2 ประการ คือ

1. เป็นเพื่อนเล่นของเด็ก
2. เป็นผู้เอื้ออำนวยการเล่นให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กสนุกกับการเล่นและได้เรียนรู้จากการเล่น โดยบทบาทของครูสามารถใช้การเล่นเป็นกลวิธีการสอนที่นำไปสู่การเรียนรู้ของเด็กได้ ครูควรมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก สนทนา ถาม และต้องเป็นคนช่างสังเกต สังเกตการใช้อุปกรณ์ของเด็ก แล้วตั้งคำถามให้เด็กคิด ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ครูกำหนดแล้วสะท้อนให้เด็กเห็น ครูต้องให้เกียรติเด็กได้คิด มีแผนที่จะดำเนินการให้เด็กบรรลุเป้าหมาย เด็กสามารถเล่นได้เต็มที่ โดยเลือกการเล่นและอุปกรณ์ได้ เด็กจึงจะเรียนรู้ได้จริง (Brewer. 1992 : 171-172) ครูต้องทำตัวเป็นผู้บอกวิธีเล่น และเป็นผู้ช่วยให้เด็กบรรลุศักยภาพที่ต้องการด้วยการกระตุ้นให้กำลังใจ นิเทศการเล่นของเด็ก แนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือ สังเกตและสร้างปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับเด็ก สร้างบรรยากาศที่ดีขณะเล่น ตั้งคำถามและเพิ่มกรอบคิด (Concept) ให้กับเด็ก และมีมิตรสัมพันธ์ที่ดี (Eliason and Jenkins. 1994 : 29-30)

เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตแบบอย่างจากครูเป็นแนวทางในการปรับตัวในช่วงเวลาที่เด็กเล่น ครูต้องคอยสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็ก เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าและพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของเด็กจะทำให้ครูเข้าใจพฤติกรรมการเล่นของเด็กได้ดี นอกจากนี้การเล่นยังเป็นการสร้างให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจรู้จักการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า มีความรับผิดชอบ มีความตั้งใจ กระตือรือร้นในการทำงาน ขณะเล่นทำกิจกรรมให้สำเร็จ เกิดนิสัยความมีวินัยในตนเอง เมื่อครูให้กำลังใจ ให้คำแนะนำวิธีการเล่นอย่างมีแบบแผน ข้อตกลง กติกา จะเห็นว่าครูมีบทบาทสำคัญที่น่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดได้

สปเรนเซอร์ (Saracho and Spodek. 1998 ; citing Spenser. N.d.) กล่าวว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากสัญชาตญาณที่ไม่มีผลมาจากสิ่งที่เป็นจริง เป็นกิจกรรมที่ทำขึ้นมาเพื่อความพอใจโดยไม่หวังผล

ซาราช และ สโปเดก (Saracho and Spodek. 1998) กล่าวว่า การเล่นมีความจำกััดความที่หลากหลายแต่การเล่นมีเกณฑ์ที่เป็นองค์ประกอบ 6 ประการด้วยกัน คือ

1. การเล่นเป็นสิ่งที่เกิดจากตัวเอง ต้องเป็นความพึงพอใจ และไม่เกี่ยวกับความคาดหวัง ความต้องการของสังคม
2. ผู้เล่นจะให้ความสนใจกิจกรรมมากกว่าเป้าหมาย พฤติกรรมของผู้เล่นจึงเกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ
3. การเล่นเกิดขึ้นจากวัตถุที่ผู้เล่นคุ้นเคย หรือตามมาด้วยการหาวัตถุที่ไม่คุ้นเคย เด็กหรือผู้เล่นจะเป็นคนกำหนดการเล่นและควบคุมด้วยตนเอง โดยไม่มีใครมาบังคับ
4. การเล่นไม่จำเป็นต้องมีภาษา ไม่มีตัวอักษร (ภาษาพูด, ภาษาเขียน)
5. การเล่นเป็นสิ่งที่ไม่มีกฎเกณฑ์ กติกาจากภายนอก เด็กหรือผู้เล่นจะเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์หรือกติกาเอง

6. การเล่นจำเป็นต้องมีบทบาทของการมีส่วนร่วมและการมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

พชรวรรณ จันทรางศุ (2535 : 63-65) กล่าวว่า การเล่นเป็นบันไดขั้นแรกของชีวิตที่จะฝึกฝนจิตใจเด็กให้อดทน เรียนรู้การช่วยเหลือตัวเอง และยังช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ และการเล่นสามารถช่วยสอนให้เด็กรู้จักอยู่รวมเป็นพวกเป็นหมู่พร้อมที่จะรับผิดชอบตัวเองได้เมื่อเป็นผู้ใหญ่

เบญญา แสงมะลิ (2521 : 24) กล่าวถึง ความสำคัญของการเล่น ดังนี้

1. ช่วย让孩子ได้มีการสังเกตและมีไหวพริบ
2. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย เช่น กล้ามเนื้อมือ และการเคลื่อนไหว
3. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม
4. ช่วยส่งเสริมให้เด็กสนใจสิ่งรอบๆ ตัว
5. ช่วยส่งเสริมให้เด็กพร้อมที่จะเรียนหนังสือต่อไป
6. ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
7. ช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
8. ช่วยฝึกการแก้ปัญหาและลองใช้วิธีการแก้ปัญหา

สรุปได้ว่า การเล่นมีความสำคัญต่อชีวิตในวัยเด็ก เพราะจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม การปรับตัว และสติปัญญา ตลอดจนช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการสังเกต

การแก้ปัญหา ตอบสนองความต้องการ ส่งเสริมขบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมและควรให้เด็กมีโอกาสดำเนินลงมือปฏิบัติอย่างอิสระ นอกจากเด็กจะได้เรียนรู้ด้วยตนเองแล้วยังสอดคล้องกับบุคลิกภาวะและความต้องการของเด็ก

ฟรอยด์ มีความเชื่อว่า การเล่นเป็นทางออกให้เด็กได้แสดงความรู้สึกต่าง ๆ ออกมา การเล่นนั้นเกิดจากความต้องการ ความพึงพอใจ ซึ่งการที่เด็กจะบรรลุถึงความพึงพอใจได้นั้น จะต้องสนองตอบด้วยการเล่นนั่นเอง และการเล่นนั้นมีคุณค่าอย่างมากในแง่ของการบำบัด เพราะการเล่นจะทำให้เด็กสามารถลดความไม่พึงพอใจอันเกิดจากประสบการณ์ได้ต่อมา

จากการศึกษาความสำคัญและคุณค่าประโยชน์ของการเล่นที่กล่าวมานี้ พอสรุปได้ว่า การเล่นเป็นธรรมชาติของเด็กที่มีความต้องการจะเล่นเพื่อตอบสนองความต้องการ และความพึงพอใจของตนเอง เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการเล่นตามลำดับขั้น โดยเริ่มจากการเล่นกับตนเองก่อนไปสู่การเล่นวัตถุ และในการเล่นขั้นสุดท้ายคือ การเล่นร่วมกับผู้อื่น โดยการนำวัตถุมาเป็นสัญลักษณ์ในการประกอบการเล่น ทำให้เด็กได้เรียนรู้และนำผลประสบการณ์ที่ได้จากการเล่นมาใช้ในสถานการณ์จริง เกิดการเรียนรู้ในการปรับตัวเมื่อได้เล่นกับผู้อื่น การเล่นเป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และเป็นการส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในการค้นพบด้วยตนเอง เป็นการเตรียมชีวิตสำหรับอนาคตของเด็ก

1.5 ความหมายของวินัยในตนเอง

จากการศึกษาพบว่า ได้มีผู้สนใจศึกษาและให้ความหมายของวินัยไว้ดังนี้คือ

โครว์ และโครว์ (Crow and Crow. 1962) ได้ให้ความหมายว่า วินัย หมายถึง การช่วยให้เด็กได้พัฒนาเกี่ยวกับความมีวินัยแห่งตน คือไม่ได้มุ่งเพียงแต่ทำให้เด็กปฏิบัติตามระเบียบวินัยต่างๆ เท่านั้น แต่มุ่งให้เด็กได้มีการพัฒนาในการควบคุมตนเอง

เบอร์นาร์ด (Bernard. 1972) ให้ความเห็นว่า เด็กต้องการวินัยที่เกิดจากความรู้อย่างเข้าใจและการยอมรับนับถือมากกว่าวินัยที่เกิดจากการใช้อำนาจบังคับ

กูด (จินดา น้าเจริญ. 2540 ; อ้างอิงจาก Good. 1973) กล่าวถึงวินัยในตนเองว่า ไม่ใช่การบังคับโดยอำนาจภายนอก หากหมายถึง การบังคับโดยอำนาจภายในของบุคคลนั่นเอง และเป็นอำนาจอันเกิดจากการเรียนรู้หรือการยอมรับคุณค่าอันใดอันหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลสามารถบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

แบนดูรา (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากพฤติกรรมที่บุคคลนั้นมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบ การกระทำ คำบอกเล่าและความน่าเชื่อถือเด็กจะเกิดจากการเรียนรู้วินัยในตนเอง

วินัย ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 744) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2526 : 186) ให้ความหมายว่า วินัย หมายถึง การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎระเบียบข้อบังคับ ระเบียบแบบแผนและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามเพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมต่อมา

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 16) ความมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่สามารถควบคุมตนเอง และปฏิบัติตามระบบระเบียบ เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม

วัชร ฐวธรรม (2528 : 1-4) กล่าวว่า วินัย หมายถึง การสอนและการแนะนำ หรือการให้กำลังใจจากผู้ใหญ่หรือผู้สูงวัยวุฒิ ทั้งนี้ต้องทำไปในสิ่งที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ที่จะมีชีวิตอยู่เยี่ยงสัตว์สังคม

ที่เจริญ และพัฒนาได้จนสุดความสามารถของตน และวินัยยังหมายถึงการฝึกฝนหรือฝึกหัดให้เด็กทำจนเป็นนิสัย โดยสั่งสอนว่าพฤติกรรมอันใดเหมาะสม และพฤติกรรมใดไม่เหมาะสมเป็นเป้าหมายระยะสั้น ส่วนในเป้าหมายการสอนระยะยาว คือ การหาวิธีให้เด็กเรียนรู้กระบวนการคิดด้วยเหตุและผลในทุกพฤติกรรมที่ตนแสดงออก โดยมีเป้าหมายหลักสำหรับตัวเด็กในการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นทั้งสองด้านคือ

1. การพัฒนาการบังคับตัวเอง
2. การนำตัวเอง โดยไม่ต้องอาศัยอิทธิพลอื่น ๆ จากภายนอกมาบังคับ ไม่ต้องอาศัยกฎและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2539 : 759) ให้ความหมายว่า ระเบียบวินัยในตนเอง หมายถึง การประพฤติที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และเป็นไปตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่สังคมกำหนด ด้วยความเต็มใจและจริงใจ โดยไม่มีการลงโทษ หรือควบคุม

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า วินัยในตนเองมีความหมายต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม บุคคลสามารถควบคุมการกระทำ ความประพฤติการปฏิบัติของตนโดยใช้ความคิด และการแสดงออกที่เหมาะสม เคารพกฎเกณฑ์ ระเบียบกติกากฎ หรือข้อตกลงให้ปรากฏชัดเจนในชีวิตประจำวันทั่วไปเหมาะสมกับสถานการณ์ของส่วนรวม กลุ่ม ชุมชนหรือสังคมโดยไม่มีการบังคับ ตระหนักถึงคุณค่าของการปฏิบัติของตน สังคมจะสงบสุขได้ เมื่อบุคคลรู้จักเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หรือบุคคลในสังคมมีระเบียบวินัยต่อตนเองและต่อส่วนรวม

1.6 ความสำคัญของวินัยในตนเอง

วินัยในตนเองมีความสำคัญต่อบุคคลที่ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม บุคคลจึงควรควบคุมการกระทำ ความประพฤติ และการปฏิบัติตนในการแสดงออกที่เหมาะสมเคารพกฎเกณฑ์ ระเบียบกติกากฎ หรือข้อตกลง ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ผู้ที่มีวินัยในตนเองจะรู้จักกาลเทศะ สนใจและเอาใจใส่ต่อความสำคัญของส่วนรวมและเห็นคุณค่าในการกระทำของตนเองอย่างมีระบบและระเบียบวิธีในการปฏิบัติตนต่อกฎเกณฑ์ของสังคม

พระธรรมปิฎก (2545 : 11) กล่าวถึงหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ว่า วินัยเป็นเครื่องมือที่จะสร้างวิถีชีวิต วินัยเป็นการจัดตั้งของมนุษย์เพื่อให้เป้าหมายทางธรรมชาติเกิดผลขึ้น วินัยคือ การจัดสรรหรือจัดตั้งระบบวิถีชีวิตที่จะทำให้คนต้องดำเนินชีวิตและทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในแนวทางที่เรารู้ต้องการ ซึ่งแสดงออกทางกายและวาจาชัดเจนด้วยพฤติกรรมที่ดีงามเป็นปกติ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537 : 5-6) ได้อธิบายถึงความสำคัญของวินัยต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านครอบครัว การที่สมาชิกในครอบครัวมีวินัยไม่ว่าจะเป็นวินัยภายนอกหรือวินัยในตนเอง ย่อมก่อให้เกิดความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นระหว่างสมาชิก ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกผู้เยาว์ของครอบครัว เมื่อเติบโตขึ้นจากครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีย่อมเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี มีความมั่นคงทางจิตใจ กล่าวที่เรียนรู้และปรับตัวในสิ่งใหม่ ๆ อันจะเป็นกำลังคนที่สำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศสืบไป

2. ด้านสังคม เมื่อกลุ่มคนในสังคมมีการรักษาระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ของสังคมร่วมกัน เช่น การช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติ การเคารพสิทธิของตนเองและไม่ล่วงละเมิดสิทธิผู้อื่น การปฏิบัติตามประเพณีแบบแผนสังคม ทำให้การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันของบุคคลเป็นไปอย่างสงบสุข

3. ด้านเศรษฐกิจ ในสภาพสังคมไทยปัจจุบันมีการดำเนินงานของภาคธุรกิจอย่างรวดเร็วโดยใช้เทคโนโลยีสื่อสารเป็นเครื่องมือ เวลาจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่ง ซึ่งผู้ดำเนินการทางธุรกิจจึงต้องรักษาและใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด การมีวินัยตรงต่อเวลา และวินัยในตนเอง ด้วยความซื่อสัตย์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

4. ด้านการเมือง การที่ประชาชนในสังคมไทยมีความเคารพยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่แตกต่างไปจากตน และตระหนักในสิทธิหน้าที่ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย จะช่วยให้การพัฒนาทางการเมืองของประเทศเป็นไปได้อย่างง่ายดาย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2539 : 759) ได้ให้ความสำคัญกับความมีระเบียบวินัยว่า การมีระเบียบวินัย เป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญทางบุคลิกภาพของเด็ก ทั้งนี้เพราะผู้มีวินัยในตนเองจะเป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะสนใจและเอาใจใส่ต่อสังคม เป็นผู้มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม และเมื่อใดที่เด็กได้พัฒนาลักษณะดังกล่าวแล้ว เด็กก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับ ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้ใหญ่

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537 : 10) กล่าวถึงความสำคัญของวินัยในตนเองว่า เป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การรอคอย การแก้ปัญหาของส่วนรวม สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง โดยใช้หลักการของเหตุผล ไม่ต้องให้ผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม จึงควรส่งเสริมวินัยในตนเองซึ่งจะช่วยให้มีความสามารถดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญา ช่วยให้รู้จักคิดใช้เหตุผล ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. ด้านสังคม อารมณ์และจิตใจ ช่วยให้กล้าคิดกล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบเคารพสิทธิของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อ รู้จักการแบ่งปัน รู้จักการรอคอย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 102) กล่าวถึง ความสำคัญของระเบียบวินัยกับตนเองว่า เป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้คน ๆ นั้นมีความรับผิดชอบและประสบความสำเร็จในชีวิต เริ่มจากการมีระเบียบวินัยในชั้นเรียน

ณรงค์ศักดิ์ ทะละภัก (2529 : 93) กล่าวว่า วินัยเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นความต้องการของสังคมที่พัฒนาแล้วทั่วโลกและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องฝึกให้เกิดมีขึ้นในตนเองตั้งแต่เด็ก เพราะคนในสังคมจะอยู่กันอย่างมีความสุขได้คนแต่ละคนต้องมีวินัย รู้จักเคารพและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาของสังคมที่กำหนดไว้

จากความสำคัญของความมีระเบียบวินัยในตนเองกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินวิถีชีวิตของบุคคลให้ปรากฏชัดเจนในชีวิตประจำวัน เป็นผู้มีพฤติกรรมที่ดีงามประพฤติตนได้เหมาะสมกับสถานการณ์ของส่วนรวม กลุ่ม ชุมชน สังคม และบุคคลพึงยึดถือปฏิบัติให้เกิดความเคยชินในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาตนและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมสังคมโลก

1.7 ทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

ทฤษฎีสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการวินัยในตนมี 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของเมาเรอร์ (Mowrer) ว่าด้วยจุดกำเนิดของการควบคุมตน และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ (Piaget) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Moral Development Theory)

1.7.1 ทฤษฎีการเกิดวินัยแห่งตนของเมาเรอร์ (Mowrer) (ดวงเดือน พันธุมาวิน. 2523 : 6-9) กล่าวไว้ว่า การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลแต่ละคนนั้น จะต้องมียุคพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิดกระทั่งเติบโต

ขึ้น จุดเริ่มต้นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดาหรือผู้เลี้ยงดู ที่จะนำไปสู่ความสามารถควบคุมตนเอง เมื่อโตขึ้น ทารกและเด็กต้องเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดู โดยการเรียนรู้จะเกิดในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น การเกิดวินัยในตนเองนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในบุคคล ซึ่งจะพัฒนาเป็นลักษณะที่เด่นชัดและนำไปสู่พฤติกรรมของบุคคลต่อไป

1.7.2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget. 1977) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหามาจากกฎต่าง ๆ และกำหนดเป็นแนวทางของสังคม หรือพฤติกรรมระหว่างบุคคล กล่าวโดยสรุป จริยธรรม หมายถึง ความเข้าใจในแนวทางของการประพฤติปฏิบัติชอบทั้งทางกาย วาจา ใจ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม เป้าหมายสูงสุดของจริยธรรมคือ การแสดงออกในรูปของพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลของการกระทำในปัจจุบัน และเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางปัญญา ซึ่งเพียเจต์ (Piaget. 1962 : 16-19) แบ่งเป็นขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม 3 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (แรกเกิด – 2 ปี) เป็นขั้นที่ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมและระเบียบกฎเกณฑ์ได้ การประพฤติปฏิบัติจะกระทำเพื่อสนองความต้องการทางร่างกาย
2. ขั้นปฏิบัติตามคำสั่ง (2 – 8 ปี) เด็กสามารถรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนต่อผู้อื่น รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ เห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม
3. ขั้นยึดหลักแห่งตน (8 ปีขึ้นไป) เด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการทางสติปัญญาค้นคิดตามแบบแผนของตรรกวิทยา ซึ่งเด็กสามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลประกอบการตัดสินใจ จะประเมินความถูกต้องโดยดูจากเจตนาของผู้กระทำ และตั้งกฎเกณฑ์ของตนเองได้

1.7.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg's Moral Development Theory) ลอร์เรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg. 1976) ระบุว่าพัฒนาการทางจริยธรรมจะเป็นลำดับขั้น เช่นเดียวกับพัฒนาการด้านอื่น โคลเบอร์กเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะเกิดขึ้นเป็นลำดับ และพัฒนาการทางจริยธรรมสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของความสามารถในการเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ของเด็กสะท้อนให้เห็นวิธีอบรมสั่งสอนและความคุมพฤติกรรมที่พ่อแม่และบุคคลอื่น ๆ ในสังคมใช้กับเด็กวิธีการอบรมสั่งสอนเปลี่ยนแปลงไปตามอายุของเด็ก พัฒนาการทางจริยธรรมจะเป็นเช่นเดียวกับพัฒนาการทางการคิด เหตุและผล กล่าวคือ จะค่อย ๆ มีการเปลี่ยนแปลงและถึงผลดี ผลเสีย นำไปสู่การจัดระบบใหม่ที่จะเป็นขบวนการอย่างสมดุลย์ของโครงสร้างในที่สุด ขั้นพัฒนาการต่าง ๆ ประกอบด้วย

1. ระดับเริ่มมีจริยธรรม (Preconventional Level) เป็นระดับก่อนเกณฑ์ (อายุ 2-10 ปี) เด็กในระดับนี้จะทำตามสังคมที่กำหนดว่าดีหรือไม่ดี แต่ส่วนใหญ่จะมองที่ผลของการกระทำว่าได้รับความเจ็บปวด หรือความพึงพอใจและจะทำตามกฎเกณฑ์ที่ผู้มีอำนาจเหนือกว่าตนกำหนดเลือกทำพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่น
2. ระดับมีจริยธรรมตามกฎเกณฑ์และประเพณีนิยม (Conventional Level) เป็นระดับตามกฎเกณฑ์ (อายุ 10-16 ปี) เด็กในระดับนี้จะทำตามความคาดหวังของครอบครัวของสังคมหรือของประเทศชาติ โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะตามมาพยายามประพฤติตนเป็นคนดีอยู่ในโอวาท หลีกเลี่ยงความประพฤติที่ผู้อื่นหรือสังคมลงความเห็นว่าไม่ดีเพื่อให้ผู้อื่นยอมรับ
3. ระดับมีจริยธรรมของตนเอง (Post Conventional หรือ Autonomous หรือ ขั้น Principled) เป็นระดับเหนือกฎเกณฑ์ (อายุ 16 ปีขึ้นไป) เด็กในระดับนี้จะพยายามกำหนดหลักการทางจริยธรรมที่ต่างจากกฎเกณฑ์ของสังคม หรือกฎต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองวางไว้ กระทำพฤติกรรมตามความเชื่อส่วนตัว ถึงแม้ว่าจะไม่ตรงกับกลุ่มพวกพ้อง (พัชริ สวนแก้ว. 2536 93 - 94)

สรุปการพัฒนาระเบียบวินัยในตนเองของบุคคลจะพัฒนาการเป็นลำดับขั้นเป็นไปตามวัยและมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางด้านจริยธรรมและคุณธรรมของบุคคลคนนั้นและพัฒนาการทางจริยธรรมสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของความสามารถในการเข้าใจสิ่งต่างๆ ของเด็กสะท้อนให้เห็นวิธีอบรมสั่งสอนและการควบคุมพฤติกรรมที่พ่อแม่และบุคคลอื่นๆ ในสังคมใช้กับเด็ก

1.8 ประเภทของควมมีวินัย

สรวงศ์ จันทน์เอม (2518 : 34) ได้กล่าวถึงประเภทของวินัยไว้ 2 ประเภท คือ

1. วินัยในตนเอง (Self – Discipline) หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ปฏิบัติเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม ถ้านักเรียนมีวินัยในตนเองแล้ว ก็จะลดปัญหาในด้านการปกครองนักเรียนได้เป็นอย่างมาก
2. วินัยส่วนรวม หรือวินัยสำหรับหมู่คณะ (External Authority Discipline) หมายถึง วินัยที่ออกมาจากอำนาจภายนอกเพื่อบังคับให้ส่วนรวมปฏิบัติตามให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น วินัยส่วนรวมนี้จะต้องตั้งกฎเกณฑ์เป็นแนวทางกลาง ๆ ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้ เช่น วินัยในการแต่งกายและวินัยในเรื่องความเคารพ

การแบ่งประเภทของวินัยนี้ ทำให้รู้จักและเข้าใจความหมายของวินัยชัดเจนขึ้น และสะดวกแก่การนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัด การพยายามปลูกฝังและส่งเสริมการมีวินัยในตนเองกับเด็ก เพื่อให้เด็กรู้จักความรับผิดชอบ รู้จักถูก-ผิด สามารถควบคุมตนเองในการแสดงออกได้ ย่อมส่งผลต่อการประพฤติและปฏิบัติที่เหมาะสมรักที่จะทำความดี เป็นผู้รู้คุณค่าของตนเอง อันเป็นคุณธรรมที่สูงของความเป็นคน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 125-126) กล่าวถึง ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศของประเทศญี่ปุ่น ว่ามีพื้นฐานสำคัญประการหนึ่ง คือ คนญี่ปุ่นมีวินัยและวินัยของคนญี่ปุ่น ปรากฏชัดเจนในการดำเนินชีวิตประจำวันทั่วไป ซึ่งการสอนจริยธรรมที่เกี่ยวกับวินัยและความรับผิดชอบต่อคนญี่ปุ่น ที่ระบุในหลักสูตรประถมศึกษาวิชาจริยธรรมให้นักเรียน อย่างน้อยสุดสัปดาห์ละ 1 คาบ หรือ 45 นาที แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

- ก. วินัยในตนเอง (Self-discipline) ประกอบด้วยคุณธรรมย่อย ๆ ดังนี้
 1. การเคารพนับถือตนเอง
 2. เชื้อมั่นตัวเอง ช่วยตัวเองได้ พึ่งพาอาศัยคนอื่นน้อยลง
 3. แต่งกายเรียบร้อย ใช้อาสาสุภาพ ประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องเหมาะสมกับเวลาสถานที่
 4. รู้จักคุณค่าของเวลา
 5. เป็นคนซื่อสัตย์ สุจริต
 6. เชื้อมั่น ศรัทธาในสิ่งที่ตัวเองเคารพนับถือ
 7. รักความยุติธรรม ปราศจากความลำเอียง
 8. ดำรงตนอย่างคนมีระเบียบ
 9. ขยันขันแข็งในการทำงาน ทำงานให้สำเร็จ
 10. มีความยุติธรรม
- ข. วินัยต่อส่วนรวม คุณธรรมช่วยเสริมสร้างมีต่อไปนี้
 1. ยอมรับนับถือผู้อื่น เสริมสร้างความสงบสุขร่วมกัน
 2. เอาใจใส่ผู้อื่น ตั้งใจฟังคำพูดของผู้อื่น
 3. เมตตา กรุณา ต่อคนอื่น

4. นับถือยกย่องผู้ประกอบคุณงามความดี สร้างประโยชน์แก่สังคม
5. ให้ความร่วมมือช่วยเหลือผู้อื่น
6. ยอมรับกฎ ข้อบังคับ ที่กลุ่มกำหนดขึ้น ปฏิบัติตามอย่างเต็มใจ
7. ยึดมั่นในสิทธิ และปฏิบัติตามหน้าที่
8. รักษาสาธารณสมบัติ
9. รักครอบครัว สร้างฐานะครอบครัวให้มั่นคง
10. รักเพื่อน รักโรงเรียน ครู พยายามสร้างชื่อเสียงแก่โรงเรียน
11. มีสำนึกในความเป็นคนญี่ปุ่น ภูมิใจในความเป็นชาติ สร้างชาติให้เจริญก้าวหน้า

จะเห็นได้ว่า จริยธรรมและคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยถูกปลูกฝังในเด็กตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และก้าวไปถึงการฝึกหัดเด็กระดับก่อนวัยเรียนในด้านความมีระเบียบวินัยตั้งแต่วัยทารก นับว่าเป็นการพัฒนาคนให้มีพื้นฐานลักษณะนิสัยที่ถาวรจนกลายเป็นความเคยชินของวิถีชีวิตประจำวันของคนในชาติ จึงทำให้ประเทศญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว

1.9 คุณลักษณะของความมีวินัยในตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 11) กล่าวว่า คุณลักษณะและพฤติกรรมบ่งชี้ความมีวินัย

1. การควบคุมตัวเองทั้งกาย วาจาและใจ
2. การยอมรับในผลของการกระทำของตนเอง
3. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
4. การตรงต่อเวลา
5. ความมีเหตุผล
6. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตามกฎเกณฑ์
7. การเคารพในสิทธิหน้าที่ของกันและกัน

คุณลักษณะของความมีวินัย

1. เด็กสามารถควบคุมตนเองทางกาย วาจา ใจ รักความจริง ไม่พูดปด
2. เด็กสามารถฟังตนเอง (เบื้องต้น) ได้แก่ การรับผิดชอบตนเองในกิจวัตรประจำวัน (การกิน การขับถ่าย การแต่งตัว)

3. เด็กสามารถทำกิจกรรมหรืองานง่าย ๆ ให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง
4. เด็กสามารถจัดเก็บของเล่นและของใช้ให้เป็นระเบียบ
5. เด็กรู้จักรักษาร่างกายของตนเองและผู้อื่น
6. เด็กมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา และสามารถใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
7. เด็กสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงและกติกาได้อย่างถูกต้อง
8. เด็กแสดงความคิดเห็นของตนเอง อีกทั้งฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
9. เด็กเคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน

วไลพร จันทรศิริ (2530 : 12-14) สรุปคุณลักษณะความมีวินัยในตนเองสอดคล้องกับลัทธิเต๋าธรรมณ ะนอง (2525 : 5) และสุภาพร จันทรศิริโยธิน (2526 : 6) ไว้ดังนี้ คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่น มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม มีลักษณะมุ่งมั่นอนาคต มีความเป็นผู้นำ

มีความตรงต่อเวลา รู้จักกาลเทศะ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร รู้จักเสียสละ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และยอมรับการกระทำของตน

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531 : 9) สรุปลักษณะความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในด้านต่อไปนี้ การตั้งใจทำงาน การเคารพสิทธิของผู้อื่น การตรงต่อเวลา และการปฏิบัติตามระเบียบของห้องเรียน

กล่าวโดยสรุปผู้ที่มีคุณลักษณะความมีวินัยในตนเองมีพฤติกรรมที่แสดงออกที่สำคัญ ๆ ดังนี้คือ

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มีความเป็นผู้นำ
3. มีความรับผิดชอบ
4. มีความตรงต่อเวลา
5. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
6. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม
7. มีลักษณะมุ่งอนาคต
8. มีความซื่อสัตย์สุจริต
9. มีความอดทนขยันหมั่นเพียร
10. รู้จักเสียสละและมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ชาญชัย อินทรประวัติ (มปป. : 189-190) กล่าวถึง การใช้ระเบียบวินัยแบบประชาธิปไตยที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ และขณะเดียวกันก็มีระเบียบวินัย มีวินัยแห่งตน และความรับผิดชอบต่อ สิทธิของบุคคลในหมู่คณะ ยึดถือเหตุผลมากกว่าอคติ มีความยืดหยุ่นได้ ลักษณะของระเบียบวินัยดังนี้

1. ไม่ตั้งเกณฑ์หรือมาตรฐานในการปกครองไว้สูงจนเกินไป แต่ให้สูงพอที่จะควบคุมกลุ่มของนักเรียนที่จะให้เกิดการเรียนรู้ได้ตามปกติ
2. ไม่มุ่งหวังให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัดจนถึงกับต้องฝืนธรรมชาติของเด็ก และทำให้ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนเสียไป
3. ไม่คิดว่า ครูคือผู้นำตลอดกาลของนักเรียน
4. ระเบียบวินัยทุกข้อต้องวางอยู่บนเหตุผล
5. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่างระเบียบเกิดความภาคภูมิใจและยอมรับระเบียบนั้นๆ
6. ระเบียบจะต้องส่งเสริมการอภิปราย อธิบาย ชักถาม เพื่อความกระจ่างแจ้งในข้อข้องใจของนักเรียน

7. หลีกเลี่ยงการลงโทษที่รุนแรง โดยปราศจากการข่มขู่หรือปราศจากเหตุผล

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542 : 5-6) กล่าวถึง ความมีวินัย คือ คุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามกฎระเบียบปกติของสังคมเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม พฤติกรรมที่บ่งชี้ความมีวินัย ได้แก่ ความสนใจใฝ่รู้ การควบคุมตนเอง ความเอื้ออาทร ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยัน และตั้งใจเพื่อก้าวหน้า

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณลักษณะนิสัยของความมีวินัยในตนเองต้องครอบคลุมถึงความรู้สึกรู้จักคิดที่ตึงงาม ความมีสุนทรียะ และเน้นด้านจริยธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการช่วยให้เด็กพัฒนาความมีวินัยในตนเองทุกด้านอย่างเต็มที่ เป็นกระบวนการหล่อหลอมทางสังคม เด็กควรได้รับการอบรมสั่งสอนและดูแลอย่างใกล้ชิดจากครู การพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพต้องอาศัยครูที่มีคุณภาพและทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีถูกต้อง เพราะครูเป็นบุคคลสำคัญ

และเป็นผู้มีอิทธิพลต่อเด็ก เป็นที่พึ่งพา ไว้วางใจของเด็ก การสร้างคุณลักษณะของความมีวินัยในตนเองให้กับเด็กปฐมวัยเป็นการสร้างคุณลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่สามารถควบคุมตนเองและแสดงออกโดยการปฏิบัติตามกฎระเบียบและยอมรับเงื่อนไขของส่วนรวม เอาใจใส่ผู้อื่น สนใจใฝ่รู้ มีความรับผิดชอบและมีเป้าหมายในชีวิตมุ่งสู่อนาคต

1.10 การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง

แทนเนอร์ (ชาติชาย พัทธกษณาคม 2544 : 285 ; อ้างอิงจาก Tenner. 1987 : 11) ให้ความคิดเห็นว่า การปลูกฝังวินัยโดยอาศัยรูปแบบของการปรับพฤติกรรมนั้นต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำหนด เช่นเดียวกับรูปแบบของการฝึก ที่คล้ายกันคือ ต้องการพฤติกรรมตอบสนองที่เป็นอัตโนมัติ แต่ก็มี ความแตกต่างกันในหลายจุด ประการแรก การฝึกเป็นการสร้างพฤติกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ผ่านการรับรอง ประการที่สอง ในการฝึกนั้นพฤติกรรมซึ่งไม่เป็นที่ต้องการจะได้รับความสนใจด้วย และประการที่สาม การให้รางวัลและการลงโทษจากภายนอกไม่จำเป็นมากต่อการฝึก สิ่งที่ทำให้ความสนใจ คือ การมีพฤติกรรมตอบสนองต่อสถานการณ์ที่กำหนดให้อย่างเป็นอัตโนมัติเท่านั้น สำหรับการเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นในตัวเด็กเปรียบเสมือนการเตรียมให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต (Etzioni. 1982 : 184-189) มีพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นที่ยอมรับของสังคม ความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ ตลอดจนประพฤติปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม การเสริมสร้างวินัยให้บังเกิดขึ้นแก่เด็กมีหลักดังนี้

- 1- สร้างสัญลักษณ์และคำขวัญ
- 2- สนับสนุนความเป็นผู้นำ เพื่อสร้างคุณค่าทางบวกให้แก่โรงเรียน
- 3- ต้องทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ และเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน
- 4- เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตั้งกฎเกณฑ์ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 5- สร้างกฎเกณฑ์ที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการให้ชัดเจน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 47) กล่าวถึง การสร้างระเบียบวินัยสำหรับเด็ก คุณลักษณะทางจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึก ตลอดจนนิสัยทางด้านระเบียบวินัยของเด็กจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากครูไม่ส่งเสริมให้เด็กได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย การสร้างระเบียบวินัยสำหรับเด็กอนุบาล ควรดำเนินการดังนี้

1. สร้างกฎของห้องเรียนให้เด็กได้รับรู้กฎนั้นด้วยเหตุผล โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะคุ้มครองให้เด็กปลอดภัย และมีความเป็นอยู่ในห้องเรียนด้วยดี เป็นสมาชิกที่ดี
2. เด็กเรียนรู้เรื่องการควบคุมตนเองพร้อมกับสำรวจขีดจำกัด เช่น ไม่ทำร้ายรังแกเพื่อน ไม่ลักขโมยของผู้อื่น
3. ครูชี้แนะแนวทางออกเมื่อเด็กทำผิดจนเด็กเกิดความรู้ว่า ตนเองควรปรับปรุงแก้ไขโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น

ปรีชา จารุสุนทรศรี (2523 : 83 – 89) กล่าวว่า เด็กทุกคน จำเป็นต้องผ่านประสบการณ์ในการสร้างระเบียบวินัย เขาต้องเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อประพฤติตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ เรียนรู้ว่าอิสรภาพต้องมีขอบเขต ต้องเรียนรู้ความปลอดภัยและภัยอันตรายของสิ่งต่างๆ ต้องรู้จักตอบปฏิเสธ และต้องเรียนรู้ว่าเขาไม่สามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างตามที่คิดได้ต้องรู้จักการยอมรับนับถือความคิดเห็นของผู้อื่นพอ ๆ กับนับถือความคิดเห็นของตนเอง และต้องรู้จักหัดเชื่อฟัง ความสม่ำเสมอเป็นสิ่งสำคัญในการฝึกวินัย การอบรมสั่งสอนจะเป็นไปได้ยากยิ่งถ้าพ่อแม่ ผู้ใหญ่มีความลำเอียงต่อลูกคนใดคนหนึ่ง สิ่งสำคัญอีกประการ

หนึ่งคือ เด็กควรได้เรียนรู้ว่าหากไม่เชื่อฟัง พ่อแม่ ครู ผลที่ตามมาคือการลงโทษ ควรจะเตือนเด็กล่วงหน้าก่อนการทำโทษ และการทำโทษต้องทำทันที เพื่อให้เด็กได้รู้ว่าผลการกระทำนั้นสัมพันธ์กับต้นเหตุอย่างไร

มาลี จูทา (2542 : 285 - 286) กล่าวว่า วิธีการสร้างวินัยที่ดีตามหลักการพัฒนาเด็ก มีนักปรัชญาการศึกษากลุ่มปฏิบัตินิยม (Pragmatists) เชื่อว่าเด็กจะเรียนรู้เมื่อเขายอมรับว่าจะปฏิบัติด้วยความสมัครใจ (He learns as he accepts in his own heart to act on) จึงควรสร้างนิสัยของเด็กให้เด็กกระทำในทางที่ถูกที่ควรด้วยความสมัครใจ จนกระทั่งถึงระดับหนึ่งที่เด็กเกิดความรู้สึกว่าเวลาใดควรทำอย่างไร จึงจะถูกต้องเหมาะสม การฝึกหัดลักษณะนิสัยเด็กให้เป็นไปในแบบแผนหรือความประพฤติที่ต้องการได้ นับเป็นหลักสำคัญในการฝึกอบรมให้เด็กมีวินัยโดยไม่ต้องบังคับ ให้ได้ผลเป็นวินัยในตนเองวิธีการสร้างวินัยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ความรู้สึกว่าตนเป็นผู้กระทำเอง (Sense of Agency) เด็กเริ่มรู้ตัวว่าเริ่มเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายตนเองได้ เช่น คืบ คลาน เกาะสิ่งต่างๆ หยิบสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ตั้งใจ ลักษณะนี้เกิดเมื่อเด็กเริ่มรู้จักใช้มือเอื้อมหยิบสิ่งของต่าง ๆ หรือเริ่มรู้ภาษาจนถึงระยะ 4-5 ขวบ

ขั้นที่ 2 มีความรู้สึกว่าสิ่งใดทำได้สิ่งใดทำไม่ได้ (Sense of Accountability) จากประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับ เด็กจะรู้จักจำแนกได้ว่าการกระทำอย่างเดียวกันในกรณีหนึ่งทำได้ แต่กรณีอื่นทำไม่ได้ เช่น ถ้าหยิบของเล่นของตนเองมาเล่นได้ แต่หยิบของเล่นของคนอื่นมาเล่นไม่ได้ ต้องขอยืมก่อน เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ความรู้สึกรับผิดชอบ (Sense of responsibility) จากความสังเกตและเปรียบเทียบ วิเคราะห์หาเหตุผลด้วยวิธีต่าง ๆ เด็กจะเกิดความรู้สึกว่าตนต้องรับผลของการกระทำของตน ถ้าตนทำดีผลดีจะเกิดแก่ตน ถ้าทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องจะรับผลร้าย เด็กจะยินดีรับผิดชอบในการกระทำของตน เป็นความรู้สึกที่จำทำให้เด็กทำตามระเบียบแบบแผนที่ต้องการ โดยไม่ต้องมีการบังคับและความรู้สึกรับผิดชอบนี้ครอบคลุมไปถึงกลุ่มของตนด้วย และเด็กจะระวังตัวให้ดำเนินไปตามแบบแผนที่ต้องการและยังช่วยผู้อื่น และจะชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามแบบแผนนั้นด้วย

ขั้นที่ 4 ความรู้สึกสำนึกในสิ่งที่ควรและไม่ควร (Conscience) คือ รู้จักผิดชอบชั่วดีในระดับที่แต่ละคนจะพึงไต่ตรองดูตามกำลังสติปัญญา ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นในจิตใจของแต่ละบุคคลเป็นความรู้สึกภายในตัวและเฉพาะตัว (Subjective feeling) ดังนั้นความรู้สึกนี้จึงแตกต่างกันเป็นรายบุคคล แล้วแต่พื้นฐานของการอบรม และสิ่งแวดล้อมที่จะพึงอำนวย ประสพการณ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้และความสำนึกดังกล่าว เป็นความรู้สึกผิดชอบหรือมโนธรรม (Conscience) ของแต่ละบุคคล ในระยะนี้เด็กจะมีความรู้สึกรับผิดชอบ ในการกระทำต่าง ๆ ทั้งในด้านการงาน ความประพฤติ ศีลธรรม และในทางอื่น ๆ ด้วย เมื่อเด็กเกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดีแล้ว เด็กก็สามารถควบคุมตนเองได้เป็นอย่างดี

การสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัยเป็นภาระที่สำคัญยิ่งของครูปฐมวัยที่ต้องอบรมปลูกฝังวินัยในตนเอง ฝึกหัดให้เด็กปฐมวัยที่อยู่ในความดูแลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากคำชมเชยและรางวัลมากกว่าการลงโทษ ครูใช้วิธีจูงใจมากกว่าการบังคับ และอาศัยเวลา เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง รู้จักช่วยเหลือตนเอง รู้จักการอดทน รอคอย รู้จักการเรียนรู้การมีวินัย ทำตนเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มจนเด็กคุ้นเคยทำได้เองเป็นความมีวินัยในตนเองในเบื้องต้น ซึ่งส่งผลต่อบุคลิกภาพที่ดีของเด็กจนเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง เป็นบุคคลที่สังคมไทยต้องการที่สำคัญครูปฐมวัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กด้วย

1.11 การจัดกิจกรรมสร้างเสริมความมีวินัยในตนเอง

คูนิ (ชาติชาย พิทักษ์ชนาคม 2544 : 285 ; อ้างอิงจาก Kunin. 1970 : 79) กล่าวว่า ครูมีบทบาท

สำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ครูที่ประสบความสำเร็จในการจัดการกับวินัยในชั้นเรียน พบว่า มีคุณลักษณะอยู่ 2 ประการที่สำคัญ ประการแรก คือ ความตื่นตัวต่อสถานการณ์ซึ่งทำให้ทราบอยู่ตลอดเวลาว่าเกิดอะไรขึ้นในห้องเรียนและสามารถสื่อสารกับนักเรียนได้ทันที และประการที่สอง คือ เป็นลักษณะที่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปแทบจะพร้อม ๆ กันได้ทันที ซึ่งความคล่องแคล่วและการใช้เวลาของครูเป็นหัวใจสำคัญ หากครูเชื่อมโยงซ้ำพฤติกรรมผิดวินัย จะมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนทั้งกระบวนการได้ งานหลักของครู คือ พยายามสร้างบรรยากาศให้เด็กได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 30 อ้างถึงราตี ทองสวัสดิ์. 2540) กล่าวว่า คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ขวบ เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ง่ายเพียงแต่การกำหนดและจัดกิจกรรมที่สามารถกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม การกระทำซ้ำๆ จะแทรกซึมเป็นนิสัยที่ดีในตัวเด็ก การสอนโดยตรง การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีและการจัดกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้และหล่อหลอมการมีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นสิ่งที่ครูหรือแม่แต่ผู้ปกครองควรใส่ใจและคำนึงถึงเสมอในการให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

มาซารุ อุบุกะ (1971 : 100 ; 118-119 ชีระ สุมิตร และพรอนงค์ นิยมคำ แปลและเรียบเรียง) กล่าวว่า ใ้ว่า เด็กรู้จักเวลา ถ้ามีชีวิตความเป็นอยู่อย่างมีระเบียบ ความเป็นระเบียบนี้ควรมีอยู่ในชีวิตประจำวันของเด็กไม่ว่าจะเป็นการให้นม หรือให้อาหาร ควรฝึกให้เด็กรู้จักทั้งระเบียบเวลาและมารยาท ความสนใจ คือ ยากกระตุ้นที่ดีที่สุดในการสร้างระเบียบวินัย การสร้างระเบียบวินัยต้องอาศัยสิ่งดึงดูดความสนใจ และจำเป็นต้องใช้เครื่องมือต่าง ๆ “ถ้าเราไม่ให้กระดากวาดเขียนและสีเทียนแก่เด็กแล้วชวนให้แกวาดรูปย่อมเป็นไปได้ หากเด็กมีสีเทียนและกระดากวาดเขียนอยู่ใกล้ตัวตลอดเวลา เด็กย่อมเกิดความสนใจอยากวาดภาพ”

การจัดกิจกรรมและบรรยากาศที่กระตุ้นดึงดูดความสนใจของเด็กตอบสนองการอยากรู้อยากเห็น และอยากทำ ที่สำคัญ ครูปฐมวัยต้องเตรียมจัดกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้เรียนรู้ระเบียบในชีวิตประจำวัน การที่เด็กได้เล่นได้ทำซ้ำๆ ต่อเนื่องในกิจวัตรประจำวันเป็นการส่งเสริมความมีระเบียบวินัยให้กับเด็กปฐมวัย ความสนใจ คือ ยากกระตุ้นที่ดีที่สุดในการสร้างระเบียบวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย

1.12 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

งานวิจัยในต่างประเทศ

มุลเสน (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล 2531:31 ; อ้างอิงจาก Mussen. 1969 : 335-341) พบว่า การฝึกวินัยให้แกเด็กโดยใช้เหตุผล และให้ความรักเป็นวิธีการฝึกวินัยที่ได้ผลดีที่สุด และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองสูง

วิกกินส์ และคนอื่นๆ (จินดา น้าเจริญ :13 ; อ้างอิงจาก Wiggins and others. 1971 : 289) ได้อ้างถึงผลงานวิจัยของ Gough ที่ศึกษาเกี่ยวกับวินัยในตนเอง พบว่า ผู้มีวินัยในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบมาก มีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผล มีความยืดหยุ่นในความคิดและพฤติกรรมทางสังคมและยังพบว่าโดยทั่วไปจะมีสุขภาพดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเองด้วย

ฟิลเลลลา (Filella. 1975 : 146) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงผลักดันภายในตัวเด็ก พบว่า พ่อแม่มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการสร้างวินัยให้กับเด็ก พ่อแม่ต้องไม่ตามใจหรือเข้มงวดกับเด็กจนเกินไป อิสระภาพจำเป็นต่อการเรียนรู้และการเจริญเติบโตของเด็ก แต่ไม่ควรมีขอบเขตที่เหมาะสม ถ้ามากเกินไปเด็กมักจะยุ่งยากใจและถ้าน้อยเกินไปเด็กก็จะเกิดความรู้สึกต่อต้าน

เบอร์นาร์ด (แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. 2531 : 37 ; อ้างอิงจาก Bunard. 1972. *Psychology of learning and Teaching*. p.206-207) ได้ให้ความเห็นว่า เด็กต้องการวินัยที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจและการยอมรับนับถือมากกว่าวินัยที่เกิดจากการใช้อำนาจ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมวินัยในตนเองพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ สรุปได้ว่า การให้เด็กได้ทำกิจกรรม กิจกรรมประจำวันอย่างสม่ำเสมอ ได้เล่นอย่างอิสระมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างมาก เด็กควรได้ทำกิจกรรมที่สามารถเลือกได้เองอย่างอิสระและมีส่วนร่วมในการกำหนดสร้างกฎเกณฑ์ ข้อตกลงหรือข้อปฏิบัติด้วยตนเองหรือครูมีส่วนร่วมในการสร้างกฎเกณฑ์กับเด็ก จะทำให้เด็กเกิดประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นไปตามธรรมชาติของช่วงชีวิตเด็ก ตอบสนองความต้องการ ความพึงพอใจและได้ผ่อนคลาย ได้เรียนรู้ในการปรับตัวและมีปฏิสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นพัฒนาการทางสังคม เป็นการสร้างลักษณะนิสัยความมีวินัยในตนเองที่ดีและแสดงออกทางพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งส่งเสริมความคิดเชิงเหตุผล การจัดการ การแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นตนเอง กล้าแสดงออก กล้าตัดสินใจ รู้จักการให้และแบ่งปัน ช่วยเหลือ ส่งผลต่อพัฒนาการสติปัญญา ภาษา ร่างกาย จิตใจและอารมณ์ เรียนรู้บทบาททางเพศตลอดจนพัฒนาทางด้านการรับรู้ของเด็ก ซึ่งจะเป็นการวางรากฐานการศึกษาเรียนรู้ เป็นการเตรียมเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคมในอนาคต

งานวิจัยในประเทศ

ทิพย์สุดา นิลสินธุ (2523 : 46-48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีระเบียบวินัยและจริยธรรมด้านอื่นสูงกว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบลงโทษและปล่อยปละละเลย

แจ่มจันทร์ เกียรติกุล (2531 : 99 บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความเชื่อมั่นและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและอยู่ในวัยของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความเชื่อมั่น มีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด

อรรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533 : 77) ได้ศึกษา พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบไทย มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความมีระเบียบวินัยสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีระดับขั้นการเล่นทางสังคมแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทั่วไปอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิลาวัณย์ เมื่อกพวง (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยและความสามารถในการใช้กล่อมเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) โดยใช้คำถามประกอบ กลุ่มตัวอย่าง อายุระหว่าง 4-5 ปี จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) โดยใช้คำถามประกอบมีพฤติกรรมทางสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความมีระเบียบวินัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการใช้คำถามประกอบความสามารถในการใช้กล่อมเนื้อเล็กแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สาบพิณ ประจักษ์ (2538 : 49-51) ได้ทำการศึกษา เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยครูสร้างกฎเกณฑ์และเด็กสร้างกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติมีวินัยในตนเอง กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5-6 ปี จำนวน 92 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยเด็กร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยครูสร้างกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติมีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

จินดา น้าเจริญ (2540 : 108 บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัย แบบวางแผน ปฏิบัติและทบทวน กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลางและระดับต่ำ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติและทบทวน ก่อนและหลังการทดลองมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 โดยหลังการทดลอง เด็กมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนการทดลอง และ เด็กปฐมวัยมีระเบียบวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับต่ำมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเองระดับปานกลาง

เบญจวรรณ ศรีมารุต (2541 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ใช้การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ใช้การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานและการประเมินผลแบบปกติก่อนกับหลังการทดลอง มีความมีระเบียบวินัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงานและการประเมินผลแบบปกติมีความมีระเบียบวินัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความมีระเบียบวินัยและความมีวินัยในตนเอง เป็นสิ่งสำคัญซึ่งมีผลต่อตัวเด็กปฐมวัยโดยตรง เด็กปฐมวัยสามารถพัฒนาได้ด้วยการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม และครูสามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วม ได้รับโอกาสและมีอิสระในการตัดสินใจ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัย เช่น กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมการพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยด้านสิ่งแวดล้อม กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และกิจกรรมเล่านิทาน

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

นิทานเป็นเรื่องที่เล่ากันมาช้านานจากผู้ใหญ่สู่เด็กเล็กๆ จนกลายเป็นสิ่งที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาในการกล่อมเด็ก เรื่องที่นำมาเล่าประกอบด้วยตำนาน ชีวิตและพฤติกรรมของบุคคล เรื่องราวของสัตว์ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม หรือเรื่องที่แต่งขึ้นจากจินตนาการ เพื่อความบันเทิง สนุกสนาน และปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงามที่ผู้เล่านิทานต้องการถ่ายทอดไปสู่เด็ก

2.1 ความหมายของนิทานและการเล่านิทาน

ครุฑักษ์ ภิมย์รักษ์ (2540 : 45) ให้ความหมายว่า นิทานเป็นเรื่องราวทั่วไปที่เล่าสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นการผูกเรื่องขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังสนุกสนานเพลิดเพลินและสอดแทรกคติธรรม

เกริก ยุกพันธ์ (2542 : 6 -7) ได้กล่าวถึงนิทานหมายถึง เรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ นิทานในภาษาบาลี แปลว่า เรื่องเดิม เป็นเรื่องปรัมปรา นิทานเป็นการผูกเรื่องขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสุขและสนุกสนาน แฝงคำสอนจรรยาในชีวิต การเล่านิทานจึงเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องของผู้เล่าให้คนรุ่นใหม่ฟัง

วรรณิ ศิริสุนทร (2542 : 6) กล่าวว่า การเล่านิทานมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เดิมเป็นการเล่าด้วยปากเปล่า ต่อมาเมื่อมีการวิวัฒนาการตัวอักษรและการพิมพ์จึงได้มีการนำนิทานมาพิมพ์เป็นเล่ม ผู้เล่านิทานมักได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป

วาโร เฟิงส์วาลด์ (2542 : 173) นิทานและการเล่าเรื่อง หมายถึง เรื่องราวที่เล่าต่อ ๆ กันมาเป็นเวลานาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลินและให้ความรู้ เพื่อให้คนเป็นคนดีอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และบางครั้งก็สอดแทรกคติหรือคุณธรรมเพื่อสอนใจ ในระหว่างการเล่าเรื่อง อาจมีการสนทนา โต้ตอบ อภิปราย ชักถาม แสดงข้อคิดเห็นและแสดงท่าทางประกอบเรื่องราวก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่านิทานยังให้ประโยชน์และมีคุณค่าต่อเด็กเป็นอย่างมาก การที่ครูหรือผู้ใหญ่ได้ใกล้ชิดเด็กโดยการเล่านิทานหรือเล่าเรื่องราวต่าง ๆ จะเป็นเครื่องช่วยให้เข้าใจเด็กได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีประโยชน์ในการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็กด้วย

สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542 : 48) ให้ความหมายของนิทานสรุปได้ว่า

1. เป็นเรื่องที่ผูกขึ้น เพื่อเล่าสู่กันฟัง
2. เป็นเรื่องเล่าที่ใช้วาจาเป็นสื่อในการถ่ายทอด หรือเขียนขึ้นทำนองการเล่าปากเปล่า
3. เป็นบทประพันธ์ที่มีลีลาการเล่าแบบเป็นกันเองทำนองการเล่าด้วยวาจา
4. เป็นเรื่องเล่าที่มีจุดประสงค์หลักเพื่อความบันเทิงและมีคติสอนใจเป็นจุดประสงค์รอง

สุภักดิ์ อนุกุล (2545 : 8) กล่าวว่า นิทานเป็นประเพณีสืบทอดกันมาช้านาน ส่วนมากผู้เล่ามักเป็นผู้อาวุโส เรื่องที่นำมาเล่าประกอบด้วยตำนานหรือพฤติกรรมของบุคคล ด้วยมุ่งความบันเทิงและอบรมสั่งสอนลูกหลาน

อิชิทาเกะ (MITSUE ISHITAKE 2541 : 22 แปลโดยพรอนงค์ นิยมคำ) กล่าวว่า นิทาน คือ การสื่อสารสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ผู้เล่านิทานจะต้องเล่านิทานด้วยภาษาจากใจ จึงจะสามารถทำให้เด็ก ๆ รู้สึกประทับใจ

สรุปได้ว่า นิทานหมายถึง เรื่องที่เล่าต่อกันมาจากผู้ใหญ่สู่เด็ก เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นจากจินตนาการหรือเรื่องจริงที่เป็นชีวิตหรือพฤติกรรมของบุคคล เล่านิทานเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินให้เด็กเกิดความประทับใจและสอดแทรกคุณธรรมความดีงามในการปลูกฝังลักษณะนิสัยให้แก่เด็ก

2.2 จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการเล่านิทาน

วรรณิ ศิริสุนทร (2542 : 2) กล่าวว่า การเล่านิทานมีมาก่อนสมัยประวัติศาสตร์และมีอยู่ทั่วไปตามแหล่งอารยธรรมต่าง ๆ หรือชนชาติต่าง ๆ เรื่องที่เล่าก็มีแตกต่างกันไปตามสถานที่เล่า จุดมุ่งหมายของการเล่านิทานก็เปลี่ยนไปตามกาลเวลา แต่การเล่านิทานก็ยังคงเป็นสิ่งที่เติมความต้องการขั้นพื้นฐานของสังคมหรือความต้องการส่วนตัวของมนุษย์ให้เต็ม ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็นเรื่องราวในอดีต อธิบายการเกิดหรือจุดเริ่มต้นของสิ่งต่าง ๆ เพื่อความบันเทิง นักเล่านิทานจึงเป็นทั้งผู้สื่อข่าว นักประวัติศาสตร์ ผู้เผยแพร่วัฒนธรรม ผู้เผยแพร่และสร้างสรรค์วรรณคดี และในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ให้ความสำราญด้วย

สุภักดิ์ อนุกุล (2545 : 8) กล่าวว่า การเล่านิทานมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อความบันเทิง ให้ความสุขทั้งผู้ฟังและผู้เล่า
2. เพื่ออบรมสั่งสอน ด้วยการเอานิทานที่เล่าเป็นตัวนำ ให้ลูกหลานคิดดี ทำดี ปฏิบัติดี และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง
3. เพื่อให้นิทานที่เล่ามาทำให้เกิดจินตนาการ พานึก มุ่งให้เกิดความเพลิดเพลินและกล่าวถึง

ประโยชน์ในการนำนิทานไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนว่า การเล่านิทานเป็นที่ยอมรับกันว่านิทานเป็นกิจกรรมที่เด็กหรือผู้เรียนให้ความสนใจมาก เนื่องจากกำลังอยู่ในวัยอยากรู้อยากเห็น ขณะฟังนิทานก็จะให้ความสนใจติดตามพฤติกรรมของตัวละคร และจะสนใจทราบตอนจบว่าเป็นอย่างไรนอกจากจะเป็นผู้ฟังแล้วก็ยังสามารถเป็นผู้เล่าเองได้

สมศักดิ์ ปริสุทธะ (2542 : 52) กล่าวว่า การเล่านิทานเป็นรูปแบบของนันทนาการอย่างง่ายที่สามารถตอบสนองความต้องการทางธรรมชาติของมนุษย์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สามารถนำผู้ฟังเข้าไปสู่โลกแห่งจินตนาการ ซึ่งผู้ฟังจะพบความแปลกใหม่ สนุกสนาน หลุดพ้นจากความจำเจในชีวิตประจำวันไปได้ชั่วคราว ในบางครั้งนิทานจะช่วยอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก ซึ่งมนุษย์สงสัยและหาคำตอบยังไม่ได้ หรืออธิบายถึงกำเนิดของสถานที่ต่าง ๆ หรือเป็นการสั่งสอนอบรมให้คติข้อคิดสอนในการดำเนินชีวิต ผู้ฟังจะได้รับประโยชน์จากนิทาน ตามจุดมุ่งหมายของการเล่านิทาน ซึ่งจุดมุ่งหมายของการเล่านิทานจำแนกได้ดังนี้

1. การเล่านิทานดั้งเดิม เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. นิทานที่ใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม
3. การเล่านิทานเพื่อการพัฒนา และเตรียมความพร้อมของเด็ก
4. นิทานที่ใช้เป็นเครื่องมือ และสื่อในการเรียนการสอน

องค์กวันศรีสัตยา ไสยบาล (2530 : 73-75) การเล่านิทาน เป็นศิลปะที่เก่าแก่ที่สุดแขนงหนึ่ง ก่อนที่จะมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ความรู้ต่าง ๆ ได้ถูกถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นด้วยคำพูดในรูปของนิทาน สะท้อนให้เห็นชีวิตของผู้คนในยุคสมัย นิทานได้ถูกถ่ายทอดจากแม่ไปสู่ลูก จากปู่ย่าตายายไปสู่หลาน จากครูไปยังศิษย์ การเล่านิทานเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการสอนเด็กเล็ก ๆ การเล่านิทานเป็นเครื่องมืออันทรงพลังและครูจำเป็นต้องใช้นิทานให้เกิดประโยชน์เต็มที่

สรุปการเล่านิทานเป็นศิลปะ และเป็นสื่อที่เข้าถึงผู้ฟังได้อย่างใกล้ชิด นิทานมีจุดประสงค์และให้ประโยชน์ทั้งผู้เล่าและผู้ฟัง ขึ้นอยู่กับว่าผู้เล่าต้องการให้ผู้ฟังเกิดความสนใจและซึมซับความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ สนุกสนาน ผ่อนคลาย เรียนรู้เป็นประสบการณ์ หรือสร้างลักษณะนิสัยใหม่ นิทานยังเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยอีกด้วย

2.3 คุณค่าของการเล่านิทาน

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2526 : 125-126) กล่าวว่า การเล่านิทานนั้นมีอิทธิพลและคุณค่าต่อเด็กมาก โดยเฉพาะเด็กก่อนระดับประถมศึกษาการที่ผู้ใหญ่และครูได้ใกล้ชิดกับเด็กโดยการเล่านิทานจะเป็นเครื่องช่วยให้เข้าใจเด็กยิ่งขึ้น การเล่านิทานมีคุณค่าดังนี้

1. ช่วยขัดเซาะและเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิด และจินตนาการ
2. ฝึกให้เด็กเป็นนักฟังที่ดี เก็บความ เรื่องที่ฟังได้ตามสมควรแก่วัย
3. สร้างความเพลิดเพลินให้แก่เด็ก
4. ช่วยปลูกฝังความรู้สึกชอบฟังนิทานและความรู้สึกชื่นชอบหนังสือนิทานก่อนที่จะอ่านได้อย่าง

เข้าใจ

5. ปลูกฝังให้เด็กเป็นคนใจกว้าง ยอมรับความจริงในชีวิตประจำวัน
6. ช่วยให้ครูทราบถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กจากการสนทนาหรือซักถามในขณะที่ฟังนิทาน

สมศักดิ์ ปริสุทธะ (2542 : 57) กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของนิทานมีมากมาย นิทานช่วยสร้าง

เสริมพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้เด็ก

1. นิทานช่วยเสริมสร้างและปรุงแต่งบุคลิกภาพ เมื่อผู้ฟังเกิดความประทับใจ
2. นิทานช่วยแก้ไขพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของสังคม
3. นิทานช่วยเสริมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
4. นิทานช่วยเสริมสร้างความสนใจและเร้าความสนใจ
5. นิทานช่วยสร้างสมาธิ และช่วยเปลี่ยนบรรยากาศให้แก่ผู้ฟัง
6. นิทานช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

ด้านพัฒนาการทางสังคม รูปแบบของการเล่านิทานเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่ากับผู้ฟัง ซึ่งจะแสดงออกมาทางน้ำเสียง ลีลาท่าทางที่เป็นกันเอง เพื่อดึงดูดความสนุกสนาน ผสมผสานความรู้ ศิลปกรรมจรรยา ขนบธรรมเนียมประเพณี รูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคม ทำให้ผู้ฟังเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม มีความพร้อมในการสมาคมกับบุคคลอื่น รู้จักการรวมกลุ่ม รู้จักการรอคอย รับประทานอาหารในสังคมที่ควรปฏิบัติ จึงถือได้ว่านิทานช่วยสร้างพัฒนาการทางสังคมของเด็กอย่างดียิ่ง

นิทาน คือ พื้นฐานของการศึกษา เป้าหมายของการศึกษา คือ การพัฒนาเด็กให้เติบโตขึ้นเป็นคนที่สามารถพึ่งตนเองได้ เด็กจะมีสัญชาตญาณแห่งการพึ่งตนเองอยู่แล้ว เราสามารถเข้าใจเรื่องนี้ได้จากนิทานที่เด็กแสวงหาอยู่เสมอ (อิชิทาเกะ. 2541 : 24-26) คุณค่าของนิทานในโลก ให้เด็กได้มีโอกาสสัมผัสนิทานทุกวัน เด็กจะได้สัมผัสกับโลกใหม่ ๆ ทำให้จิตใจของเด็กพัฒนาขึ้น

1. ใต้โลกใหม่
2. ความสามารถอ่านเรื่องออกด้วยตนเอง
3. ความประทับใจ นำสู่การประสบความสำเร็จในที่สุดเด็กจะก้าวสู่การอ่านหนังสือด้วยตนเอง

โอกาสต่อไป

4. สัมผัสชีวิตคน ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์
5. เกิดความกระตือรือร้น การที่เด็กมีประสบการณ์กับความสนุกสนานประทับใจกับนิทานอยู่เสมอ ส่งผลให้เด็กอยากรู้ อยากเห็น เกิดความกระตือรือร้นที่จะทำสิ่งใหม่ๆ

สรุปได้ว่า นิทานเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ประสบการณ์และหล่อหลอมรูปแบบในการดำเนินชีวิตให้กับเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่ต้องการความเป็นอิสระ อยากรู้ อยากเห็นสิ่งแปลกใหม่ ตื่นเต้น ตามจินตนาการ ช่างคิดช่างเพ้อฝัน นิทานจึงเป็นวิธีการสำคัญที่สามารถสนองความต้องการของเด็กอย่างเป็นธรรมชาติ คุณค่าของการเล่านิทานให้เด็กปฐมวัยฟัง เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่ดี นำสู่พื้นฐานของการศึกษาเรียนรู้ที่ดีในวัยเติบโต ดังคำกล่าวหนึ่งของผู้ที่เห็นความสำคัญของการศึกษาว่า “โปรดหันมามองพื้นฐานการศึกษา คือ การศึกษาเพื่อสร้างคน โดยตัวคนที่สุด” (อิชิทาเกะ. 2541 : 23)

2.4 ประเภทของนิทาน

นิทานสำหรับเด็กแบ่งออกเป็น 5 ประเภทด้วยกัน คือ (วรรณิ ศิริสุนทร. 2542 :13-19)

1. นิทานพื้นบ้าน ได้แก่
 - นิทานเกี่ยวกับสัตว์พูดได้
 - นิทานไม่รู้จบ
 - นิทานตลกขบขัน
 - เทพนิยาย

2. นิทานสอนคติธรรม
 3. นิทานเทพปกรณัม
 4. มหาภาพและนิทานวีรบุรุษ
 5. หนังสือภาพที่เป็นเรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่สำหรับเด็กที่มีตัวเอกเป็นสัตว์
- ไพพรรณ อินทนิล (2534 : 27-28) ได้แบ่งนิทานตามรูปแบบ (Form) ดังนี้
1. นิทานปรัมปราหรือเทพนิยาย เริ่มต้นด้วย กาลครั้งหนึ่ง ตัวละครมีฤทธิ์มาก เช่น ปลาปูทอง สโนว์ไวท์ เจ้าชายกบ
 2. นิทานท้องถิ่น หรือเรียกว่า “ตำนาน” มักเป็นเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องพิสดาร เช่น พระยาพาน พระร่วง
 3. เทพปกรณัม ตัวบุคคลในเรื่องมักจะเกี่ยวกับความเชื่อ เช่น เมขลา-รามสูร พระอินทร์
 4. นิทานเรื่องสัตว์ มีความประพจน์เช่นเดียวกับคน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ
 - นิทานประเภทสอนคติธรรม
 - นิทานประเภทเล่าขำๆ หรือเล่าไม่รู้จบ
 5. นิทานตลกขบขัน จุดสำคัญไม่นำเป็นไปได้ เป็นการแสดงอารมณ์ของมนุษย์ที่ต้องการหลุดพ้นจากกรอบวัฒนธรรม ประเพณี
- จากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า นิทานแบ่งได้หลายประเภท โดยใช้หลักเกณฑ์ในการแบ่งประเภทที่แตกต่างกันออกไปตามเขตพื้นที่ หรือตามรูปแบบของนิทาน

2.5 การเลือกนิทานสำหรับเด็ก

การเลือกหนังสือภาพนิทานสร้างสรรค์มีจุดสำคัญดังนี้ (อิชิทาเกะ. 2541 : 31)

1. พิจารณาว่าหนังสือภาพนั้นมีความเป็นเอกลักษณ์ มีเนื้อหาเหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก
 2. ให้เด็กได้สัมผัสหนังสือภาพที่มีลักษณะสีสันและรูปแบบหลากหลายประเภท
 3. เลือกหนังสือภาพที่มีเรื่องราวในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อเปิดโลกของเด็กให้กว้างขวาง
 4. เลือกผลงานที่แสดงเรื่องราว แนวคิดและสื่อสารอย่างชัดเจน
 5. เลือกหนังสือภาพที่เด็กเกิดความรู้สึกอยากอ่านเองเมื่อผู้อ่านให้ฟังจบแล้ว
- ทิพย์สุตา นิลสินธุ (2523 : 80-82) กล่าวว่า การเลือกหนังสือนิทานต้องคำนึงถึง
1. ความสนใจของเด็กวัยนี้ ชอบฟังนิทานประเภทใด ความยาวของนิทานควรเหมาะสมกับวัยและช่วงสมาธิของเด็ก
 2. เนื้อหาสาระในนิทานได้สอดแทรกข้อคิด ปลุกฝังอะไรให้เด็กบ้าง มีคุณค่าเพียงใด
 3. รูปภาพประกอบนิทานควรมีขนาดพอเหมาะ ชัดเจนสวยงามดึงดูดความสนใจและภาพควรสื่อความหมายหรือสร้างอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

ม.ล.จ้อย นันทวิจิตร (กรมวิชาการ. 2543 : 3) กล่าวว่า การเลือกนิทานให้เด็กฟัง ข้อสำคัญ คือ ควรให้มีการแปรเปลี่ยนออกไปหลายแนว การเลือกเรื่องควรเหมาะกับผู้ฟัง เด็กไม่สนใจเรื่องซับซ้อน เด็กสนใจเรื่องใกล้ตัว

มีผู้สรุปความสนใจของเด็กในระดับอายุต่าง ๆ กัน ดังนี้

ระหว่างอายุ 4 – 6 ปี เด็กจะสนใจตนเองน้อยลง และหันมาสนใจกับสิ่งภายนอกมากขึ้น มีอารมณ์ขัน รักสนุก ชอบฟังนิทานต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ ชอบคำพูดซ้ำ ๆ

ระหว่างอายุ 6 – 7 ปี เด็กจะสนใจเรื่องเกี่ยวกับนางฟ้า เทวดา เรื่องลึกลับ ธรรมชาติ เรื่องเกี่ยวกับคน ชอบเรื่องที่เป็นจริง ชอบดูภาพประกอบสวย ๆ

ระหว่างอายุ 7 – 8 ปี เด็กยังชอบนิยายปรัมปรา นางฟ้า เทวดาอยู่ แต่เริ่มสนใจเกี่ยวกับชีวิตจริง สนใจเด็กอื่น ๆ ชอบเรื่องที่ชวนสงสัย ชอบคิดอย่างสัน ๆ เด็กชายชอบการผจญภัย เด็กหญิงชอบเรื่องเกี่ยวกับบ้าน ตุ๊กตา

ระหว่างอายุ 9 ปี เด็กหญิงยังชอบเรื่องนางฟ้า แต่เด็กชายหันไปสนใจเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริง วิทยาศาสตร์ ความคิดคำนึงมากขึ้น

ระหว่างอายุ 10 ปี เด็กสนใจเรื่องเกี่ยวกับประเทศอื่น ๆ สนใจเรื่องประวัติศาสตร์ ชีวิตประวัติ และเรื่องเกี่ยวกับวีรบุรุษ

ระหว่างอายุ 11 ปี เด็กสนใจเรื่องการผจญภัย ลึกลับ สนใจวิทยาศาสตร์มากขึ้น

ระหว่างอายุ 12 ปี เด็กชายชอบนิทานเกี่ยวกับเรื่องที่จบลงอย่างขมวดปมให้คิด

สรุปเกณฑ์ในการเลือกหนังสือนิทาน หรือหนังสือภาพให้เด็กต้องคำนึงถึงวัย ความสนใจ เนื้อเรื่อง ภาพประกอบควรชัดเจน สีสันสวยงาม

2.6 รูปแบบของการเล่านิทาน

เกริก ยूपพันธ์ (2539 : 37) เสนอรูปแบบของการเล่านิทานไว้ดังนี้

1. การเล่านิทานแบบปากเปล่า
2. การเล่านิทานแบบวาดไปเล่าไป
3. การเล่านิทานใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบ

พงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข (2525 : 37) ได้เสนอรูปแบบการเล่านิทาน ให้น่าสนใจดังนี้

1. การเล่าโดยไม่ใช้อุปกรณ์ใด ๆ เลย แต่ใช้เสียงประกอบการเล่าให้น่าสนใจ
2. การเล่าโดยใช้ภาพประกอบขณะเล่า
3. การเล่าโดยแสดงท่าทางประกอบตามตัวละคร
4. การเล่าโดยแสดงหุ่นประกอบการเล่า

ในการเล่านิทานครูควรคิดหาวิธีการและเตรียมตัวในการเล่านิทานแต่ละครั้ง หากจะใช้สื่อ หรืออุปกรณ์ประกอบในการเล่าต้องมีการเตรียมพร้อม เพื่อให้เด็กได้รับฟังนิทานอย่างสนุกสนานเกิดความประทับใจและทำให้การเล่านิทานแต่ละครั้งมีประสิทธิภาพ กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ไปด้วย

2.7 เทคนิคการเล่านิทาน

การเล่านิทานมีเทคนิควิธีการเล่าหลายรูปแบบ (วรรณิ ศิริสุทนต์ 2542 : 49) กล่าวว่า ความสามารถของบุคคลที่จะเล่านิทานให้ดี สิ่งเหล่านี้อาจเป็นเสียง การเลือกใช้คำพูด คำสนทนาต่าง ๆ การแสดงท่าทาง การปฏิบัติตัว รวมถึงการใช้หนังสือภาพ เทคนิคในการเล่านิทานควรจะยึดถือปฏิบัติดังนี้

1. การปรับเสียงให้ดีขึ้น
2. การวางท่าสง่างามการทรงตัวที่ดี
3. การเลือกใช้คำพูด
4. ภาษาถิ่น

5. สิ่งที่จะช่วยสนับสนุนและการออกทำทาง
6. หนังสือนิทานที่มีภาพประกอบ
7. การแสดงสด
8. การขัดจังหวะ
9. การทดสอบกับผู้ฟัง
10. การวิจารณ์การเล่าด้วยตัวของผู้อ่านเอง
11. การเสนอรายการที่ประสบความสำเร็จ

รัชณี ศรีไพวรรณ (เนื่อน้อง สันบุญ 2541 : 44 ; อ้างอิงจาก รัชณี ศรีไพวรรณ. 2516 : 37-41) ได้เสนอแนะวิธีการเล่านิทานตลอดจนการสร้างบรรยากาศในขณะที่เล่านิทานไว้ดังนี้คือ

1. การเริ่มต้นเล่า ควรจะมีวิธีการดึงดูดใจเด็กด้วยวิธีต่างๆ ที่น่าสนใจ เช่น ใช้เพลง การใช้รูปภาพ
2. ขณะที่เล่าควรให้เด็กมีอิสระทั้งในด้านร่างกายและความรู้สึก
3. ควรมีส่วนร่วม ตามเนื้อเรื่องที่เล่า
4. ควรมีการใช้น้ำเสียงในการเล่าตามตัวละคร หรือเหตุการณ์นั้น ๆ ในขณะที่เล่า
5. ควรใช้ภาพหรือท่าทางประกอบในขณะที่เล่า
6. ควรลำดับเรื่องราวให้เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนเกินไป
7. ควรให้ความสนใจกับเด็กทุกคนอย่างทั่วถึง
8. ควรใช้ภาษาที่เหมาะสมกับเด็ก
9. ไม่ควรเน้นการสั่งสอนมากเกินไปจนเด็กขาดความสนุกสนาน

เทคนิควิธีการเล่านิทานดังที่กล่าวมานั้น จะทำให้เด็กเกิดความสนใจ ติดตามเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง เกิดความรู้สึกเป็นอิสระ เพลิดเพลิน สนุกสนาน ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของเด็กในการเลียนแบบตัวละครที่ประทับใจ

2.8 การเล่านิทานกับการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก

ลัดดา เหมทานนท์ (2543 : 98-99) การเล่านิทาน เป็นประสบการณ์ทางการศึกษาหลายรูปแบบ โดยมีความสุข สนุกสนานเป็นองค์ประกอบสำคัญ ประสบการณ์ที่เด็กจะได้รับจากการฟังนิทาน เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมและพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคม แม้แต่บรรยากาศขณะรายการนิทานดำเนินไป เด็กก็จะมีปฏิสัมพันธ์กันกับผู้เล่าด้วย ทำให้เรียนรู้ถึงการปฏิบัติตนในสังคม เข้าใจบทบาทของตน และมีความพร้อมในการคบหาสมาคมกับผู้อื่น

มิทสึเอะ อิชิทาเกะ (MITSUE ISHITAKE 2541 : 22-24 แปลโดยพรอนงค์ นิยมคำ) การเล่านิทานให้เด็กฟังแตกต่างจากการเล่าเรื่องให้ผู้ใหญ่ฟัง เพราะต้องคำนึงถึงอายุ สภาพแวดล้อม และระดับความเข้าใจของเด็กแต่ละคนด้วย หากนิทานเรื่องนั้นเหมาะกับเด็กผู้ฟัง เด็กทุกคนจะรู้สึกสนใจและตั้งใจเข้าไปสู่โลกของนิทาน และเด็ก ๆ เรียกร้องต้องการนิทานอย่างยิ่ง หากพ่อแม่หรือครูเป็นนักเล่านิทานจากใจ เด็กจะตั้งใจฟังและเติบโตเป็นคนที่มีศักยภาพสมบูรณ์ ผู้ใหญ่มากสนใจแต่ด้านการสั่งสอนความรู้ให้แก่เด็ก โดยลืมนิทานเป็นพื้นฐานของการศึกษา เป็นการพัฒนาเด็กให้เติบโตขึ้นเป็นคนที่สามารถพึ่งตนเองได้

จะเห็นได้ว่านิทานมีความหมายและมีคุณค่าต่อพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กได้เป็นอย่างดี ครูปฐมวัยควรเล่านิทานให้เด็กฟังทุกวัน โดยเลือกหนังสือนิทานภาพ และอาจใช้อุปกรณ์สื่อประกอบการเล่าให้เด็กเกิดความตื่นเต้น เร้าความสนใจและเปลี่ยนบรรยากาศแห่งการเรียนรู้โดยใช้นิทานเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เด็กมีโอกาสร่วมสัมผัสเรื่องราวสิ่งแปลกใหม่สำหรับชีวิตวัย

เด็กที่กำลังค้นหาคำตอบและสั่งสมประสบการณ์เพื่อรอวันเติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่มีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ รอบรู้ และ เท่าทัน เป็นผู้มีลักษณะนิสัย พฤติกรรมและบุคลิกภาพที่ดีงาม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้อย่างมีความสุขและอาจเติบโตเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ที่ดีงามสู่ไปบุคคลรุ่นต่อ ๆ ไป

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

งานวิจัยต่างประเทศ

ดิกสัน จอห์นสันและซอลส์ (สุภัท ไหวหากิจ, 2543 : 38 ; อ้างอิงจาก Dixon, Johnson & Salts. 1977 : 367 ; 379) ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องการจัดกิจกรรมเล่านิทานให้กับเด็กอนุบาล อายุ 3-4 ปี ที่โรงเรียนในเมืองดีทรอยต์ จำนวน 46 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เล่านิทานให้เด็กฟังแล้วให้เด็กแสดงบทบาทประกอบตามเนื้อเรื่อง กลุ่มที่ 2 เล่านิทานให้เด็กฟังพร้อมกับพาไปดูของจริงนอกสถานที่ เช่น ไปสวนสัตว์ ไปซื้อของ กลุ่มที่ 3 เล่านิทานแล้วสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้ฟัง และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มเด็กที่ได้แสดงบทบาทประกอบตามเรื่องได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาจิตลักษณะต่างๆได้ดีที่สุด แสดงว่าเมื่อเด็กได้ฟังนิทานแล้วเกิดความต้องการที่จะเลียนแบบตัวละครที่ตัวชอบหรือตัวละครที่ได้รับความสำเร็จจากพฤติกรรมนั้น และเนื้อหาในนิทานถ้าเป็นเรื่องที่ใกล้เคียงความเป็นจริง เช่น เทพนิยายแล้วจะให้ผลดีต่อจิตลักษณะของเด็กได้ดีกว่านิทานที่มีเนื้อหาไกลชีวิตเด็ก

งานวิจัยในประเทศ

วิลเลียม วิมุกตายน (2531) ได้ศึกษาผลการใช้แบบคำถามหลังการฟังนิทานที่มีต่อความสามารถในการฟังคำสั่งของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 40 คน พบว่า ความสามารถในการฟังคำสั่งของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกให้ตอบคำถามหลังการฟังนิทาน โดยใช้แบบของคำถามที่เด็กเทียบเคียงตนเองกับบุคคลตามเนื้อเรื่องและการใช้แบบคำถามที่ให้เด็กตอบคำถามตามเนื้อเรื่อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539) ทำการศึกษาเกี่ยวกับวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนนอนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 5-6 ปีจำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนนอนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนนอนแบบปกติ มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

เนื่อน้อง สันบุญญ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี พบว่า ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทานหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

สุภัท ไหวหากิจ (2543) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5-6 ปีจำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมมีการรับรู้วินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมแบบร่วมมือแต่ไม่แตกต่างกัน

รัฐจวน ประโมณี (2544) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุระหว่าง 4-5 ปีจำนวน 175 คน ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานประกอบภาพในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความสามารถด้านการเขียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .001 โดยในระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการเขียนสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมตลอดช่วง 8 สัปดาห์ และการเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วง 8 สัปดาห์ยกเว้นในสัปดาห์ที่ 1 เท่านั้นที่มีคะแนนความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. กำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 สถานรับเลี้ยงเด็กดงประทีป มูลนิธิดงประทีป ชุมชนแออัดคลองเตย กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของสถานรับเลี้ยงเด็กดงประทีป มูลนิธิดงประทีป ชุมชนแออัดคลองเตย โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากห้องเรียน มา 1 ห้อง จากประชากรจำนวน 2 ห้องเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองจำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง
2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1.1 ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย การสังเกตพฤติกรรม การบันทึกพฤติกรรม เกณฑ์พัฒนาการและพฤติกรรมของนักเรียน 3-4 ปี จากคู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539) และเอกสารงานวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ" ของ สุภัท ไหวหากิจ (2543) งานวิจัยเรื่อง "วินัยในตนเองของ

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นก่อนกลับบ้าน" ของ ทศนีย์ อินทรบำรุง (2539) และเอกสารการวิจัยทางการศึกษาปฐมวัยของ วาโร เฟิงส์วีสต์ (2542)

1.2 ศึกษาแบบสังเกตพฤติกรรมของ อรวรรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533) สายพิน ประสูรธรรม (2538) จินดา น้ำเจริญ (2540) เบญจวรรณ ศรีมารุต (2541) สุกัด ไหวหากิจ (2543) บุตรินทร์ สิริปัญญาธร (2541) ศิริรัตน์ ชูชีพ (2544) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองและได้ทำการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุระหว่าง 3-4 ปี ในช่วงเวลาเล่นอิสระ และสัมภาษณ์ครูประจำชั้นของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1-2-3 ด้วยคำถามปลายเปิดด้านพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็ก 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเอง แล้วนำมาสร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ โดยสร้างเป็นแบบประเมินค่า กำหนดตัวเลข 3 ระดับ ได้แก่ 0, 1, 2 (Numerical Rating Scale)

1.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ทดลองใช้เบื้องต้นกับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุระหว่าง 3-4 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการสังเกต และบันทึกพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง เพื่อศึกษาความชัดเจนของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

1.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ดังมีรายนามต่อไปนี้

1. ดร.ภัทราพร เกษสังข์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏเลย
2. อาจารย์นพดล กองศิลป์ รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียนและกิจกรรม
พิเศษโรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
3. อาจารย์บุบผา พรหมตร อาจารย์โรงเรียนอนุบาลอ่างทอง

1.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ข้อ 1.4 มาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน โดยปรับปรุงแก้ไข ดังนี้คือ การใช้ภาษา การแสดงพฤติกรรม และการให้คะแนนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.6 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของแบบสังเกต

การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ ดำเนินตามลำดับดังนี้

นำเอาแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินว่า ข้อความที่แสดงพฤติกรรมที่สังเกตนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกตหรือไม่โดยกำหนดคะแนนเป็น +1,0 และ -1 (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2527 : 69)

เมื่อ +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้น

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์ข้อนั้นหรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่วัดจุดประสงค์ข้อนั้น

แล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความแสดงพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) ซึ่งต้องมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526 : 89) ซึ่งพบว่าแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1 จำนวน 20 ข้อ และมาหาค่า TOC ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์โดยรวมคำนวณ TOC ได้ค่าเท่ากับ 0.98 ซึ่งเป็นค่าแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่มีค่าสูง สามารถนำมาเก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.7 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต

หลังจากตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงแล้วผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองไปทดลองใช้ (try out) กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ที่สถานรับเลี้ยงเด็กดงประทีป และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถ้ำกลอง 1-2-3 มุลนิธิดวงประทีปโดยใช้ผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย 1 คน และผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน ซึ่งมีหลักในการเลือกผู้ช่วยวิจัย คือ เป็นครูที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต การศึกษาปฐมวัยและมีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ร่วมกันสังเกตพฤติกรรม แล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกตทั้ง 2 คน โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต (RAI : Rater Agreement Indexes) (Burry-Stock. 1996 : 256 : 22) ของผู้สังเกตจำนวน 2 คน และในการทดลองใช้ (try out) ครั้งนี้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI เท่ากับ 0.86 ซึ่งเป็นค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปใช้ในการศึกษาค้างนี้ได้

2. การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่นตามลำดับชั้น ดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 สถานรับเลี้ยงเด็กดงประทีป มุลนิธิดวงประทีป

2.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่นตามลำดับชั้นของ ทศนีย์ อินทรบำรุง (2539) สุกัด ไหวหากิจ (2543) รัญจวน ประโมจน์ย์ (2544)

2.3 ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่นตามลำดับชั้น ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา การควบคุมตัวเอง

2.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่นตามลำดับชั้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณา เพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม หนังสือนิทานภาพ และการประเมินผล จำนวน 3 คน คือ

1. รองศาสตราจารย์ วราภรณ์ รักวิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมสาธิต มศว. ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกริก ยุ้ยพันธ์ อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
3. อาจารย์รัญจวน ประโมจน์ย์ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

2.5 ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในข้อ 2.4 ในด้านการใช้ภาษา และเพิ่มเติมเนื้อหา

2.6 นำแผนการจัดกิจกรรม (ภาคผนวก) ไปทดลองใช้กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของแผนการจัดกิจกรรม แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์

แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว จากที่เบอร์ก และเกล (Barnett and Johnson. 1996 : 31 อ้างอิงจากศิริรัตน์ ชูชีพ : 22) ได้กล่าวว่า รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมหรือกระบวนการภายใน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเบนจามิน บลูม (Benjamin Bloom อ้างอิงจากพงษ์พันธ์ พงษ์โสภา : 153) จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้สำหรับครูคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด (Cognitive Domain) 2) การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Domain) 3) การเปลี่ยนแปลงทางด้านกล้ามเนื้อ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว และเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทำการทดลองเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการทดลองครั้งนี้

ตาราง 2 แผนการทดลอง

ก่อนทดลอง		ในช่วงเวลาการทดลอง	
To		X, T1,X,T2,X,T3,X,T4,.....,X,T8	

เมื่อ T0 คือ การสังเกตก่อนการทดลอง
 X คือ การดำเนินกิจกรรมการเล่นทาน
 T1,T2,...T8 คือ การสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในช่วงเวลาการทดลองหลายครั้ง

2. วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ 3 ครั้ง วันละ 35 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการทดลองดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง
2. เลือกห้องกิจกรรมของเล่น เป็นสภาพแวดล้อมสถานที่ที่ทำการทดลอง
3. จัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) ความมีวินัยในตนเองทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา การควบคุมตนเอง โดยสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองจากจัดกิจกรรมการเล่นอิสระตามมุมปกติ ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ก่อนการทดลองเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ช่วงเวลา 10.10 – 10.45 น. ตั้งแต่วันที่ 8-10 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นวันอังคาร,วันพุธ และวันพฤหัสบดี วันละ 35 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง บันทึกการสังเกตโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคะแนนพื้นฐาน (Baseline Data) ของนักเรียนแต่ละคนในแต่ละด้าน

4. ดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมเล่นทานก่อนจัดกิจกรรมเล่นอิสระตามมุม เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๗ ละ 3 วัน เริ่มทดลองตั้งแต่วันที่ 22-24 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นวันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดีใช้เวลาในการทดลองวันละ 35 นาที โดยจัดกิจกรรมเล่นทานในช่วงเวลา 10.10 – 10.30 น. และจัดกิจกรรมเล่นอิสระตามมุม เพื่อทำการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง จากการเล่นในช่วงเวลา

10.30–10.45 น. โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองจากการเล่น เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย รวมผู้สังเกต 2 คน

5. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยจัดกิจกรรมการเล่นิทานก่อนจัดกิจกรรมเล่นอิสระตามมุม ที่ส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นนำ (5 นาที)

1. ครูให้เด็กนอนในท่าทางที่สบาย นำด้วยการฟังเพลงเบาๆ ผ่อนคลายพฤติกรรมเดิม
2. ครูสนทนาทักทายเด็กและนำเข้าสู่ิทานที่คัดเลือกหนังสือิทานภาพด้านพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองวันละ 1 เรื่อง ซึ่งนิทานบางเรื่องครอบคลุมพฤติกรรมมากกว่า 1 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา การควบคุมตนเอง (2 นาที)

ขั้นดำเนินการ (10 นาที)

1. ครูเล่านิทานตามเรื่องราวที่คัดเลือกหนังสือิทานภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง 1 เรื่อง ตามแผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานหนังสือภาพ โดยใช้หนังสือิทานภาพสำหรับเด็กอายุ 2.6 ถึง 4 ปี และสื่อประกอบการเล่านิทาน อาทิเช่น หุ่นมือ ตุ๊กตาและนิทานผ้ากันเปื้อน แทนตัวละครในเรื่อง
2. ครูและเด็กสนทนา ชักถามเรื่องราวจากหนังสือิทาน

ขั้นสรุป (5 นาที)

1. ครูกระตุ้นโดยใช้คำถามและชักชวนให้เด็กร่วมกันสนทนา สรุปและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวในนิทานที่ครูเล่าเรื่องจบลง
2. ให้เด็กแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากนิทานที่ฟังจบลง
3. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับการกระทำการแสดงออกและการปฏิบัติตนในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเองในช่วงเวลาเล่นอิสระตามมุม

การประเมินพฤติกรรม (15 นาที)

การประเมินโดยการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในช่วงเวลาเล่นอิสระตามมุม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองขณะเด็กเล่นอิสระตามมุม ให้เด็กเลือกเล่นอิสระตามมุมที่ครูได้จัดเตรียมของเล่น อุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมไว้ให้ ได้แก่ เล่นบล็อก พลาสติกสร้างสรรค์ เล่นมุมบ้าน ขีดเขียน วาดภาพระบายสี เล่นปั้นแป้งโด มุมนิทาน หนังสือภาพ หุ่นมือ ตุ๊กตา นิทานผ้ากันเปื้อน ในช่วงเวลาที่เด็กเล่นผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กกลุ่มตัวอย่าง

6. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

ตาราง 3 แสดงกำหนดระยะเวลาดำเนินการทดลอง

วิธีดำเนินการ	การจัดกิจกรรม	วันที่ทำการทดลอง	เวลา
ก่อนการทดลอง จัดกิจกรรมเล่นอิสระตามมุม ปกติและสังเกตพฤติกรรม ความมีวินัยในตนเอง เป็นเวลา 1 สัปดาห์ 3 วัน รวม 3 ครั้ง ก่อนสัปดาห์ที่ ทำการทดลอง	กิจกรรมเล่นอิสระตามมุม	วันอังคาร,วันพุธ, วันพฤหัสบดี	10.10-10.45 น.
ดำเนินการทดลอง จัดกิจกรรมเล่านิทาน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวม 24 ครั้ง	กิจกรรมเล่านิทานหนังสือภาพ	วันอังคาร,วันพุธ, วันพฤหัสบดี	10.10-10.30 น.
การสังเกตพฤติกรรม สังเกตพฤติกรรมความมี วินัยในตนเองในช่วงเวลา กิจกรรมเล่นอิสระตามมุม ขณะทดลองโดยใช้แบบ สังเกตพฤติกรรมความมี วินัยในตนเอง	กิจกรรมเล่นอิสระตามมุม	วันอังคาร,วันพุธ, วันพฤหัสบดี	10.30-10.45 น.

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองซึ่งมีหลักการดำเนินการดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้ผู้สังเกต จำนวน 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย
2. เก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้านจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง จากกิจกรรมเล่นอิสระตามให้ห้องกิจกรรมของเล่น 1 สัปดาห์ ก่อนการทดลอง
3. ทำการบันทึกให้คะแนนในแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง เมื่อสิ้นสุดของช่วงจัดกิจกรรมเล่านิทานจบลง สังเกตพฤติกรรมในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเล่นอิสระตามมุมเป็นเวลา 8 สัปดาห์ และทำการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองวันละ 5 คน จะหมุนเวียนลำดับก่อนหลังจนสิ้นสุดการทดลอง
4. ในการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัด โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยรวมผู้สังเกต จำนวน 2 คน ทำการสังเกตเด็กเป็นกลุ่มพร้อมกันจำนวน 5 คน โดยสังเกตเด็กเป็นรายบุคคลในช่วงเวลาเดียวกันคนละ 3 นาที การทดลองเริ่มตั้งแต่วันที่ 22 กรกฎาคม ถึง 11 กันยายน พ.ศ. 2546

5. เมื่อสิ้นสุดการทดลองนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐานทุกด้านเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมเล่นิทานตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ ตามตารางที่ 4

ตาราง 4 การหมุนเวียนลำดับการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

วัน เวลา สัปดาห์ Baseline	อังกการ 10:10 – 10:45 น.		พุธ 10:10 – 10:45 น.		พฤหัสบดี 10:10 – 10:45 น.	
	ผู้สังเกต คนที่ 1	ผู้สังเกต คนที่ 2	ผู้สังเกต คนที่ 1	ผู้สังเกต คนที่ 2	ผู้สังเกต คนที่ 1	ผู้สังเกต คนที่ 2
1	(A) 1, 2, 3, 4, 5		(B) 6, 7, 8, 9, 10		(C) 11, 12, 13, 14, 15	
2	(B) 7, 8, 9, 10, 6		(C) 12, 13, 14, 15, 11		(A) 2, 3, 4, 5, 1	
3	(C) 13, 14, 15, 11, 12		(A) 3, 4, 5, 1, 2		(B) 8, 9, 10, 6, 7	
4	(A) 4, 5, 1, 2, 3		(B) 9, 10, 6, 7, 8		(C) 14, 15, 11, 12, 13	
5	(B) 10, 6, 7, 8, 9		(C) 15, 11, 12, 13, 14		(A) 5, 4, 3, 2, 1	
6	(C) 11, 12, 13, 14, 15		(A) 1, 2, 3, 4, 5		(B) 6, 7, 8, 9, 10	
7	(A) 2, 3, 4, 5, 1		(B) 7, 8, 9, 10, 6		(C) 12, 13, 14, 15, 11	
8	(B) 8, 9, 10, 6, 7		(C) 13, 14, 15, 11, 12		(A) 3, 4, 5, 1, 2	

หมายเหตุ การเก็บข้อมูลแบบสังเกตพฤติกรรมโดยการลำดับหมุนเวียนคนและหมุนเวียนกลุ่ม

6. การฝึกผู้ช่วยผู้วิจัย

ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยฝึกการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการสังเกตดังนี้

6.1 ให้ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสังเกต

6.2 ให้ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองทั้ง 4 ด้านให้ตรงกัน
เพื่อสามารถบันทึกพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองให้เข้าใจตรงกัน

6.3 ฝึกการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง

6.4 ฝึกการสังเกตจริงในช่วงที่ผู้วิจัยทดลองใช้เครื่องมือ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยรวม
ผู้สังเกตจำนวน 2 คน สังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง จากการเล่นอิสระกับเด็ก
นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน และหาหลักฐานความเชื่อมั่นของผู้สังเกตโดยใช้
ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry-Stock, 1996 : 56)

7. การบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ถ้าในช่วงเวลาที่ทำการสังเกตเกิด
พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองและช่องระดับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองตรงกับพฤติกรรมความมีวินัยใน
ตนเองของเด็กที่ทำการสังเกตตรงกับข้อใดให้คำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น

8. การบันทึกคะแนน ให้คะแนนของแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองกำหนดเป็น 0,1,2

9. นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ก่อนการทดลองและหลังทำการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated-measures ANOVA)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายด้านในแต่ละช่วงเวลาโดยใช้ t-test แบบ Dependent Sample

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1.1 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545 : 95) โดยใช้สูตร IOC และ TOC ตามลำดับดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

$$TOC = \frac{\sum R}{KN}$$

เมื่อ TOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์โดยรวม
 K แทน จำนวนข้อที่ใช้ประเมิน

1.2 การหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 สถานรับเลี้ยงเด็กดงประทีป มูลนิธิดวงประทีป ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน วิธีหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry –Stock.1996 : 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum_{k=1}^K \sum_{n=1}^N | R_{1kn} - R_{2kn} |}{KN (1-I)}$$

R_{1kn}, R_{2kn} คือ ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

N คือ จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

K คือ จำนวนพฤติกรรมย่อย

I คือ จำนวนช่วงคะแนน (0,1,2)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรมคอมพิวเตอร์

2.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated-measures ANOVA) (บุญเชิดะ:ภิญโญอนันตพงษ์. 2545)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง การแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
DF	แทน	ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย มีลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย

1.1 การวิเคราะห์ระดับและเปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเองโดยรวม

1.1.1 การวิเคราะห์ระดับคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเอง

1.1.2 การวิเคราะห์ระดับคะแนนเฉลี่ยรวมของความมีวินัยในตนเอง

1.2 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองแยกรายด้าน

1.2.1 การวิเคราะห์คะแนนความมีวินัยในตนเองแยกรายด้าน

1.2.2 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยรายด้านความมีวินัยในตนเอง

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย

2.1 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยรวมของความมีวินัยในตนเอง

2.2 การวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงรายด้านของความมีวินัยในตนเอง

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย

1.1 การวิเคราะห์ระดับและเปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเองโดยรวม

1.1.1 การวิเคราะห์ระดับคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองครั้งนี้ได้นำคะแนนความมีวินัยในตนเองทั้ง 4 ด้าน ของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ก่อนจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมเล่นิทานทั้ง 8 สัปดาห์ มาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 5

ตาราง 5 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่นิทาน

พฤติกรรม ความมีวินัย ในตนเอง	Baseline	ระยะเวลา (สัปดาห์)							
		1	2	3	4	5	6	7	8
M	13.00	18.10	23.77	26.03	27.40	31.77	35.73	37.33	38.27
S	3.43	1.96	2.78	2.97	3.09	3.10	1.76	.88	1.22

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยรวมของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยก่อนการจัดกิจกรรมเล่นิทาน มีค่า 13.00 คะแนน และหลังการจัดกิจกรรมเล่นิทาน ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีค่า 18.10, 23.77, 26.03, 27.40, 31.77, 35.73, 37.33 และ 38.27 คะแนน ตามลำดับ แสดงว่าตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ คะแนนเฉลี่ยรวมของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลาที่ทดลอง

1.1.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความมีวินัยในตนเอง

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยรวมของความมีวินัยในตนเองรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเอง สัปดาห์ก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมทั้ง 8 สัปดาห์ มาวิเคราะห์ความแตกต่างโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 6

ตาราง 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย

แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างเงื่อนไข	8876.780	1	8876.780	1238.017**	.000
ความคลาดเคลื่อน	100.382	14	7.170		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองก่อนและในระหว่างการจัดกิจกรรมเฉลี่ยรวมทุกด้าน มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ แสดงว่าความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงสัปดาห์อย่างน้อย 1 สัปดาห์ มีค่าแตกต่างกัน

ผู้วิจัยต้องการทราบว่า คะแนนเฉลี่ยของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยมีความแตกต่างกันในช่วง สัปดาห์ใด จึงได้ดำเนินการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงสัปดาห์ต่อไป

1.2 การวิเคราะห์และเปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองแยกรายด้าน

1.2.1 การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ความรับผิดชอบ ด้านที่ 2 ความซื่อตรง ด้านที่ 3 การตรงต่อเวลา และด้านที่ 4 การควบคุมตนเอง แต่ละสัปดาห์ รวม 8 สัปดาห์ มาหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลใน ตาราง 7

ตาราง 7 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความมีวินัยในตนเองแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย ในชุมชนแออัดคลองเตยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่นิทาน

พฤติกรรม ความมีวินัย ในตนเอง		Baseline	ระยะเวลา (สัปดาห์)							
			1	2	3	4	5	6	7	8
ด้านที่ 1 รับผิดชอบ	M	3.37	4.87	6.17	6.93	7.73	9.00	9.63	9.77	10.00
	S	1.36	0.55	1.10	1.27	1.33	1.21	0.48	0.42	0.00
ด้านที่ 2 ซื่อตรง	M	3.77	4.67	5.30	5.93	5.97	6.70	8.27	8.33	8.73
	S	1.02	0.62	0.68	1.27	0.83	1.00	0.59	0.49	0.80
ด้านที่ 3 ตรงต่อเวลา	M	2.37	3.90	6.43	6.57	6.57	7.93	8.73	9.87	10.00
	S	1.03	1.49	1.05	1.19	1.10	1.46	1.53	0.35	0.00
ด้านที่ 4 ควบคุมตนเอง	M	3.50	4.67	5.87	6.60	7.13	8.13	9.10	9.37	9.53
	S	1.25	0.70	1.41	1.18	1.34	1.33	0.34	0.48	0.52

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 ปรากฏว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเอง ด้านที่ 1 รับผิดชอบต่อ ก่อนจัดกิจกรรมมีค่า 3.37 คะแนน และหลังการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8 มีค่า 4.87, 6.17, 6.93, 7.73, 9.00, 9.63, 9.77 และ 10.00 คะแนน ตามลำดับ แสดงว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ด้านที่ 1 รับผิดชอบต่อ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงทดลอง

ระดับคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเอง ด้านที่ 2 ความซื่อตรง ก่อนจัดกิจกรรมมีค่า 3.77 คะแนน และหลังการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8 มีค่า 4.67, 5.30, 5.93, 5.97, 6.70, 8.27, 8.33 และ 8.73 คะแนน ตามลำดับ แสดงว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ด้านที่ 2 ความซื่อตรง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดช่วงทดลองและเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ในสัปดาห์ที่ 6 และค่อยๆเพิ่มขึ้นในสัปดาห์ที่ 7 และ สัปดาห์ที่ 8

ระดับคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเอง ด้านที่ 3 การตรงต่อเวลา ก่อนจัดกิจกรรมมีค่า 2.37 คะแนน และหลังการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8 มีค่า 3.90, 6.43, 6.57, 6.57, 7.93, 8.73, 9.87 และ 10.00 คะแนน ตามลำดับ แสดงว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและคงที่ในสัปดาห์ที่ 3, 4 และเพิ่มสูงขึ้นในสัปดาห์ที่ 5 ถึงสัปดาห์ที่ 8

ระดับคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเอง ด้านที่ 4 การควบคุมตนเอง ก่อนจัดกิจกรรมมีค่า 3.50 คะแนน และหลังการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีค่า 4.67, 5.87, 6.60, 7.13, 8.13, 9.10, 9.37 และ

9.53 คะแนน ตามลำดับ แสดงว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ด้านที่ 4 การควบคุมตนเอง ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 5 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และค่อยๆ เพิ่มขึ้นในสัปดาห์ที่ 6 ถึงสัปดาห์ที่ 8

1.2.2 การวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยนำคะแนนเฉลี่ยรายด้านความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยตั้งแต่ก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมทั้ง 8 สัปดาห์ มาวิเคราะห์ความแตกต่างรายด้าน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังตาราง 8

ตาราง 8 ความแตกต่างของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยแยกเป็นรายด้าน

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านที่ 1 รับผิดชอบ	ระหว่างเงื่อนไข	630.85	1	630.85	598.14**	.000
	ความคลาดเคลื่อน	14.77	14	1.06		
ด้านที่ 2 ซื่อตรง	ระหว่างเงื่อนไข	352.81	1	352.81	409.95**	.000
	ความคลาดเคลื่อน	12.05	14	.86		
ด้านที่ 3 ตรงต่อเวลา	ระหว่างเงื่อนไข	739.84	1	739.84	734.94**	.000
	ความคลาดเคลื่อน	14.09	14	1.01		
ด้านที่ 4 ควบคุมตนเอง	ระหว่างเงื่อนไข	534.38	1	534.38	311.86**	.000
	ความคลาดเคลื่อน	23.99	14	1.71		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 ปรากฏว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยแยกรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ความรับผิดชอบ ด้านที่ 2 ความซื่อตรง ด้านที่ 3 การตรงต่อเวลา ด้านที่ 4 การควบคุมตนเอง พบค่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ แสดงว่าความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยแยกรายด้านอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์ มีความแตกต่างกัน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของควมมีวินัยในตนเอง

2.1 การวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้านของควมมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ มาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโดยใช้ t-test แบบ Dependent ดังแสดงผลในตาราง 9 และนำมาแสดงเป็นเส้นภาพดังแสดงในภาพประกอบ 1

15 - 1

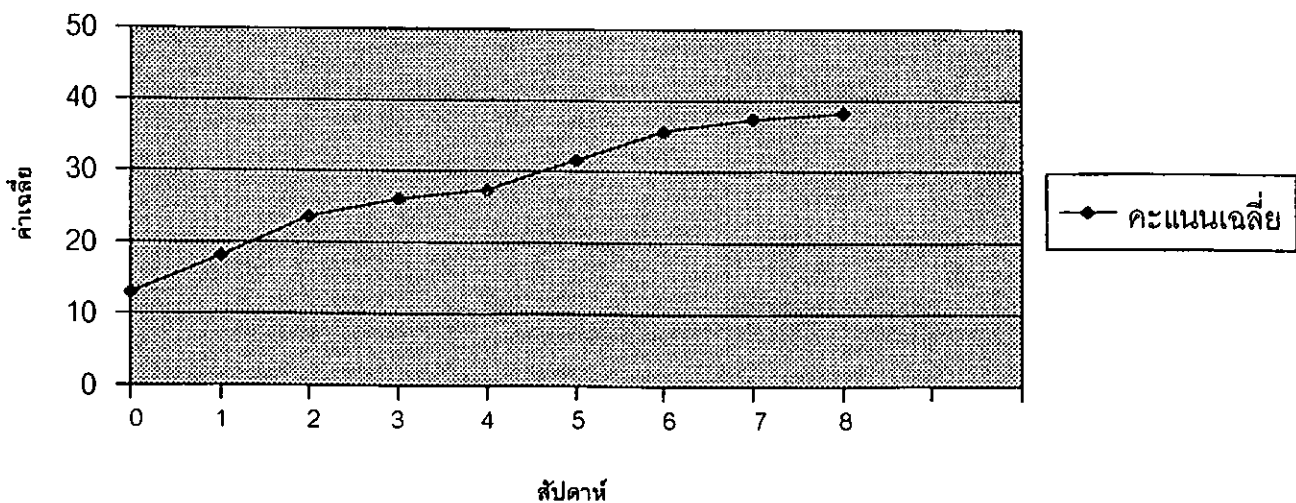
ตาราง 9 การเปลี่ยนแปลงควมมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย

11 - 1

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	ค่าเฉลี่ยผลต่าง (Mean)	ค่าความคลาดเคลื่อน (SEM)	df	t	Sig.
Baseline, สัปดาห์ที่ 1	5.10	.94	14	5.43**	.000
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	5.67	.95	14	5.95**	.000
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	2.27	.59	14	3.86**	.002
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	1.37	.50	14	2.75	.016
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	4.37	.55	14	7.93**	.000
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	3.97	.67	14	5.94**	.000
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	1.60	.39	14	4.13**	.001
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	.93	.25	14	3.69**	.002

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงควมมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
ในชุมชนแออัดคลองเตย

ภาพประกอบ 1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงควมมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 และภาพประกอบ 1 ปรากฏความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ดังนี้

ในแต่ละสัปดาห์ตลอดทั้ง 8 สัปดาห์ มีการเปลี่ยนแปลงจากก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

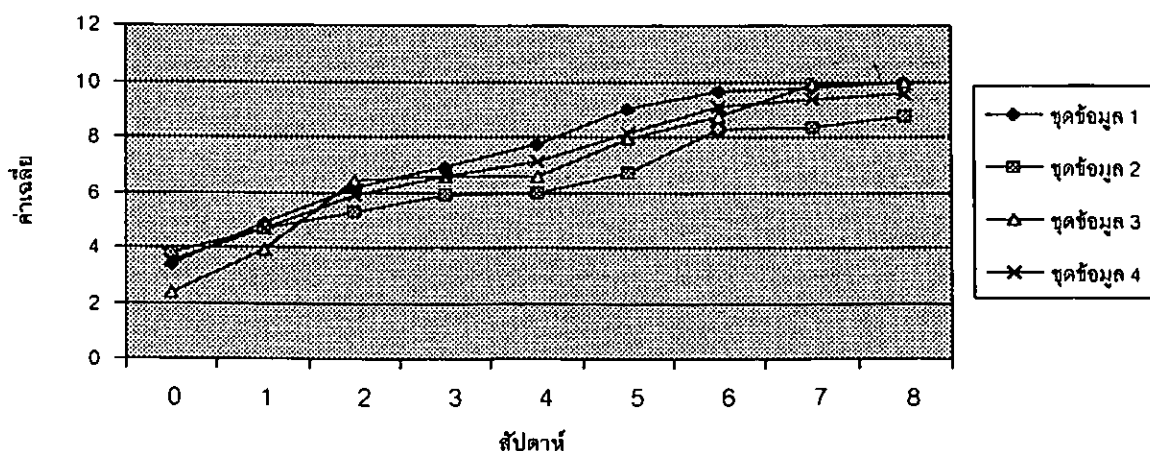
2.2 การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยน่าจะแนบแนบรายด้านของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยทั้งสัปดาห์ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมทั้ง 8 สัปดาห์ มาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรายด้าน โดยใช้ t-test แบบ Dependent ดังแสดงผลในตาราง 10

ตาราง 10 การเปลี่ยนแปลงความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย แยกรายด้าน

การเปรียบเทียบ ความแตกต่าง ระหว่างสัปดาห์	ด้านที่											
	1 รับผิดชอบ			2 ซื่อตรง			3 ตรงต่อเวลา			4 ควบคุมตนเอง		
	M	T	Sig	M	T	Sig	M	T	Sig	M	T	Sig
Baseline, สัปดาห์ที่ 1	1.50	4.92**	.000	0.90	3.75**	.002	1.53	3.46**	.004	1.17	4.18**	.001
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	1.30	4.22**	.001	0.63	3.83**	.002	2.53	5.43**	.000	1.20	4.00**	.001
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	0.77	2.86**	.012	0.63	2.43	.029	.13	.62	.546	.73	2.32	.036
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	0.80	4.13**	.001	3.33	.13	.898	.00	.00	1.00	.53	1.81	.092
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	1.27	3.92**	.002	0.73	3.89**	.002	1.37	3.52**	.003	1.00	2.93**	.011
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	0.63	2.24	.042	1.57	5.44**	.000	.80	2.63	.020	.97	3.11**	.008
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	0.13	1.47	.164	6.67	.37	.719	1.13	2.83**	.013	.27	2.78**	.015
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	0.23	2.17	.048	0.40	2.45	.028	.13	1.47	.164	.17	1.78	.096

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

เส้นภาพการเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย แยกรายด้าน

ภาพประกอบ 2 เส้นภาพการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงความมีวินัยในตนเองแยกรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 และภาพประกอบ 2 ปรากฏดังนี้

1. ความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ในสัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 8 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นแต่ละช่วงสัปดาห์หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานแตกต่างจากก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ โดยในช่วงสัปดาห์มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นของความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบแต่ละสัปดาห์ เท่ากับ 1.50, 1.30, 0.77, 0.80, 1.27, 0.63 และ 0.23 คะแนนตามลำดับ
2. ความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อตรงของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ในสัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 8 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นแต่ละช่วงสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ส่วนในสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 7 การเปลี่ยนแปลงซาลง โดยในแต่ละช่วงสัปดาห์มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นของความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อตรงแต่ละสัปดาห์ เท่ากับ 0.90, 0.63, 0.63, 0.73, 1.57, และ 0.40 คะแนนตามลำดับ
3. ความมีวินัยในตนเองด้านการตรงต่อเวลาของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ในสัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น และคงที่ในสัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอีกหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ในสัปดาห์ที่ 8 มีการเปลี่ยนแปลงน้อย โดยในช่วงสัปดาห์มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นของความมีวินัยในตนเองด้านการตรงต่อเวลาแต่ละสัปดาห์ เท่ากับ 1.53, 2.53, 0.13, 0.00, 1.37, 0.80, และ 1.13 คะแนนตามลำดับ
4. ความมีวินัยในตนเองด้านการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 7 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นแต่ละช่วงสัปดาห์หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ในสัปดาห์ที่ 3 และในสัปดาห์ที่ 8 มีการเปลี่ยนแปลงน้อย โดยในช่วงสัปดาห์มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นของความมีวินัยในตนเองด้านการควบคุมตนเองแต่ละสัปดาห์เท่ากับ 1.17, 1.20, 0.73 0.53, 1.00, 0.97, และ 0.27 คะแนนตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย แต่ละช่วงสัปดาห์ว่ามีผลแตกต่างกันหรือไม่ โดยกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานในช่วงระยะเวลาแตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของระดับคะแนนความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานมีระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองในแต่ละช่วงเวลาแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยมีการเปลี่ยนแปลงของระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองสูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทาน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 สถานรับเลี้ยงเด็กดงประทีป มูลนิธิดงประทีป ชุมชนแออัดคลองเตย กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียนมีจำนวนทั้งหมด 62 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-4 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีการศึกษา 2546 สถานรับเลี้ยงเด็กดงประทีป มูลนิธิดงประทีป ชุมชนแออัดคลองเตย กรุงเทพมหานคร โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากห้องเรียนจากประชากร 2 ห้องเรียนมา 1 ห้องเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองจำนวน 15 คน

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โดยทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 35 นาที กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดลองทั้งสิ้น 24 ครั้ง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมเล่นนิทาน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง
2. ก่อนการทดลองผู้วิจัยจัดกิจกรรมเล่นปกติเป็นระยะเวลา 3 ครั้ง ครั้งละ 35 นาที ระยะเวลา 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเล่นปกติในห้องกิจกรรมของเล่น โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง แล้วนำมาวิเคราะห์หาคะแนนพื้นฐาน (Baseline) ของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองแต่ละด้านของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย
3. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยจัดกิจกรรมเล่นนิทาน 20 นาที และกิจกรรมเล่นตามมุม 15 นาที ในช่วงสังเกตพฤติกรรม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 35 นาที รวม 24 ครั้ง
4. ในช่วงเวลาทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองจากการจัดกิจกรรมเล่นนิทานและทำการสังเกตบันทึกให้คะแนนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยและสังเกตพฤติกรรมจากกิจกรรมเล่นตามมุม แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองแต่ละด้านของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยก่อนการทดลองและขณะการทดลอง โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความมีวินัยในตนเอง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One-way Repeated - Measure ANOVA)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงแต่ละช่วงสัปดาห์โดยใช้ t - test แบบ Dependent Sample

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานในแต่ละช่วงสัปดาห์ที่แตกต่างกันมีระดับคะแนนของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ และมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีการเปลี่ยนแปลงโดยรวมของระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเองในแต่ละช่วงระยะเวลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่สามารถสื่อสารกับเด็กปฐมวัยให้เกิดความเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรม ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในการปรับตัว หล่อหลอมรูปแบบในการดำเนินชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างเป็นธรรมชาติและเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมในด้านความมีวินัยในตนเองที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย นิทานจึงถือได้ว่าเป็นหน้าต่างแห่งการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย นอกจากนั้นนิทานยังส่งเสริมคุณธรรม ช่วยขัดเขยเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา ความคิด จินตนาการการตัดสินใจ และการแก้ปัญหา ฝึกเด็กให้เป็นนักฟังที่ดี ปลุกฝังให้เด็กเป็นคนใจกว้าง ยอมรับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน การที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กขณะเล่านิทานนั้นเป็นการช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความประทับใจในเรื่องราวและตัวละครในนิทาน สร้างประสบการณ์ใหม่ที่เด็กอยากกระทำ ปฏิบัติตามโดยแสดงพฤติกรรมต่างๆ เลียนแบบสิ่งที่ประทับใจ ดังที่ อิชิทาเกะ (MITSUE ISHITAKE 2541 : 22 แปลโดยพรอนงค์ นิยมคำ.) กล่าวว่า นิทาน คือ การสื่อสารสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ผู้เล่านิทานจะต้องเล่านิทานด้วยภาษาจากใจ จึงจะสามารถทำให้เด็ก ๆ รู้สึกประทับใจ และนิทานยังเป็นสื่อที่ถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้สึก พฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรมที่เด็กสามารถเข้าใจได้ง่าย ทำให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมของตัวละครในนิทานสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองได้ สอดคล้องกับแบนดูรา (มองพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536) ให้แนวคิดไว้ว่า มนุษย์สามารถเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมและผลของการแสดงพฤติกรรมของบุคคลอื่น การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงเป็นผลมาจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับการเรียนรู้ ดังผลงานวิจัยของ ทัดสินย์ อินทรบำรุง (2539) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานก่อนกลับบ้าน กลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5-6 ปีชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 30 คน ผลงานวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานก่อนกลับบ้านกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนกลับบ้านแบบปกติ มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และแนวคิดของแทนเนอร์ (ชาติชาย พัทธษรณาคม. 2544 : 285 ; อ้างอิงจาก Tenner. 1987 : 11) กล่าวว่า การปลูกฝังวินัยโดยอาศัยรูปแบบของการปรับพฤติกรรมนั้นต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำหนด เช่นเดียวกับรูปแบบของการฝึก ที่คล้ายกันคือ ต้องการพฤติกรรมตอบสนองที่เป็นอัตโนมัติ แต่ก็มีความแตกต่างกันในหลายจุด ประการแรก การฝึกเป็นการสร้างพฤติกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ผ่านการรับรอง ประการที่สอง ในการฝึกนั้นพฤติกรรมซึ่งไม่เป็นที่ต้องการจะได้รับความสนใจด้วย และประการที่สาม การให้รางวัลและการลงโทษจากภายนอกไม่จำเป็นมากต่อการฝึก สิ่งที่สำคัญพฤติกรรมตอบสนองต่อสถานการณ์ที่กำหนดให้อย่างเป็นอัตโนมัติเท่านั้น สำหรับการเสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นในตัวเด็กเปรียบเสมือนการเตรียมเด็กให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ให้เด็กเป็นไปในแบบแผนหรือความประพฤติที่ต้องการได้ นับเป็นหลักสำคัญในการฝึกอบรมให้เด็กมีวินัยโดยไม่ต้องบังคับ ให้ได้ผลเป็นวินัยในตนเอง

การจัดกิจกรรมเล่านิทาน เป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมลักษณะนิสัยความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง เนื่องจากกิจกรรมเล่านิทานช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่และช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น เกิดทักษะการอยู่

ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม เข้าใจบทบาทหน้าที่สิทธิของบุคคล มีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา การวางตัวและการปรับตัว การควบคุมตนเอง และยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม

2. ผลของการเปลี่ยนแปลงของระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเอง พบว่า เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยมีการเปลี่ยนแปลงของระดับความมีวินัยในตนเองหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีระดับคะแนนเฉลี่ยรายด้านของความมีวินัยในตนเองความมีวินัยในตนเองทั้ง 4 ด้านสูงขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในการวิจัยข้อ 2

2.1 ความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ ในแต่ละช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมเล่านิทาน และทำการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยจากการเล่นอิสระตามมุม พบว่า เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยมีการเปลี่ยนแปลงของความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ในทุกช่วงเวลาของการเปรียบเทียบจากก่อนได้รับกิจกรรมเล่านิทานมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 และหลังการได้รับกิจกรรมเล่านิทานมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10 กล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมเล่านิทานสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบได้อย่างต่อเนื่องสูงเป็นลำดับที่ 1 เป็นเพราะการจัดกิจกรรมเล่านิทานเป็นที่ชื่นชอบ ตอบสนองความสนใจและความต้องการของเด็กปฐมวัยในการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่หรืออาจเป็นประสบการณ์ที่เด็กเคยได้รับมาแล้วเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เด็กสนใจใคร่รู้ อยากลองปฏิบัติตามตัวละครที่ชื่นชอบ จึงเกิดการแสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบขึ้นอย่างเด่นชัดในช่วงของการทดลอง ประกอบกับเนื้อหาของนิทานที่คัดเลือกมาเน้นการส่งเสริมลักษณะนิสัยด้านความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ เรื่องราวเหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก การสร้างบรรยากาศของการเล่านิทานให้สมจริงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กปฐมวัยเกิดความรู้สึกประทับใจและอยากกระทำเหมือนตัวละครในนิทาน จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยระหว่างที่ดำเนินการจัดกิจกรรมเล่านิทาน เด็กให้ความสนใจมาก มีการพูดคุยซักถาม โต้ตอบ เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับครู และเด็กกับเพื่อน ตลอดช่วงของการจัดกิจกรรม และเด็กสามารถจำเรื่องราวในหนังสือนิทานที่ประทับใจได้ สามารถบอกถึงตัวละครในนิทานได้ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และบอกผลของการกระทำได้อย่างชัดเจน จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 7 และการเปลี่ยนแปลงช้าลงในสัปดาห์ที่ 8 อาจกล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมเล่านิทานที่เหมาะสมกับช่วงระยะเวลาสำหรับเด็กปฐมวัยในการส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบนั้นอยู่ที่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 7 ดังนั้นการส่งเสริมลักษณะนิสัยความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานชีวิตให้กับเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยให้เติบโตขึ้นเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ดังที่ฟอสเตอร์ (สุโขทัยธรรมาธิราช, 2537 ; อ้างอิงจาก Foster, 1953) สรุปว่า คนที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่นเป็นคนที่มีความสุขและปรับตัวได้ดี ส่วนที่ไม่มีความรับผิดชอบมักเป็นคนที่ไม่ค่อยมั่นใจในตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น คิดถึงแต่ความต้องการและความสนใจของตนเอง และดังที่ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538 : 64) กล่าวไว้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญ ครูเป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์ โดยการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ธรรมชาติของกระบวนการเรียนรู้เชื่อว่า เด็กเรียนรู้จากเสริมแรง การลงโทษ การสังเกต และการเลียนแบบ โดยครูคัดเลือกหนังสือนิทาน อธิบาย และครูกระตุ้นโดยใช้คำถาม ชักนำให้เด็กได้เสนอความคิด ให้เด็กเลือกเล่นเรียนรู้อย่างอิสระ การที่เด็กได้เลือกเล่น ทำกิจกรรม เลือกใช้อุปกรณ์ในการเล่นเอง เป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การที่ครูใช้คำถามกับเด็กในขั้นสรุปนั้นเป็นการพูดคุยถึงตัวละครว่ามีลักษณะนิสัยอย่างไร การใช้คำถามเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้คิดวิเคราะห์พฤติกรรมที่ไม่ดีของตัวละคร เช่น เล่นแล้วไม่เก็บเข้าที่ กินแล้วทิ้งเศษขยะ ทำงานไม่เสร็จ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยๆ ที่เด็กพบและมีประสบการณ์ตรงกับเนื้อหาเรื่องราวในนิทาน

ครูให้อิสระในการคิดและการกระทำอย่างมีจุดมุ่งหมายจะช่วยพัฒนาเด็กให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดทักษะต่างๆ เด็กจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ อย่างเป็นอัตโนมัติโดยไม่มีใครบังคับ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมเล่นนิทานสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยให้มีความรับผิดชอบสูงขึ้นได้ และการให้อิสระเด็กมีอิสระในการคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เป็นการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ในการปรับพฤติกรรมด้วยตนเองโดยอัตโนมัติ

2.2 ความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อตรง ในแต่ละช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมเล่นนิทาน และทำการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย พบว่า เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยมีความเปลี่ยนแปลงของระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อตรงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ในทุกช่วงเวลาของการเปรียบเทียบแตกต่างกัน ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานเด็กปฐมวัยมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 และหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานต่อเนื่อง 8 สัปดาห์ เด็กปฐมวัยมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.73 กล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมเล่นนิทานสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยด้านความซื่อตรงของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยได้ ทั้งนี้เพราะ นิทานเป็นสื่อที่เข้าถึงผู้ฟังได้อย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะเด็กปฐมวัย นิทานมีจุดประสงค์และให้ประโยชน์แก่เด็กปฐมวัย และช่วยแก้ไขพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้เด็กเกิดความสนใจและซึมซับความรู้สึกรู้สึกนึกคิด จินตนาการ ผ่อนคลาย เรียนรู้ประสบการณ์และสร้างลักษณะนิสัยใหม่ จากการเปลี่ยนแปลงของระดับคะแนนเฉลี่ยในสัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 3 มีการพัฒนาสูงขึ้นเป็นลำดับ ในสัปดาห์ที่ 3 และสัปดาห์ที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไม่มากนัก ในสัปดาห์ที่ 6 มีการเปลี่ยนแปลงความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อตรงสูงขึ้นจนถึงสัปดาห์ที่ 8 แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมเล่นนิทานในแต่ละช่วงเวลาสามารถเปลี่ยนแปลงระดับความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อตรงแตกต่างกันและสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อตรงของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดสูงขึ้น และจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยขณะเล่นอิสระตามมุม เด็กไม่น่าของเล่น อุปกรณ์ไปเป็นของตนเอง และเมื่อเห็นของเล่นหรืออุปกรณ์ตกหล่น เด็กเก็บมาส่งคืนครู พฤติกรรมด้านความซื่อตรงนี้แสดงออกให้เห็นการเปลี่ยนแปลงได้ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 3 และเห็นการแสดงพฤติกรรมชัดเจนมากขึ้นในสัปดาห์ที่ 4 ถึง สัปดาห์ที่ 6 ซึ่งส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อตรงมาจนกระทั่งสิ้นสุดการทดลอง ตัวอย่างเช่น เด็กกลุ่มตัวอย่างคนหนึ่งเก็บเงินได้ 20 บาทที่สนามเด็กเล่นขณะวิ่งเล่น และวิ่งมาบอกผู้วิจัยว่า “หนูเก็บได้ ไม่ใช่ของหนู” นำเงินที่เก็บได้มาคืนให้ผู้วิจัย การแสดงพฤติกรรมนี้เกิดขึ้นหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองแล้วหลายสัปดาห์ บ่งชี้ได้ว่าเกิดเด็กปฐมวัยเกิดพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อตรง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของบรีเวอร์ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542 :15 ; อ้างอิงจาก Brewer. 1992 : 171-172) ให้แนวคิดไว้ว่า ครูต้องเป็นผู้ช่วยให้เด็กบรรลุศักยภาพที่ต้องการด้วยการกระตุ้นให้กำลังใจ แนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือ สังเกตและมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับเด็ก สร้างบรรยากาศที่ดี จึงกล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมเล่นนิทานที่คัดเลือกเนื้อหาส่งเสริมลักษณะนิสัยความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อตรงสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อตรงของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยได้อย่างเห็นความแตกต่างระหว่างก่อนที่เด็กจะได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานและหลังจากที่เด็กได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทาน กิจกรรมเล่นนิทานจึงเหมาะสมที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสร้างลักษณะนิสัยใหม่สำหรับเด็กปฐมวัย

2.3 ความมีวินัยในตนเองด้านการตรงต่อเวลา ในแต่ละช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมเล่นนิทาน พบว่า เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยมีความเปลี่ยนแปลงความมีวินัยในตนเองด้านการตรงต่อเวลาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ในทุกช่วงเวลาของการเปรียบเทียบแตกต่างกัน จากก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานเด็กปฐมวัยมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 ซึ่งเป็นระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับความมีวินัยในตนเองทั้งสี่ด้าน และหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานต่อเนื่อง 8 สัปดาห์ เด็กปฐมวัยมีระดับคะแนน

เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 10 จึงกล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมเล่นิทานสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านการตรงต่อเวลาโดยรวมได้อย่างต่อเนื่องสูงมากเป็นลำดับที่ 2 ของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมเล่นิทานเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกคุณธรรมความดีงามในการปลูกฝังลักษณะนิสัย รู้จักมารยาท เคารพกฎกติกา และการปฏิบัติตนในสังคม ช่วยพัฒนาและเตรียมความพร้อมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้กับเด็กปฐมวัย ดังเห็นได้จากจากการเปลี่ยนแปลงของระดับคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในสัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 ยกเว้นในสัปดาห์ที่ 3 และสัปดาห์ที่ 4 ที่ระดับคะแนนคงที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กอยู่ในช่วงของการปรับตัวเรื่องเวลา และจากการเปลี่ยนแปลงเส้นภาพการเปรียบเทียบในภาพประกอบ 2 เริ่มตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจนและมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงมากขึ้นในสัปดาห์ที่ 2 และการพัฒนาความมีวินัยในตนเองด้านการตรงต่อเวลาคงที่ในสัปดาห์ที่ 3 ถึงสัปดาห์ที่ 4 และเพิ่มสูงขึ้นอีกในสัปดาห์ที่ 5 จนถึงสัปดาห์ที่ 8 แสดงว่าการจัดกิจกรรมเล่นิทานส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองด้านการตรงต่อเวลาของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยอย่างเด่นชัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อิบูกะ (Masaru Ibuka, 1971 : 100 ; 118 - 119) ชีระ สุมิตร และพรอนงค์ นิยมคำ แพลและเรียบเรียง) กล่าวว่า เด็กรู้จักเวลา ถ้ามีชีวิตความเป็นอยู่อย่างมีระเบียบ ความเป็นระเบียบนี้ควรมีอยู่ในชีวิตประจำวันของเด็กไม่ว่าจะเป็นการให้นม ให้อาหาร และการทำกิจกรรมต่างๆ ควรฝึกให้เด็กรู้จักทั้งระเบียบเวลาและมารยาท ความสนใจคือยากระตุ้นที่ดีที่สุดในการสร้างระเบียบวินัย การสร้างระเบียบวินัยต้องอาศัยสิ่งดึงดูดความสนใจ และจำเป็นต้องใช้เครื่องมือต่าง ๆ และดังที่ กู๊ด (จินดา น้าเจริญ, 2540 ; Good, 1973) ให้แนวคิดไว้ว่า วินัยในตนเอง ไม่ใช่การบังคับโดยอำนาจภายนอก แต่เป็นการบังคับโดยอำนาจภายในของบุคคลนั่นเอง และเป็นอำนาจอันเกิดจากการเรียนรู้ หรือการยอมรับคุณค่าอันใดอันหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลสามารถบังคับพฤติกรรมของตนเองได้ จากการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของเด็กในสัปดาห์ที่ 2 เด็กมีความกระตือรือร้นเมื่อได้ยีนสัญญาณบอกหมดเวลา และในสัปดาห์ที่ 3 เริ่มมีเด็กส่งเสียงเตือนเพื่อนเมื่อได้ยีนสัญญาณหมด ตัวอย่างเช่น เด็กกลุ่มตัวอย่างคนหนึ่งบอกเพื่อน ๆ “ หมดเวลาแล้ว เกือบ ๆ ของเล่น ” พร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมเก็บอุปกรณ์ ของเล่น เก็บงานกิจกรรมที่ทำอยู่ ในสัปดาห์ที่ 5 เมื่อเด็ก ๆ ได้ยีนสัญญาณหมดเวลาเด็กจะหยุดการเล่นด้วยตนเอง และมาบอกผู้วิจัยว่า “ หนูเก็บของเล่นแล้ว ” และไปนั่งรอเพื่อน ๆ แสดงให้เห็นการพัฒนาความมีวินัยในตนเองด้านการตรงต่อเวลาสูงขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้นการจัดกิจกรรมเล่นิทานจึงกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการส่งเสริมพัฒนาลักษณะนิสัยความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย

2.4 ความมีวินัยในตนเองด้านการควบคุมตนเอง ในแต่ละช่วงระยะเวลาของการจัดกิจกรรมเล่นิทาน พบว่าเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย มีความเปลี่ยนแปลงของระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองด้านการควบคุมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ในทุกช่วงระยะเวลาของการเปรียบเทียบแตกต่างกันดังนี้ ก่อนได้รับกิจกรรมเล่นิทานมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และหลังจากได้รับกิจกรรมเล่นิทานมีระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.53 กล่าวได้ว่า หลังจากที่ได้เด็กได้รับกิจกรรมเล่นิทาน เด็กมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านการควบคุมตนเองสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดกิจกรรมเล่นิทานเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นและโน้มน้าวให้เด็กเปิดใจที่จะยอมรับพฤติกรรมด้านต่าง ๆ และตอบสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็ก นิทานเป็นตัวแบบในการหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก ดังเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงของระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองด้านการควบคุมตนเองสูงขึ้นตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 6 และการเปลี่ยนแปลงช้าลงในสัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 อาจกล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมเล่นิทานที่ได้คัดเลือกนิทานที่มีเนื้อหาเรื่องราวมุ่งเน้นการส่งเสริมลักษณะนิสัยความมีวินัยในตนเองด้านการควบคุมตนเองที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเล่นิทาน สามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความมีวินัยในตนเองด้านการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยอย่างต่อเนื่องได้ดีในช่วง 6 สัปดาห์ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมเล่นิทานจึงควรจัดให้เหมาะสมกับช่วงความสนใจของเด็กปฐมวัย

จากการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของเด็กหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลา 8 สัปดาห์ ตัวอย่างเช่น เด็กกลุ่มตัวอย่างคนหนึ่งชอบเล่นไม้บล็อกติดต่อกัน 1 สัปดาห์ นั่งเล่นคนเดียวโดยไม่สนใจเปลี่ยนของเล่นใหม่และไม่สนใจผู้อื่น ไม่ยอมแบ่งปันของเล่นให้เพื่อน เริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมไปเล่นกับเพื่อน 2 คน ในสัปดาห์ที่ 2 และเล่นร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม 3-5 คนได้ในสัปดาห์ที่ 3 และสัปดาห์ที่ 4 ยอมแบ่งปันของเล่นร่วมกับเพื่อนได้เป็นกลุ่มใหญ่ขึ้นเป็นลำดับ สอดคล้องกับที่ อิงลิช และ อิงลิช (สุโขทัยธรรมธราช . 2537 ; อ้างอิงจาก English & English. 1958) กล่าวว่า วินัยในตนเอง คือ ลักษณะของการนำตนเองหรือการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจโดยอาศัยแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับอุดมคติที่ตนสร้างขึ้น และออสูเบล (สุโขทัยธรรมธราช . 2537 ; อ้างอิงจาก Ausubel. 1965) กล่าวว่า วินัยในตนเองเป็นวินัยที่มีรากฐานมาจากการควบคุมทั้งภายในตนและภายนอกตน มีผลต่อการควบคุมการปฏิบัติตนของบุคคลได้มากกว่าที่เกิดจากการควบคุมภายนอกเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับที่ โคว และ โครว์ (Crow and Crow. 1962) กล่าวว่า การช่วยให้เด็กได้พัฒนาเกี่ยวกับความมีวินัยแห่งตนนั้น ไม่ได้มุ่งเพียงแต่ให้เด็กปฏิบัติตามระเบียบวินัยต่างๆ เท่านั้น แต่มุ่งให้เด็กได้มีการพัฒนาในการควบคุมตนเอง ดังนั้นการจัดกิจกรรมเล่นิทานจึงมีบทบาทสำคัญในการรับรู้และการปรับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างมาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เกิดขึ้นภายในตัวของเด็กเอง โดยไม่ได้ถูกบังคับ หรือชี้นำ และเป็นการควบคุมในการแสดงออกของตนเองทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก การกระทำ

ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมเล่นิทานสามารถส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยได้ ทั้งนี้ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมและฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ดังเห็นได้จากผลการวิจัยตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ ที่เด็กได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานอย่างต่อเนื่องทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงความมีวินัยในตนเองทั้งสี่ด้านด้วยตัวของเด็กเอง สามารถตัดสินใจได้โดยไม่ต้องรอผู้ใหญ่ มีความรับผิดชอบ มีความซื่อตรง ตรงต่อเวลาและสามารถควบคุมตนเองได้ ซึ่งความมีวินัยในตนเองนี้จะส่งผลให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น การเรียนดีขึ้นมีความหมายต่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และในระยะยาวเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยอาจเติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่สังคมต้องการ หากเด็กได้รับการส่งเสริม ฝึกหัดอย่างต่อเนื่องจากพ่อแม่ ผู้ปกครองและครู เด็กทุกคนมีความพร้อมสามารถเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมภายนอกได้โดยไม่จำกัดความต้อยโอกาสทางสังคม ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่สนใจในการศึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย สามารถศึกษาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเล่นิทานเป็นวิธีการหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับพัฒนาการ ชีววัย ความสนใจและจัดกิจกรรมในช่วงเวลาที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมเล่านิทานส่งต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ทำให้เด็กเกิดทักษะการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ดังนี้ เกิดทักษะในการรับรู้และการเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวละคร เกิดทักษะในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น มีวิธีการคิดแก้ปัญหา กล้าตัดสินใจ ทำกิจกรรมด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ เชื่อมั่นในตนเอง ทำงานได้สำเร็จ ยอมรับในการกระทำของตน รู้จักการขออนุญาต มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น มีความซื่อตรง มีระเบียบวินัยตรงต่อเวลา สามารถควบคุมตนเองและแสดงออกได้เหมาะสมกับสถานการณ์
2. นิทานที่คัดเลือกสำหรับจัดกิจกรรมเล่านิทาน จุดเด่นเน้นที่เนื้อหาเรื่องราวส่งเสริมลักษณะนิสัยความมีวินัยในตนเอง วิธีการดำเนินกิจกรรมควรเหมาะสมกับช่วงวัยและความสนใจของเด็กปฐมวัย ลักษณะของหนังสือนิทาน ภาพมีขนาดใหญ่ สีสรรสดใส มองเห็นได้ชัดเจน ภาษาเข้าใจง่าย การใช้สื่อประกอบการเล่านิทานเป็นส่วนหนึ่งที่กระตุ้นความสนใจของเด็กปฐมวัยมากขึ้น
3. ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยต้องได้รับการส่งเสริมและฝึกหัดอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 8 สัปดาห์ การจัดกิจกรรมเล่านิทานสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองทั้ง 4 ด้านของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยได้ดังเห็นได้จากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดกิจกรรมเล่านิทาน ครูควรมีการวางแผนในการจัดกิจกรรม มีการเตรียมการที่เหมาะสม ควรคัดเลือกหนังสือนิทานให้สอดคล้องกับพัฒนาการและช่วงวัยของเด็กปฐมวัย ซึ่งเด็กสามารถเข้าใจได้ง่ายเป็นรูปธรรม และควรมุ่งเน้นเนื้อหาเรื่องราวเฉพาะด้านให้สอดคล้องกับสิ่งที่ครูต้องการจะฝึกพัฒนาเด็กปฐมวัยให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กขณะดำเนินการเล่านิทานช่วยกระตุ้นให้เกิดการโต้ตอบ มีการซักถาม พุดคุยทำให้บรรยากาศในการเล่านิทานเป็นกันเองยิ่งขึ้น และควรใช้คำถามย้ำทวนถึงเรื่องราว ตัวละครที่เด็กประทับใจที่แสดงพฤติกรรมเหมาะสมควรนำเสนอเป็นแบบอย่าง และครูควรหมั่นสังเกต เก็บข้อมูล ด้วยการจดบันทึกพฤติกรรมและการแสดงออกของเด็กทุกด้านที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเอง
2. การจัดทำแผนการสอนโดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน ควรนำนิทานที่คัดเลือกมาวิเคราะห์แยกย่อยด้านการส่งเสริมลักษณะนิสัยพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ว่านิทานหนึ่งเรื่องสามารถส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านใดบ้างจะทำให้แผนการสอนมีความสมบูรณ์ครอบคลุมจุดประสงค์ที่วางไว้ ในขั้นตอนกิจกรรมเล่านิทาน ควรมีการลำดับขั้นตอนอย่างละเอียด ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุป และควรมีการประเมินผลกิจกรรมทุกครั้ง
3. การเก็บข้อมูลและการจดบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็ก ควรบันทึกการสังเกตตามสภาพความเป็นจริงของเด็กทุกคนที่เด็กแสดงพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านอื่นๆ เช่น ความเชื่อมั่นในตัวเอง การช่วยตัวเองได้ ความมีเหตุผล การเป็นผู้นำ ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม ความอดทนขยันหมั่นเพียรทำงานให้สำเร็จ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานที่มีต่อความมีวินัยต่อส่วนรวมของเด็กปฐมวัย เช่น ด้านการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเมตตา การเผื่อแผ่แบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่น การให้ความร่วมมือ ความรักเพื่อน รักโรงเรียน รักครู การเอาใจใส่ผู้อื่น ตั้งใจฟังคำพูดของคนอื่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัด หรือเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2539). *แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2540). *หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3-6 ปี)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2540). *พัฒนาการของเด็กระดับก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : เอกสารหมายเลข 9 ประกอบการประชุมเรื่อง "การพัฒนาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา".
- _____. (2540). *แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : องค์การคำคุรุสภา.
- _____. (2543). *กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542, มกราคม). "การใช้การเล่นเป็นสื่อการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย," *วารสารการศึกษาศาสตร์*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เกริก ย้วยพันธ์. (2539). *การเล่นนิทาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2542). "ประวัติและความเป็นมาของการเล่นนิทาน," *นิทานเพื่อการอ่าน*. กรุงเทพฯ : สมาพันธ์องค์กรเพื่อการพัฒนาหนังสือ.
- _____. (2543). *การเล่นนิทาน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- กอบรัตน์ เรืองผกา. (2526). "สังเกตการเล่นของเด็ก," *เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน เล่ม 2*. ชมรมไทย-อิสราเอล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล. ถ่ายเอกสาร.
- ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์. (2540, กรกฎาคม-กันยายน). "นักเล่นนิทานสร้างนักอ่าน," *สารพัฒนาหลักสูตร*.
- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. (2531). *การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันและอยู่ชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน*. ปรินญาณินพนธ์ กต.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินดา น้าเจริญ. (2540). *การศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัย แบบวางแผน ปฏิบัติและทบทวน*. ปรินญาณินพนธ์ กต.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ฉวีวรรณ กินาวงศ์. (2526). *การศึกษาเด็กโครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. พิษณุโลก : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- ชาญชัย อินทรประวัติ. (ม.ป.ป). *บทความระเบียบวินัยกับความคิดสร้างสรรค์*. รวบรวมบทความ ผศ. ดร. อารี รังสินันท์. กรุงเทพฯ : (189-190) ถ่ายเอกสาร.
- ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม. (2544). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ณรงค์ศักดิ์ ทะละภัก. (2529). "วินัยกับการพัฒนาเด็ก," *การพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ : ศิวพร.
- ดวงเดือน พันธุมาวิน. (2523). *จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ทิพย์สุดา นิลสินธุ. (2531) *ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณินพนธ์ กต.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- ทิพย์สุดา นิลสินธุพ. (2523) "ครูชาหนูอยากฟังนิทาน," เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน. ชมรมไทย-อิสราเอล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีพร ณ นคร. (2542). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. กุเกิ้ล : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน. สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- ทิตินา แคมมณี และคณะ. (2535). หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิธีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ อินทรบำรุง. (2539). วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นนิทานก่อนกลับบ้าน. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เนื่อน้อง สันบุญ. (2541). ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นนิทาน. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญญอนันต์พงษ์. (2526). การทดลองแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. (2527). การวัดและการประเมินผลการศึกษา : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์
- _____. (2545). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการวัดประเมินการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจวรรณ ศรีมารุต. (2541). ระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ใช้การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชา จารุสุนทรสี. (2523). "การฝึกระเบียบวินัย และการลงโทษเด็ก," เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน. ชมรมไทย - อิสราเอล. กรุงเทพฯ : ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2536). การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรี สวนแก้ว. (2536). จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- ไพฑูรย์ สันลารัตน์. (2544). ความรู้คู่คุณธรรม. รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพพรรณ อินทนิล. (2534). เทคนิคการเล่นนิทาน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). การศึกษามับง่าย. กรุงเทพฯ : อนุบาลหนูน้อย. 2545.
- มาซารุ อิบูกะ. (1971). ชีระ สุมิตรและพรอนงค์ นิยมคำ แปล. "รอให้ถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว" พิมพ์ครั้งที่ 44. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- มีทสี่อะ อิชิทาเกะ. (2541) พรอนงค์ นิยมคำ แปล. "นิทานพื้นฐานของการศึกษา," นิทานเพื่อการอ่าน. กรุงเทพฯ : สมาพันธ์องค์กรเพื่อการพัฒนาหนังสือ.
- มาลี จุฑา. (2542). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : อักษรวิพัฒน์.
- รัฐจวน ประโมจน์. (2544). ผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่นนิทานประกอบภาพที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. (2523) "ผลของประสบการณ์การเล่นที่มีต่อการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย," *เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน เล่ม 2*. ชมรมไทย-อิสราเอล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- ลัดดาวรรณ ณ ระนอง. (2525). *การทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดา เหมทานนท์. (2543). "การเล่านิทาน," *กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน*. กรมวิชาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ยศ สันตสมบัติ. (2542). *พรอยต์และพัฒนาการของจิตวิเคราะห์ : จากความฝันสู่ทฤษฎีสังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม็ค.
- วัชร ฐาธรรม. (2528). *60 ทักษะการปลูกฝังวินัย : วิธี "ครองใจ" ด้วยจิตวิทยาสำหรับพ่อแม่และครู*. กรุงเทพฯ : ทิพย์อักษร.
- วาเลรียา มูตินา. (2528). *มันนี่ เกษกมล แบล. เต็มใจเป็นมนุษย์ พัฒนาการทางจิตของเด็กทารกจนถึงวัยเข้าเรียน*. กรุงเทพฯ : คลังสมุด ดาวฤกษ์.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2529). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วไลพร จันทรศิริ. (2530). *อิทธิพลของกลุ่มสัมพันธ์ต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสารวิทยา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วิลเลียม วิกุกตาบ. (2531). *การศึกษาผลการใช้แบบของคำถามหลังการฟังนิทานที่มีต่อความสามารถในการฟังคำสั่งของเด็กปฐมวัย*. ปรินิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิลาวัลย์ เมือกพ่วง. (2536). *พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัยและความสามารถในการใช้กล่อมเนื้อเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์สร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) โดยใช้คำถามประกอบ*. ปรินิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). *พลังการเรียนรู้ในกระบวนการค้นคว้าใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 2. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่ SR PRINTING LIMITED PARTNERSHIP
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2542). *การวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย*. สกลนคร : โปรแกรมวิชาการวัดผลการศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- วรรณิ ศิริสุนทร. (2542). *การเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.
- ศรัญ ทติยากิตติ. (2544). *การศึกษาเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการเล่น*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริรัตน์ ชูชีพ. (2544). *พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช. (2527). *เอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 10-15*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สารเคมีในสมองกับความสุข : พัฒนาสมองและการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : โฉมิตการพิมพ์.
- _____. (2546-2550). *นโยบายและแผนพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี)*. กรุงเทพฯ : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2529). *การประถมศึกษาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- _____. (2539). *คู่มือการประเมินพัฒนาการเด็กระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). *คู่มือครู เพื่อพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานเขตคลองเตย. (2546) *สรุปการดำเนินงานพัฒนาชุมชนในพื้นที่เขตคลองเตย*. กรุงเทพฯ : ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม.
- สุรางค์ จันทน์เอม. (2518). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด.
- สุชา จันทน์เอม. (2538). *จิตวิทยาเด็ก*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สายพิน ประจวบวรณ. (2538). *การศึกษาความวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ศิลปสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมโดยครูสร้างกฎเกณฑ์และเด็กสร้างกฎเกณฑ์*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ ปรปฐณะ (2542). "นิทาน ความสำคัญและประโยชน์," *สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง*. 2 : 52.
- สุภัค ไหวหากิจ. (2543). *เปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่า นิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุภัคดี อนุกุล. (2545). *นิทานพื้นบ้านภาคกลาง-ภาคตะวันตก*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2538). *แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์ดวงกมล
- _____. (2545) *การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- องค์ภควันศรีสัตยา ไสบาบา. (2530). "ศิลปะการเล่นนิทาน," *การศึกษา เรื่อง คุณค่าความเป็นมนุษย์* กรุงเทพฯ : มูลนิธิสัตยาไส.
- อารี พันธมณี. (2534). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.
- อรรธรณ สุ่มประดิษฐ์. (2533). *พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อ ความมีระเบียบวินัย และระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบไทย และการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Auerbach Stevanne. (1998). *Dr.Toys Smart Play : How to Raise A Child with A High PQ*. New York :St. Martin's.
- Bamett, Susan I. & Gary Johnson, (1996 , December) "Further Evidence on the Relationship Between Participation in Nutrition Education Programs and Changes in Dietary Behavior" *Journal of Family and Consumer Sciences*. 55 (1) : 31.
- Bernard, Harold W. (1972). *Psychology of Learning and Teaching*. New York : McGraw-Hill
- Burry – Stock, J. and others. (1996, April) "Rater Agreement Indexes for Performance Assessment," *Educational and Psychological Measurement*. 56(2) : 256.
- Crow, L.D. and Crow A. (1962). *Child Development and Adjustment*. New York : Macmillan.
- Good. C.V. (1973). *Dictionary of Education*. 3 rd ed. New York : Mc Graw Hill.
- Hurlock, E.B. (1978). *Child Development*. 6 th ed. New York : McGraw-Hill Book Co.
- Kaiser, Javaid, Snyder, Ta Ra D. and Roger, Colby S., (1995). *Adult Choice of Toys Effects Children's Prosocial and Antisocial Behavior*. *Early Child Development and Care*, Vol.III Jul.

- Kallam, Michael and Retting, Michael. (1991). *The Effect of Social and Isolate Toy on the Social Interaction of Preschool Aged Children in a Naturalistic setting*.
- Mussen, P.H. and others. (1959). *Child Development and Personality*. 3rd ed nd. New York : Mc Hill Book co.,
- Saracho, Olivia N. and Spodek, Bernard. (1998). *Multiple Perspectives on Play in Early Childhood Education*.
- Piaget. J. (1962). *The Maral Judgment of The Child*. New York : Collier Book.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คู่มือและแผนการจัดกิจกรรมเล่นิทาน

คู่มือการจัดกิจกรรมเล่านิทานหนังสือภาพ

หลักการและเหตุผล

การจัดกิจกรรมเล่านิทานเป็นการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมลักษณะนิสัยและพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเอง โดยใช้นิทานหนังสือภาพที่เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและพัฒนาการของเด็กอายุ 3-4 ปี โดยครูเป็นผู้ดำเนินการเล่านิทานจนจบเรื่อง นิทานที่คัดเลือกเน้นเนื้อหาเรื่องราวสอดแทรกสาระการแสดงพฤติกรรมที่ครอบคลุมลักษณะนิสัยความมีวินัยในตนเอง ดังที่กล่าวไว้ว่านิทาน คือ จุดเริ่มต้นของพื้นฐานการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อให้เด็กได้ซึมซับรับการถ่ายทอดเรื่องราวจากนิทานปลูกฝังกล่อมเกลาสรางอุปนิสัยที่ดีงาม ดังนั้นครูจึงสามารถใช้นิทานเป็นสื่อในการส่งเสริมการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ด้านความมีวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมลักษณะนิสัยความมีวินัยในตนเองให้กับเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยในด้าน

1. ความรับผิดชอบ
2. ความซื่อตรง
3. การตรงต่อเวลา
4. การควบคุมตนเอง

เนื้อหา

จัดกิจกรรมเล่านิทานที่ส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองให้กับเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเอง

หลักการจัดกิจกรรมการเล่านิทานหนังสือภาพ

1. กิจกรรมนี้จัดสัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร พุธ พฤหัส วันละ 20 นาที
2. จัดกิจกรรมเล่านิทาน โดยคัดเลือกนิทานที่เน้นเรื่องราวเกี่ยวกับการส่งเสริมลักษณะนิสัยความมีวินัยในตนเองในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา การควบคุมตนเอง
3. สร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองโดยครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กระหว่างดำเนินการเล่านิทาน
4. ขั้นตอนในการดำเนินการเล่านิทานมี 3 ขั้นตอน ดังนี้คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป
5. ระยะเวลาในจัดกิจกรรมเล่านิทาน

สัปดาห์แรกก่อนดำเนินการ ทำความรู้จักสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก

สัปดาห์ที่ 1-8 ดำเนินการจัดกิจกรรมเล่านิทานจบเรื่องตามแผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่ลำดับเรื่องราวของนิทานในแต่ละวันเกี่ยวกับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา การควบคุมตนเอง และทำการประเมินพฤติกรรมโดยการสังเกตพฤติกรรมบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยรวมจำนวน 2 คน

บทบาทเด็ก

1. ฟังนิทานที่ครูนำมาเล่าจบเรื่องและแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกถึงเรื่องราวในนิทานที่ฟังจบลง และร่วมกันบอกถึงการปฏิบัติตนที่เหมาะสม
2. หลังฟังนิทานจบลงและร่วมกันสรุปเรื่องราวในนิทานถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติแล้ว ให้เด็กเลือกเล่นอิสระตามมุมที่ครูได้จัดเตรียมของเล่น อุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมไว้ให้ ได้แก่ เล่นบล็อก ตัวต่อพลาสติกสร้างสรรค์ เล่นมุมบ้าน ชีตเขียนวาดภาพระบายสี เล่นปั้นแป้งโด มุมนิทาน :- มีหนังสือภาพ หุ่นมือ ตุ๊กตา นิทานผ้ากันเปื้อน
3. สรุปการปฏิบัติตนในการเล่นวันนี้และช่วยกันตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์ ของเล่น

บทบาทครู

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ดังนี้

1. จัดเตรียมคัดเลือกนิทานที่มีเนื้อหาเรื่องราวที่ส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ที่จะเล่าให้เด็กฟังวันละ 1 เรื่อง
2. อธิบายข้อตกลงเบื้องต้นในการฟังนิทาน สร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กขณะดำเนินการจัดกิจกรรมเล่านิทาน ให้เด็กมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น พูดคุย แสดงความรู้สึกถึงเรื่องราวและตัวละครอย่างมีส่วนร่วม
3. ครูกระตุ้นโดยใช้คำถามให้เด็กได้คิด แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราว และตัวละครในนิทานที่เล่าจบลง ย้ำทวนตอนสำคัญที่บ่งบอกถึงตัวละครที่มีลักษณะนิสัยและการแสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองที่เหมาะสมในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา การควบคุมตนเอง โดยใช้คำถามดังต่อไปนี้
 - 3.1 นิทานเรื่องนี้ปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง
 - 3.2 เด็ก ๆ จะแก้ปัญหาอย่างไร
 - 3.3 เด็ก ๆ รู้สึกและคิดว่าเด็กดีควรปฏิบัติตัวอย่างไร
 - 3.4 ถ้าเป็นเด็ก ๆ เมื่อเล่นแล้วไม่เก็บของเล่น อุปกรณ์ ไว้ในที่เดิมให้เรียบร้อยคิดว่าในครั้งต่อไปจะเป็นอย่างไร

รูปแบบขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

การจัดกิจกรรมการเล่านิทานหนังสือภาพ มีการดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นนำ (5 นาที) เป็นการนำเข้าสู่กิจกรรม โดยให้เด็กปรับเปลี่ยนอริยาบทดังนี้

1. ให้เด็กนอนในท่าที่สบายหลับตา แขนขาเหยียดตรง ครูฝึกการหายใจให้กับเด็ก บอกเด็กให้หายใจเข้าลึกๆ ยาวๆ และหายใจออกช้าๆ 3 ครั้ง

2. ครูเปิดเพลงกลาสสิคบรรเลงเบาๆ เพื่อให้เด็กได้ผ่อนคลายเป็นการปรับพฤติกรรมและปรับคลื่นสมองให้ช้าลงมีสมาธิ พร้อมรับกิจกรรมใหม่ (ประมาณ 3 นาที) ครูให้เด็กลุกขึ้นจากท่านอนด้วยการสลับมือแขนขาและติดตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว กระตุ้นให้เด็กตื่นตัวอย่างกระฉับกระเฉง

3. เปลี่ยนอริยาบทให้เด็กนั่งฟังนิทานอย่างสงบเป็นครึ่งวงกลม 2 แถว เด็กทุกคนสามารถมองเห็นครูได้อย่างชัดเจน

4. ครูเริ่มการสนทนาทักทาย และนำเด็กเข้าสู่ขั้นดำเนินกิจกรรมการเล่านิทาน

ขั้นกิจกรรม (10 นาที) เป็นขั้นที่ครูเล่านิทาน โดยใช้นิทานหนังสือภาพที่เตรียมไว้ ที่คัดเลือกเรื่องราวส่งเสริมลักษณะนิสัยด้านความมีวินัยในตนเอง เน้นด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเอง โดยครูเล่านิทานจนจบเรื่องและในช่วงการเล่านิทาน ครูสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กขณะดำเนินการเล่านิทาน เพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ความรู้สึกลักษณะฟังนิทาน และเพื่อสร้างบรรยากาศการเล่านิทานให้สนุกสนานสมจริง ครูใช้สื่อประกอบการเล่านิทาน ได้แก่ หุ่นมือ, ตุ๊กตา, ผ้ายันเปื้อน

ขั้นสรุป (5 นาที) เป็นขั้นที่ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดถึงเรื่องราว ตัวละครในนิทานที่เล่าจบลง ครูชักชวนเด็กให้ร่วมกันสนทนา สรุปและตอบคำถามย้าทวนเกี่ยวกับเรื่องราวและให้เด็กแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากนิทานที่ฟังจบลง และการปฏิบัติตนในด้านความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา การควบคุมตนเอง

การจัดกิจกรรมเล่นอิสระตามมุม (15 นาที) เพื่อทำการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กขณะเล่น

1. ครูแนะนำและสาธิตวิธีการเล่นของเล่นแต่ละชนิด
2. ทกลงร่วมกันว่าในหนึ่งมุมของเล่น เด็กเล่นได้ 4 คน
3. ให้เด็กเลือกเล่นอิสระตามที่ครูได้จัดเตรียมของเล่น อุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมไว้ให้ ได้แก่ เล่นบล็อกไม้, ตัวต่อพลาสติกสร้างสรรค์, เล่นมุมบ้าน, ขีดเขียนวาดภาพระบายสี, เล่นปั้นแป้งโด, มุมนิทาน :- ประกอบด้วยหนังสือภาพ หุ่นมือ ตุ๊กตา นิทานผ้ายันเปื้อน
4. การเปลี่ยนของเล่นชิ้นใหม่ ต้องเก็บของเล่นชิ้นเดิมให้เรียบร้อย
5. เข้าไปเล่นกลุ่ม (มุมของเล่น) ใหม่ได้ ในกลุ่มที่มีสมาชิกเล่นอยู่ไม่ถึง 4 คน โดยไม่แย่งของเล่นจากเพื่อนที่กำลังเล่นอยู่

การประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในขณะที่เล่นอิสระ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา การควบคุมตนเอง

ตารางจัดกิจกรรมเล่านิทานหนังสือภาพ

สัปดาห์ที่	ครั้งที่	นิทานเรื่อง	นิทานส่งเสริมวินัยในตนเอง
1	1	ขอยืมหนอยนะ	ความรับผิดชอบ, ความซื่อตรง, การควบคุมตนเอง
	2	รองเท้าของหนูปิ่น	ความรับผิดชอบ, การควบคุมตนเอง
	3	อย่าแย่งกันนะ	ความรับผิดชอบ, ซื่อตรง, ตรงต่อเวลา, ควบคุมตนเอง
2	4	ลูกลิงขี้โมย	ความซื่อตรง, การควบคุมตนเอง
	5	จับได้แล้ว	ความซื่อตรง, การควบคุมตนเอง
	6	ของใช้ของเด็กดี	ความรับผิดชอบ, ตรงต่อเวลา, การควบคุมตนเอง
3	7	พักผ่อนนอนหลับกัน	ความรับผิดชอบ, ซื่อตรง, ตรงต่อเวลา, ควบคุมตนเอง
	8	หมिन้อยหึ่งขยะ	ความรับผิดชอบ, การควบคุมตนเอง
	9	ปลาวาฬขี้โมโห	การควบคุมตนเอง (การช่วยเหลือผู้อื่น)
4	10	ต้นไม้ที่หายไปกับเด็ก	ความซื่อตรง, การควบคุมตนเอง
	11	ชายขี้โกหก	ความรับผิดชอบ, ซื่อตรง, ตรงต่อเวลา, ควบคุมตนเอง
	12	หนูนิดเด็กดีไม่ดื้อรัน	ความรับผิดชอบ, ตรงต่อเวลา (มีน้ำใจแบ่งปัน)
5	13	ขอยืมหนอยนะ	ความรับผิดชอบ, ความซื่อตรง, การควบคุมตนเอง
	14	ของใช้ของเด็กดี	ความรับผิดชอบ, ตรงต่อเวลา, การควบคุมตนเอง
	15	อย่าแย่งกันนะ	ความรับผิดชอบ, ซื่อตรง, ตรงต่อเวลา, ควบคุมตนเอง
6	16	รองเท้าของหนูปิ่น	ความรับผิดชอบ, การควบคุมตนเอง
	17	หมिन้อยหึ่งขยะ	ความรับผิดชอบ, การควบคุมตนเอง
	18	ลูกลิงขี้โมย	ความซื่อตรง, การควบคุมตนเอง
7	19	ปลาวาฬขี้โมโห	การควบคุมตนเอง (การช่วยเหลือผู้อื่น)
	20	ต้นไม้ที่หายไปกับเด็ก	ความซื่อตรง, การควบคุมตนเอง
	21	ชายขี้โกหก	ความซื่อตรง, การควบคุมตนเอง
8	22	หนูนิดเด็กดีไม่ดื้อรัน	ความรับผิดชอบ, ซื่อตรง, ตรงต่อเวลา, ควบคุมตนเอง
	23	พักผ่อนนอนหลับกัน	ความรับผิดชอบ, ซื่อตรง, ตรงต่อเวลา, ควบคุมตนเอง
	24	เกอะ	ความรับผิดชอบ, ตรงต่อเวลา (มีน้ำใจแบ่งปัน)

แผนการสอนการจัดกิจกรรมเล่านิทานหนังสือภาพ

ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1

สัปดาห์ที่ 1 ครั้งที่ 3

นิทานเรื่อง ออย่าแย่งกันนะ

ผู้แต่ง บึงลักษณ์ ช่างทอง

ความคิดรวบยอด

ความมีวินัยในตนเองด้านรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเองในการเล่น การทำงาน หรือ ทำกิจกรรม เด็กทุกคนควรมีน้ำใจแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่ควรแย่งกันเล่น แย่งกันกระทำ หรือแย่งกันใช้สิ่งของที่มีอยู่จำกัด

จุดประสงค์

1. เพื่อฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบ ซื่อตรง ตรงต่อเวลา และควบคุมตนเองในการเล่น
2. เพื่อให้เด็กรู้จักลำดับก่อนหลัง
3. เพื่อให้เด็กรู้จักมีน้ำใจ แบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
4. เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักการรอคอย

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ (5 นาที)

ให้เด็กนอนในท่าที่สบายหลับตา ครูเปิดเพลงเบาๆ เพื่อให้เด็กผ่อนคลายพฤติกรรมเดิม และสนทนา ทักทายนำเด็กเข้าสู่เรื่องราวในหนังสือนิทานภาพ

ขั้นกิจกรรม (10 นาที)

ครูเล่านิทานเรื่อง “ออย่าแย่งกันนะ” รายละเอียดดังนี้

วันนี้คุณครูมีซื้อม้าโยกสีส้ม มาไว้ที่โรงเรียนอนุบาลสัตว์น้อยหนึ่งตัว เด็กๆ อยากนั่งม้าโยกสีส้มกันทุกคนเลย แต่เอ ? แล้วใครจะได้นั่งเป็นคนแรกละ เอาอย่างงี้... แมวเหมียวตัวเล็กต้องได้นั่งก่อน ไม่ได้นะ ! กระต่ายน้อยก็ตัวเล็ก ต้องได้นั่งก่อนเหมือนกันสิ ไม่เอา ! งั้น น้องอู๋อ้ายก็ได้นั่งคนสุดท้ายเลยสิ และแล้วเด็กๆ ก็ทะเลาะกัน เจ้าจ๋อจอมซนเดินมาเห็นม้าโยกสีส้มเข้าพอดี อี๋ก๊อบ ก๊อบ สนุกจังเลย เจ้าจ๋อขึ้นไปนั่งเล่นบนม้าโยกสีส้มก่อนใครเสียแล้ว เจ้าจ๋อขี่โก้ง ! เพื่อนๆ เห็นดังนั้นจึงต่อว่าเจ้าจ๋อกันใหญ่ แล้วเด็กๆ ทุกคนต่างก็แย่งกันขึ้นไปนั่งบนม้าโยกสีส้มตัวนั้น โครม ! ม้าโยกสีส้มพังซะแล้ว ทำไงดี ว่า..พังหมดเลยเจ้าจ๋อเป็นคนทำพังเห็นมั๊ย คุณครูหัวใจดีผ่านมาเห็นพอดีจึงสอนเด็กๆ ว่า “ของเล่นมีชิ้นเดียวต้องแบ่งกันเล่นทีละคน แบ่งกันแล้วของเล่นพังหมดเลยเห็นมั๊ย” เด็กๆ ทุกคนเสียใจที่ทำม้าโยกพัง จึงบอกคุณครูว่ามีว่า “เราจะไม่แย่งกันเล่นอีกแล้ว” คุณครูหัวใจดีจึงซ่อมม้าโยกสีส้มให้ใหม่ และเด็กๆ ก็เข้ามาช่วยคุณครูหมีกันใหญ่ เย้ ! สำเร็จแล้ว ดีใจจัง ม้าโยกสีชมพู เด็กๆ พวกกันต่อแถว เล่นม้าโยกสีชมพูกันอย่างสนุกสนาน.

ขั้นสรุปและย้ำทวน (5 นาที)

ครูสนทนากับเด็ก สรุปใช้คำถามย้ำทวนเรื่องราวในนิทานให้เด็กแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นว่า

1. มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ที่ไหนคะ
2. ทำไมของเล่นจึงพังเสียหายคะ
3. ใครใจดีที่มาช่วยเด็กๆ ซ่อมมาโยกให้ใหม่
4. เด็กๆ ควรเล่นอย่างไรคะ
5. เมื่อเลิกเล่นแล้วเด็กๆ ควรทำอย่างไรกับของเล่นดีคะ

สื่อ

นิทานหนังสือภาพ เรื่อง “อย่าแย่งกันนะ”

ตุ๊กตาประกอบการเล่านิทาน ผ้ายันเป็นเส้นใยตุ๊กตาที่ใช้ประกอบในการเล่านิทาน

ขั้นประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองจากการเล่นของเด็ก โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมและดูผลงานของเด็กจากการเล่น ทำกิจกรรมที่เด็กเลือก

ภาคผนวก ข
แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

ชื่อผู้สังเกต นามสกุล ผู้สังเกตคนที่

ชื่อผู้ถูกสังเกต นามสกุล

ชั้นอนุบาล 1 วันที่ เดือน พ.ศ.

พฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง	ระดับคะแนน		
	2	1	0
ความรับผิดชอบ 1. ปฏิบัติตามกติกาข้อตกลงในการเล่นหรือกระทำกิจกรรม 2. ยอมรับในผลของการกระทำของตนเอง(มีเหตุผล) 3. จัดเก็บของเล่น อุปกรณ์ หลังเลิกเล่นไว้ที่เดิมได้เรียบร้อย 4. มีความตั้งใจในการเล่นและทำกิจกรรมจนเสร็จ 5. รู้จักช่วยเหลือตนเอง ความซื่อตรงต่อการเล่น 6. ขออนุญาตบอกครูก่อนนำของเล่น อุปกรณ์ออกไปเล่นนอกห้อง 7. ไม่นำของเล่น อุปกรณ์ส่วนรวมไปเป็นของตนเอง 8. บอกครูเมื่อเห็นเพื่อนนำของเล่น อุปกรณ์ออก จากห้อง 9. เมื่อพบของเล่นหล่นอยู่ตามที่ต่างๆ ได้นำมาส่งคืนครู 10. เล่นตามลำดับก่อนหลัง การตรงต่อเวลา 11. เข้าห้องตามเวลาที่กำหนด 12. เล่นและทำกิจกรรมในเวลาที่กำหนด 13. เมื่อได้ยินสัญญาณหมดเวลาเลิกเล่นทันที 14. เก็บของเล่นทันทีที่เลิกเล่นตามเวลาที่กำหนด 15. ไม่ต่อรองขอยืดเวลาในการเล่น การควบคุมตนเอง 16. ไม่แย่งของเล่นจากเพื่อน จนกว่าจะถึงโอกาสของตน 17. ขออนุญาตก่อนเข้าและออกจากห้อง 18. ก่อนเข้าห้องถอดรองเท้าให้เรียบร้อย 19. ไม่เล่นรุนแรงหรือส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น 20. เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้			

คู่มือการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

คำชี้แจง

1. พฤติกรรมที่สังเกตและบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองมี 4 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ 5 ข้อ ความซื่อตรงต่อการเรียน 5 ข้อ ความตรงต่อเวลา 5 ข้อ การควบคุมตนเอง 5 ข้อ
2. แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยเป็นการบันทึกในรูปของความถี่ (จำนวนครั้ง) และระดับคุณภาพของพฤติกรรมจัดเป็น 3 ระดับคะแนน
3. ช่วงเวลาในการสังเกตพฤติกรรม สังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในช่วงเวลาของกิจกรรมการเล่นอิสระตามมุม 1 สัปดาห์ และสังเกตพฤติกรรมในช่วงจัดกิจกรรมการเล่นอิสระตามมุมหลังจากจัดกิจกรรมเล่านิทานที่เน้นพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสิ้นสุดลงในช่วงการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ รวมเวลาในการสังเกต 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมทั้ง 2 ช่วงตั้งแต่ 10.10 – 10.45 น. รวม 35 นาที เป็นช่วงจัดกิจกรรมเล่านิทาน 20 นาที และช่วงจัดกิจกรรมเล่นอิสระตามมุมเพื่อทำการสังเกตขณะเล่นและบันทึกการสังเกต 15 นาที

ขั้นปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต (เด็ก) วัน เดือน ปี ที่ทำการสังเกต
2. ผู้วิจัย 1 คน และผู้ช่วยวิจัย 2 คน รวมจำนวนผู้สังเกต 3 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง
3. การสังเกตให้ผู้สังเกตทั้ง 3 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพร้อมๆ กันในเวลาเดียวกัน สังเกตเด็กคนเดียวกันโดยสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล

การบันทึกแบบสังเกต

เมื่อสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองตรงกับข้อใดให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องนั้น ถ้าพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองซ้ำช่องเดิมให้ทำเครื่องหมาย / เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนที่พฤติกรรมซ้ำโดยทำการบันทึกดังนี้

ช่องระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

ช่องระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยเพื่อนบอก

ช่องระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อเด็กไม่เกิดพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองหรือปฏิเสธพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง

การให้คะแนน

1. ในช่วงเวลาที่สังเกตเด็ก เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองกับข้อใดและช่องใดให้ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องนั้น ถ้าเด็กเกิดพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองซ้ำในข้อเดิมให้ทำเครื่องหมาย / ซ้ำลงไป ในช่องนั้นตามจำนวนครั้งที่ซ้ำ
2. ถ้าพบเครื่องหมาย / ในช่องระดับคะแนนใดก็ให้คะแนนเท่ากับช่องระดับคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนน 2 คะแนนซ้ำ 2 ครั้ง รวมคะแนนเท่ากับ 4 คะแนนเป็นต้น

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	ตัวอย่างพฤติกรรม
ความซื่อตรงต่อการเล่น 6. ขออนุญาตครูก่อนนำของเล่น อุปกรณ์ออกไปเล่นนอกห้อง	2	เมื่อเด็กรู้จักขออนุญาตครู ก่อนนำของเล่น อุปกรณ์ออกไปเล่นนอกห้อง
	1	เมื่อเด็กขออนุญาตครู ก่อนนำของเล่น อุปกรณ์ออกไปเล่นนอกห้องโดยเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่ขออนุญาตครู ก่อนนำของเล่นออกไปเล่นนอกห้อง
7. ไม่นำของเล่น อุปกรณ์ส่วนรวมไปเป็นของตนเอง	2	เด็กไม่นำของเล่น อุปกรณ์ส่วนรวมไปเป็นของตนเอง
	1	เด็กไม่นำของเล่น อุปกรณ์ส่วนรวมไปเป็นของตนเอง หากมีเพื่อนเตือน
	0	เด็กนำของเล่น อุปกรณ์ส่วนรวมไปเป็นของตนเอง
8. บอกครูเมื่อเห็นเพื่อนนำของเล่น อุปกรณ์ออกจากห้องหรือเก็บเป็นของตนเอง	2	เด็กสามารถมาบอกครู เมื่อเห็นเพื่อนนำของเล่น เก็บไปเป็นของตนเอง
	1	เด็กบอกครู เมื่อครูถามถึงของเล่นที่หายไป ว่าเห็นเพื่อนนำของเล่นไปเป็นของตนเอง
	0	เด็กไม่สนใจบอกครู เมื่อเห็นเพื่อนนำของเล่น อุปกรณ์ไปเป็นของตนเอง
9. เมื่อพบของเล่นหล่นอยู่ตามที่ต่างๆ ได้นำมาส่งคืนครู	2	เมื่อเด็กพบของเล่นหล่นอยู่ตามที่ต่างๆ ได้นำมาส่งคืนครู
	1	เด็กพบของเล่นหล่นอยู่ตามที่ต่างๆ ได้นำมาส่งคืนครูเมื่อกระตุ้นเตือน
	0	เด็กพบของเล่นหล่นอยู่ ไม่นำมาคืนครูแต่เก็บไปเป็นของตนเอง
10. เล่นตามลำดับก่อนหลัง	2	เด็กเล่นตามลำดับก่อนหลังเมื่อเลือกตามมุมที่ต้องการ
	1	เด็กเล่นตามลำดับก่อนหลัง แต่มีการร้องขอต่อรอง
	0	เด็กไม่เล่นตามลำดับก่อนหลัง และมีพฤติกรรมต่อต้าน

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	ตัวอย่างพฤติกรรม
ความตรงต่อเวลา		
11. เข้าห้องตามเวลาที่กำหนด	2	เมื่อเด็กกระตือรือร้นเข้าห้องกิจกรรมของเล่นตามเวลาที่กำหนด
	1	เมื่อเด็กมาเข้าห้องกิจกรรมของเล่นตามเวลาที่กำหนด โดยมีครูคอยควบคุม
	0	เด็กเข้าห้องกิจกรรมของเล่นช้ากว่าเพื่อนๆ
12. เล่นและทำกิจกรรมตามเวลาที่กำหนด	2	เด็กมีความกระตือรือร้นในการเล่นและเลิกเล่น ตามเวลาที่กำหนดได้
	1	เมื่อเด็กสนใจจะเล่นและทำกิจกรรม ก่อนถึงเวลาเล่น โดยเพื่อนคอยเตือน
	0	เด็กไปเข้ามุมเล่นทันที ก่อนที่ถึงเวลาเล่น และไม่ยินยอมเลิกเล่นเมื่อหมดเวลา
13. เมื่อได้ยินสัญญาณหมดเวลาเลิกเล่นทันที (เสียงระฆัง)	2	เด็กได้ยินสัญญาณหมดเวลาหยุดเล่นทันที
	1	เด็กได้ยินสัญญาณหมดเวลาหยุดเล่นโดยเพื่อนคอยบอก
	0	เด็กได้ยินสัญญาณหมดเวลาแต่ยังคงเล่นต่อ
14. เก็บของเล่นทันทีที่เลิกเล่นตามเวลาที่กำหนด	2	เด็กสามารถเก็บของเล่นทันทีที่เลิกเล่นตามเวลาที่กำหนด
	1	เด็กเก็บของเล่นเมื่อเลิกเล่นโดยมีเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่สนใจเก็บของเล่นเมื่อเลิกเล่น
15. ไม่ต่อรองขอยืดเวลาในการเล่น	2	เมื่อเด็กไม่ต่อรองขอยืดเวลาในการเล่น
	1	เมื่อเด็กร้องขอยืดเวลาในการเล่นต่ออีกนิด
	0	เด็กไม่หยุดเล่นเมื่อหมดเวลา

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	ตัวอย่างพฤติกรรม
การควบคุมตนเอง		
16. ไม่แย่งของเล่นจากเพื่อนจนกว่าจะถึงโอกาสของตน	2	เด็กไม่แย่งของเล่นจากเพื่อนจนกว่าจะถึงโอกาสของตน (รอคอย อดทน)
	1	เด็กไม่แย่งของเล่นจากเพื่อนโดยเพื่อนบอก
	0	เมื่อเด็กแย่งของเล่นจากเพื่อนไม่รอคอย
17. ขออนุญาตก่อนเข้าและออกจากห้อง	2	เมื่อเด็กขออนุญาตก่อนเข้าและออกจากห้อง
	1	เมื่อเด็กขออนุญาตก่อนเข้าและออกจากห้องโดยเพื่อนบอก
	0	เมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมนั้น
18. ก่อนเข้าห้องถอดรองเท้าให้เรียบร้อย	2	ก่อนเข้าห้องเด็กถอดรองเท้าและวางให้เรียบร้อยด้วยตนเอง
	1	เด็กถอดรองเท้าโดยมีเพื่อนบอก
	0	เด็กไม่แสดงพฤติกรรมนั้น
19. ไม่เล่นรุนแรงหรือส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น	2	เมื่อเด็กเล่นอย่างระมัดระวังและไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น
	1	เด็กเผลอตัวเล่นรุนแรงและส่งเสียงดังบ้าง
	0	เมื่อเด็กเล่นรุนแรงและส่งเสียงดังโดยไม่สนใจผู้อื่น
20. เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้	2	เมื่อเด็กสามารถเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้
	1	เมื่อเด็กสามารถเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้ระยะสั้นๆ
	0	เด็กไม่ชอบเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน

ภาคผนวก ค
บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญการตรวจแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง
 - 1.1 อาจารย์ ดร.ภัทราพร เกษสังข์
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเลย
 - 1.2 อาจารย์นพดล กองศิลป์
รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียนและกิจกรรมพิเศษ
โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
 - 1.3 อาจารย์บุบผา พรหมศรี
โรงเรียนอนุบาลอ่างทอง
2. ผู้เชี่ยวชาญการตรวจแผนการจัดกิจกรรมเล่านิทานหนังสือภาพ
 - 2.1 รองศาสตราจารย์ วราภรณ์ รักวิจัย
ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
 - 2.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกริก ยุ้ยพันธ์
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
 - 2.3 อาจารย์รัฐจวน ประโมจน์ย์
โรงเรียนอนุบาลสามเสน

ใบสรุปลงความเห็นผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
เสริมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ และการนำไปใช้
	คนที่ 1 รศ.วราภรณ์ รักวิจัย	คนที่ 2 ผศ.เกริก บัณฑิต	คนที่ 3 อ.รัฐจวน ประโมจน์ย์	
1.ความสอดคล้อง ของจุดประสงค์	สอดคล้องดี	เหมาะสมสอดคล้องดี	สอดคล้องกับจุด ประสงค์ดี	-
2.เนื้อหาและการ ดำเนินกิจกรรม	ดี เพิ่มเติมเนื้อหา	เหมาะสมทั้งเนื้อหา และกิจกรรม	เนื้อหาและการดำเนิน กิจกรรมดี	1.ควรมีกติกาให้ชัด เจน เช่น ก่อนฟัง นิทานมีเพลงให้ฟัง เบาๆ 2 นาที 2.ให้เด็กนั่งหรือนอน ฟังนิทานอย่างสงบ
3.สื่อ นิทานหนังสือภาพ	ดี	เนื้อหาของเรื่อง เหมาะสม	เนื้อหา นิทานตลอดทั้ง ภาษาที่ใช้สอดคล้อง	ใช้ทำการทดลองได้
4.การประเมินผล	ดี	เกณฑ์การประเมิน อยู่ในขั้นดี	สอดคล้องกับรูปแบบ การจัดกิจกรรมในแต่ละ วันดี	1.นำผลมาประกอบ ผลงานวิทยานิพนธ์ ได้ 2.ขั้นสรุป ใช้คำถาม What Why How Where การนำไปใช้เปรียบ เทียบได้

ใบสรุปลงความเห็นผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้
	คนที่ 1 ดร.ภัทรพร เกษสังข์	คนที่ 2 อ.นพดล กองศิลป์	คนที่ 3 อ.บุบผา พรหมตร	
1.ความสอดคล้องของจุดประสงค์กับพฤติกรรม	ข้อ 12,13,14 พฤติกรรมคาบเกี่ยวจะเป็นพฤติกรรมซ้ำซ้อน	ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องของจุดประสงค์กับการแสดงพฤติกรรมดี	เหมาะสมใช้ได้	ปรับปรุงบางข้อด้านการตรงต่อเวลา และด้านการควบคุมตนเอง
2. พฤติกรรมกับความเหมาะสมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	เหมาะสม	พฤติกรรมเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยดี	เหมาะสมใช้ได้	-
3.การใช้ภาษา	คำอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมกับแบบสังเกตใช้ภาษาไม่ตรงกัน เพิ่มเติมบางอย่างในแบบสังเกต	มีการใช้ภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย	เหมาะสมใช้ได้	ปรับภาษาข้อ 1,9,10,14,15,16,17, 18

หาค่า IOC และ TOC แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

นำแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย จำนวน 20 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์ โดยกำหนดคะแนนเป็น +1 หรือ 0 หรือ -1 ได้ผลดังนี้

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum R$)	IOC = $\frac{\sum R}{N}$
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	3	1.00
2	+1	+1	+1	3	1.00
3	+1	+1	+1	3	1.00
4	+1	+1	+1	3	1.00
5	+1	+1	+1	3	1.00
6	+1	+1	+1	3	1.00
7	+1	+1	+1	3	1.00
8	+1	+1	+1	3	1.00
9	+1	+1	+1	3	1.00
10	+1	+1	+1	3	1.00
11	+1	+1	+1	3	1.00
12	+1	+1	+1	3	1.00
13	+1	+1	+1	3	1.00
14	+1	+1	+1	3	1.00
15	+1	+1	+1	3	1.00
16	+1	+1	+1	3	1.00
17	+1	+1	+1	3	1.00
18	+1	0	+1	2	0.67
19	+1	+1	+1	3	1.00
20	+1	+1	+1	3	1.00

สถิติที่ใช้วิเคราะห์เครื่องมือ TOC ทั้งฉบับ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 95)

$$TOC = \frac{\sum R}{KN}$$

$$TOC = \frac{59}{60}$$

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง TOC = 0.98

ภาคผนวก ง
บัญชีรายชื่อผู้ช่วยผู้วิจัย

บัญชีรายชื่อผู้ช่วยผู้วิจัย

นางสาวทองวาด พึ่งเมือง

วุฒิ กบ. (การศึกษาศรีวิชัย)
ตำแหน่งหัวหน้าสายอนุบาลชั้นปีที่ 1
ครูประจำชั้นอนุบาลชั้นปีที่ 1
สถานรับเลี้ยงเด็กดวงประทีป
มูลนิธิดวงประทีป
100/543 ลี้อย 6 ถนนอาจณรงค์
เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวศศิพันธ์ นิลจันทร์
วันเดือนปีเกิด	12 กุมภาพันธ์ 2508
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	100/414 ซอย 16 ถนนอาจณรงค์ แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้ช่วยครูใหญ่ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ที่ปรึกษาโครงการสู่ชีวิตใหม่ ศูนย์เยาวชนหญิง กาญจนบุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มูลนิธิดวงประทีป ๐๘ - ๒๔๙ ๘๘๔๒ สถานรับเลี้ยงเด็กดวงประทีป ๐๒ - ๒๔๙ ๔๘๘๐ ๐๒ ๒๔๙-๗๕๖๑ 100/543 ล็อก 6 ถนนอาจณรงค์ เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2524	มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. 3) โรงเรียนผดุงปัญญา จังหวัดตาก
พ.ศ. 2527	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พาณิชยกรรม สาขาบัญชีและ บริการธุรกิจสถานพยาบาล วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมหล่อ
พ.ศ. 2529	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) บริหารธุรกิจ การบัญชี โรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค
พ.ศ. 2531	ค.บ. (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยครูสวนดุสิต
พ.ศ. 2547	กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒๕๔๘ ๐๒ - ๔๐ - ๑๔๓๑